

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

**«Κανονιστικά Πλαίσια: ΒΑΣΙΛΕΙΑ Ι, ΙΙ και ΙΙΙ. Ρόλος,
Θέσπιση και Λειτουργικότητά τους στον Τραπεζικό Τομέα»**

**ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: Αναπληρωτής Καθηγητής
ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ**

Φοιτήτρια: Ουρανία Γιαννή (10800484)

ΑΘΗΝΑ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2011

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	ΣΕΛ.
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	7
ΠΕΡΙΛΗΨΗ (στην Αγγλική)	8
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....</u>	<u>9</u>
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΤΟ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ.....</u>	<u>10</u>
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΤΟ</u> <u>ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ.....</u>	<u>13</u>
3.1. Η διεθνής διάσταση.....	13
3.2 Αιτίες που οδήγησαν κ' συνέβαλαν στην κλιμάκωση της παρούσας κρίσης.....	17
3.3 Οι επιπτώσεις της παρούσας κρίσης στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα.....	18
3.4 Τα μέτρα που ελήφθησαν στην Ελλάδα	20
3.4.1 Ενίσχυση της ρευστότητας	20
3.4.2 Τροποποίηση του νομοθετικού πλαισίου που διέπει το σύστημα εγγύησης καταθέσεων.....	22
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....</u>	<u>24</u>
4.1 Η σύνθεση και η σύσταση της Επιτροπής.....	25
4.2 Βασιλεία I	25
4.2.1 Αιτίες που οδήγησαν στη θέσπιση της Βασιλείας I.....	25
4.2.2. Το Σύμφωνο της Επιτροπής της Βασιλείας για την κεφαλαιακή επάρκεια του 1988	27
4.3 Βασιλεία II - Τροποποίηση του συμφώνου του 1988 στο νέο σύμφωνο	28
4.3.1 Οι στόχοι του νέου Συμφώνου	31
4.3.2 Η διάρθρωση του νέου Συμφώνου	31
4.3.2.1 Ο πρώτος πυλώνας.....	32
4.3.2.2 Ο δεύτερος πυλώνας	36
4.3.2.3 Ο τρίτος πυλώνας	37
4.4 Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας	39
4.4.1 Πιστωτικός κίνδυνος.....	40
4.4.2 Ίδια κεφάλαια.....	41

4.4.3 Σταθμισμένα στοιχεία Ενεργητικού.....	41
4.5 Οδεύοντας προς τη Βασιλεία ΙΙΙ.....	41
4.5.1 Δρομολογούμενες ρυθμιστικές εξελίξεις σε διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο.....	41
4.5.2 Προτάσεις για τη συμπλήρωση του υφιστάμενου κανονιστικού ρυθμιστικού πλαισίου.....	44
4.6 Βασιλεία ΙΙΙ.....	45
4.6.1 Η Βασιλεία ΙΙΙ θέτει τους νέους όρους στην τραπεζική αγορά.....	45
4.6.2 Ανάλυση των βασικών αξόνων του νέου πλαισίου.....	46
α) Κεφαλαιακές Απαιτήσεις Χαρτοφυλακίου Συναλλαγών.....	46
β) Ρευστότητα.....	47
γ) Ίδια Κεφάλαια.....	47
δ) Μόχλευση.....	49
4.7 Επιπτώσεις των Συμφώνων.....	51
4.7.1 Βασιλεία Ι.....	51
4.7.2 Βασιλεία ΙΙ.....	51
4.7.3 Βασιλεία ΙΙΙ.....	53
4.8 Κριτική των Συμφώνων.....	54
4.8.1 Ελλείψεις και αδυναμίες του Συμφώνου της Βασιλείας Ι.....	54
4.8.2 Κριτικές του Νέου Συμφώνου της Βασιλείας ΙΙ.....	55
4.8.3 Βασιλεία ΙΙΙ, τράπεζες και πραγματική οικονομία	59
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ	60
5.1 Ορισμός Λειτουργικού κινδύνου.....	60
5.2 Τρόποι εκδήλωσης του λειτουργικού κινδύνου.....	60
5.3 Τύποι Λειτουργικού Κινδύνου.....	62
5.4 Μέτρηση του Λειτουργικού Κινδύνου.....	63
5.5 Μεθοδολογίες Μέτρησης Λειτουργικού Κινδύνου.....	64
α) η μέθοδος βασικού δείκτη (Basic Indicator Approach, BIA).....	64
β) η τυποποιημένη μέθοδος (Standardized Approach, (SA)).....	65
γ) η εξελιγμένη μέθοδος (Advanced Measurement Approach, AMA).....	67
5.6 Στατιστικά Μοντέλα Υπολογισμού Λειτουργικού Κινδύνου.....	71
5.6.1 Αναλογιστικές προσεγγίσεις.....	71
5.6.2 Προσεγγίσεις Αιτιότητας.....	72

5.6.3 Bayesian προσεγγίσεις.....	73
5.7 Αρχές διαχείρισης λειτουργικού κινδύνου ή αλλιώς Βασικές Πρακτικές για τη διαχείριση και την εποπτεία του Λειτουργικού Κινδύνου (“Sound Practices for the Management and Supervision of Operational Risk”.....	75
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΣΤΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ.....	77
6.1 Ασκήσεις προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης (Stress tests).....	77
6.2 Διαχείριση Κινδύνων σε τρεις (3) ελληνικές τράπεζες.....	78
6.2.1 ALPHA BANK	78
6.2.2 ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ της ΕΛΛΑΔΟΣ	79
6.2.3 ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	80
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΣΤΗΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ της ΕΛΛΑΔΟΣ.....	81
7.1 Διαχείριση Κινδύνων.....	83
7.2 Πιστωτικός Κίνδυνος	83
7.2.1 Λοιπά προϊόντα που ενέχουν πιστωτικό κίνδυνο	84
7.2.2 Τεχνικές μείωσης πιστωτικού κινδύνου	84
7.2.3 Ασκήσεις προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης (Stress Test).....	85
7.3 Κίνδυνος Αγοράς	85
7.4 Κίνδυνος Ρευστότητας	85
7.5 Λειτουργικός Κίνδυνος.....	86
7.6 Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων.....	86
7.6.1 Αρμοδιότητες.....	88
7.7 Υποδιεύθυνση Κανονιστικής Συμμόρφωσης	89
7.8 Κεφαλαιακή Επάρκεια και Ανοικτές Θέσεις Τράπεζας ΑΤΕΒΑΝΚ.....	92
7.8.1 Κεφαλαιακή Επάρκεια	92
7.8.2 Ανοίγματα.....	93
7.9 Άσκηση προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης (Stress Test).....	95
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	101
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1: Έκθεση De Larosière.....	105

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2: Διαχείριση λειτουργικού κινδύνου σε επίπεδο τραπεζικού καταστήματος.....	107
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3: ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ 31-12 Δεκεμβρίου 2010, 2009, 2008 της ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ Της ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε., Βάσει των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς.....	108
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ	114

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ – ΣΧΗΜΑΤΩΝ

Πίνακας 4.1 Στάθμιση στοιχείων Ενεργητικού.....	28
Πίνακας 4.2: Στάθμιση στοιχείων εκτός Ισολογισμού.....	28
Πίνακας 4.3: Τροποποίηση του συμφώνου του 1988.....	30
Πίνακας 4.4: Μετάβαση από τη Βασιλεία I στη Βασιλεία II.....	38
Πίνακας 4.5: Οι κυριότερες διαφορές των Συμφώνων Βασιλεία I και Βασιλεία II....	38
Σχήμα 4.6: Βασιλεία II – Πυλώνες.....	39
Πίνακας 4.7: Απαιτήσεις ιδίων κεφαλαίων ως προς το Σταθμισμένο κατά Κίνδυνο Ενεργητικό	46
Σχήμα 4.8: Απαιτούμενα κεφάλαια Tier 1	48
Σχήμα 4.9: Προκυκλικότητα.....	50
Πίνακας 4.10: Σύγκριση Βασιλείας II και Βασιλείας III.....	51
Πίνακας 4.11: Δυνατά σημεία, αδυναμίες, ευκαιρίες και απειλές Βασιλείας III.....	59
Πίνακας 5.1 Βήτα Παράγοντες (Beta Factors).....	66
Πίνακας 5.2: Οδηγίες Συμπλήρωσης του Υποδείγματος Ε01: Υπολογισμός Κεφαλαιακών Απαιτήσεων Έναντι Λειτουργικού Κινδύνου.....	67
Πίνακας 5.3 Μέθοδοι υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων.....	68
Σχήμα 7.1: Οργανόγραμμα της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος.....	82
Σχήμα 7.2 Οργανόγραμμα Δ/σης Διαχείρισης Κινδύνων.....	87
Σχήμα 7.3 Οργανόγραμμα Υποδιεύθυνσης Κανονιστικής Συμμόρφωσης	90
Πίνακας 7.4: Κατηγορίες ανοιγμάτων της ΑΤΕΒΑΝΚ.....	92
Πίνακας 7.5: Κίνδυνος θέσης της ΑΤΕΒΑΝΚ.....	93
Πίνακας 7.6: Κεφαλαιακές απαιτήσεις για κάλυψη λειτουργικού κινδύνου.....	93
Πίνακας 7.7: Κατηγορίες ανοιγμάτων Τυποποιημένης Μεθόδου.....	93
Πίνακας 7.8: Κατηγορίες ανοιγμάτων Τυποποιημένης Μεθόδου (με εγγυήσεις).....	94
Πίνακας 7.9: Βαθμός συγκέντρωσης κινδύνου της ΑΤΕΒΑΝΚ.....	94

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στόχος της παρούσας συγγραφικής προσπάθειας είναι η αναλυτική αποτύπωση του ρόλου, της θέσπισης, και της επίδρασης των κανονιστικών πλαισίων, τα οποία αποσκοπούν στην αποτελεσματική εποπτεία και σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος. Επίσης δίνεται έμφαση στην παρουσίαση του λειτουργικού κινδύνου και τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων έναντι του κινδύνου αυτού.

Στην προσπάθειά μας αυτή ξεκινάμε με το πρώτο κεφάλαιο, όπου μια μικρή εισαγωγή μας προϊδεάζει για τη σημαντικότητα του τραπεζικού συστήματος και την ανάγκη προληπτικής και ρυθμιστικής εποπτείας του.

Στο κεφάλαιο 2 παρουσιάζεται συνοπτικά το χρηματοπιστωτικό σύστημα, η εξέλιξή του τα τελευταία 25 χρόνια, η σπουδαιότητα του τραπεζικού κλάδου και η απελευθέρωση των δραστηριοτήτων του εντός μιας χώρας αλλά και διεθνώς. Όλα αυτά έχουν καταστήσει αναγκαία την θέσπιση κανόνων λειτουργίας και διαφάνειας,

Στο κεφάλαιο 3 παρουσιάζεται η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 και οι κυριότερες αιτίες που οδήγησαν κ' συνέβαλαν στην κλιμάκωσή της. Επίσης αναφέρονται οι επιπτώσεις στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα καθώς και τα μέτρα που ελήφθησαν στην Ελλάδα .

Στο κεφάλαιο 4 παρουσιάζονται αναλυτικά τα κανονιστικά πλαίσια, Βασιλεία I, Βασιλεία II και Βασιλεία III, αναλύεται ο Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας, η έννοια της προκυκλικότητας καθώς και οι κριτικές που διατυπώθηκαν για τις εκάστοτε ισχύουσες κανονιστικές ρυθμίσεις.

Στο κεφάλαιο 5 παρουσιάζεται διεξοδικά ο λειτουργικός κίνδυνος και υπολογίζονται οι κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του λειτουργικού κινδύνου με την Τυποποιημένη Μέθοδο (SA) σύμφωνα με τις ρυθμίσεις του συμφώνου της Βασιλείας II και τα ΠΔ/ΤΕ 2590, 2631/2007.

Στο κεφάλαιο 6 γίνεται μία συνοπτική αναφορά στη διαχείριση κινδύνων από τις ελληνικές τράπεζες, μια σύντομη αναφορά στις επιτροπές διαχείρισης κινδύνων σε τρεις ελληνικές τράπεζες και παρουσιάζεται η έννοια των stress tests.

Στο κεφάλαιο 7 παρουσιάζεται η διαχείριση κινδύνων από την Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος και οι αρμοδιότητες της αρμόδιας διεύθυνσης καθώς και της υποδιεύθυνσης Κανονιστικής Συμμόρφωσης.

Στο κεφάλαιο 8 παρουσιάζονται τα συμπεράσματά μας σχετικά με την αποτελεσματικότητα των κανονιστικών πλαισίων στον τραπεζικό κλάδο και κάποιες λύσεις, έτσι ώστε το χρηματοπιστωτικό σύστημα, να μην λειτουργεί εις βάρος των πολιτών, αλλά να τους εξυπηρετεί.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ (στην Αγγλική)

The objective of this literary effort is the detailed documentation of the role, of the institution, and the impact of regulatory frameworks, which are aiming to the effective supervision and stability of the banking system. Emphasis is given on the presentation and the calculation of capital requirements for credit institutions in respect of operational risk.

In our quest we begin with the first chapter, where a brief introduction predisposes us to the importance of the banking system and the need for prudential and regulatory supervision.

Chapter 2 presents briefly the financial system, its evolution over the past 25 years, the importance of the banking sector and liberalization of its activities within a country and internationally. All these have necessitated the introduction of regulation and transparency.

Chapter 3 presents the global financial crisis of 2008 and the main causes that led and contributed to its escalation. Also, there are mentioned the impacts in the Greek banking system and the measures taken in Greece.

Chapter 4 presents in details the regulatory framework, Basel I, Basel II and Basel III, analyzes the Capital Adequacy Ratio, the concept of pro-cyclicality and the criticism of the current applicable regulations.

Chapter 5 presents thoroughly the operational risk and the capital requirements are calculated for operational risk compared with the Standardised Approach (SA) in accordance with the regulations of Basel II and the “Acts of the Chief Executive of the Bank of Greece 2590, 2631/2007.

In Chapter 6 a summary report is made to the risk management by Greek banks. Also a brief reference is made to the risk management committees in three Greek banks, and the concept of stress test is presented.

Chapter 7 presents the risk management in “Agricultural Bank of Greece” and the responsibilities of the competent directory and of Subdirectory of Regulatory

Compliance.

Chapter 8 presents our conclusions about the effectiveness of regulatory frameworks in the banking industry and some solutions, so that the financial system, should not act at the expense of citizens, but in their service.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το χρηματοπιστωτικό σύστημα αποτελεί αναμφίβολα έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες ανάπτυξης και επίδρασης στην οικονομία κάθε χώρας. Οι τράπεζες κατέχουν κυρίαρχο τμήμα του χρηματοοικονομικού τομέα κάθε χώρας.

Το τραπεζικό σύστημα τα τελευταία εκατό χρόνια παρουσίασε πολύ μεγάλη εξέλιξη. Ξεκινώντας από το γεγονός ότι ήταν όλα διοικητικά προκαθορισμένα, χωρίς να έχει να αντιμετωπίσει ούτε τον επιτοκιακό ούτε τον συναλλαγματικό κίνδυνο και καταλήγοντας στην πλήρη απελευθέρωση των τραπεζικών και γενικά των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, ως άμεσο αποτέλεσμα της παγκοσμιοποίησης.

Ωστόσο, αυτή η σπουδαιότητα και ο καθοριστικός ρόλος του τραπεζικού συστήματος στην οικονομία όλων των χωρών, καθώς και περιπτώσεις εμφάνισης χρηματιστηριακών κρίσεων και πτωχεύσεων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, έχει δημιουργήσει την ανάγκη για ενδελεχή έλεγχο και εποπτεία της λειτουργίας και της αποδοτικότητάς του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΤΟ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Το χρηματοπιστωτικό σύστημα συναπαρτίζεται από την Κεντρική Τράπεζα, τις εμπορικές τράπεζες και τους ειδικούς πιστωτικούς οργανισμούς. Η προσοχή μας εστιάζεται στις εμπορικές τράπεζες, οι οποίες αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος του χρηματοπιστωτικού συστήματος κάθε χώρας, για παράδειγμα στην Ελλάδα το 76% του συνολικού ενεργητικού του χρηματοοικονομικού τομέα ανήκει στις τράπεζες. Σύμφωνα με τον **Heffernan (2005)**, ο όρος τράπεζα μπορεί να αναφέρεται σε ένα ευρύ πλήθος χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων, από οργανισμούς για καταθέσεις και δάνεια μέχρι και τις μεγάλες επενδυτικές τράπεζες των ΗΠΑ, ή από τις μικρότερες συνεταιριστικές τράπεζες μιας πόλης μέχρι τις μεγάλες money-center εμπορικές τράπεζες της Αγγλίας. Ωστόσο η κύρια δραστηριότητά τους είναι η διαμεσολάβηση ανάμεσα στους καταθέτες και τους δανειολήπτες (commercial banking). Μια ενδεικτική ταξινόμηση των δραστηριοτήτων τους μπορεί να είναι: η χρηματοδότηση επιχειρήσεων, η διαπραγμάτευση και οι πωλήσεις χρηματοπιστωτικών μέσων, η λιανική τραπεζική, η τραπεζική ιδιωτών, η διενέργεια και ο διακανονισμός πληρωμών, οι υπηρεσίες πρακτόρευσης, η διαχείριση ενεργητικού και παθητικού και οι χρηματιστηριακές υπηρεσίες.

Οι τράπεζες σε ένα σύγχρονο και ανταγωνιστικό περιβάλλον, βρίσκονται σε συνεχή πίεση να αποδίδουν συνεχώς καλά. Οι τράπεζες προσπαθούν να εκπληρώσουν τις προσδοκίες των μετόχων-ιδιοκτητών τους, των υπαλλήλων τους, των καταθετών και άλλων πιστωτών τους και των δανειοληπτών τους. Παράλληλα όμως, προσπαθούν να προσαρμοστούν στις απαιτήσεις των εποπτικών αρχών, με το να διαχειρίζονται επαρκώς τους κινδύνους που απορρέουν από τα δάνεια που συνάπτουν, τις πράξεις αγοράς που πραγματοποιούν και τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν, έτσι ώστε να προστατεύεται το επενδυτικό και συναλλακτικό κοινό. **[Golin, 2001]**

Τρεις παράγοντες συνέβαλαν στη ραγδαία εξέλιξη του χρηματοπιστωτικού τομέα διεθνώς την τελευταία 25ετία. Ο πρώτος είναι η απελευθέρωση της λειτουργίας του χρηματοπιστωτικού τομέα από τα τέλη της δεκαετίας του 1970 (αρχικά στις ΗΠΑ). Επίσης, η εισαγωγή του Ευρώ, ενός νέου ενιαίου νομίσματος, επιτάχυνε την ολοκλήρωση της χρηματοοικονομικής αγοράς στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ο δεύτερος παράγοντας είναι η μεγάλη τεχνολογική πρόοδος στην πληροφορική και τις επικοινωνίες. Χωρίς αυτήν δεν θα ήταν δυνατή η τεράστια αύξηση του αριθμού των

χρηματοοικονομικών συναλλαγών, η δημιουργία και η τιμολόγηση σύνθετων προϊόντων (όπως είναι τα παράγωγα) και η διεθνής επέκταση. Με την βοήθεια της τεχνολογίας επιτυγχάνεται η διασύνδεση των τραπεζικών συστημάτων και οι συναλλαγές πραγματοποιούνται αξιόπιστα και ταχύτατα. Ο τρίτος παράγοντας είναι οι ευνοϊκές διεθνείς οικονομικές συνθήκες¹, όπως η ραγδαία άνοδος της παγκόσμιας οικονομικής δραστηριότητας και του διεθνούς εμπορίου, ο χαμηλός πληθωρισμός, τα χαμηλά επιτόκια και η χαμηλή μεταβλητότητα των τιμών στις αγορές χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων. [Γκαργκάνας, 2006].

Πιο συγκεκριμένα, οι τράπεζες τα τελευταία χρόνια έχουν διευρύνει τόσο το φάσμα των δραστηριοτήτων τους όσο και τη γεωγραφική βάση τους, προκειμένου να αξιοποιήσουν τις οικονομίες κλίμακος και σκοπού (δηλαδή εύρους δραστηριοτήτων) (economies of scale and scope) και να διασπείρουν τους κινδύνους (diversification). Η διεθνής επέκταση, μπορεί να λαμβάνει χώρα είτε μέσω της εξαγωγής και πώλησης χρηματοοικονομικών υπηρεσιών στο εξωτερικό είτε μέσω της ίδρυσης θυγατρικών, μονάδων και υποκαταστημάτων σε άλλες χώρες, οι οποίες προκύπτουν μέσω νέων ιδρύσεων (Greenfield investments) και μέσω συγχωνεύσεων & εξαγορών (mergers & acquisitions)². Ταυτόχρονα, οι τράπεζες έχουν επεκταθεί σε μη παραδοσιακές τραπεζικές δραστηριότητες (όπως τη διαχείριση περιουσιακών στοιχείων, τις συναλλαγές σε τίτλους και την ασφάλιση), ενώ συχνά παρέχουν χρηματοδότηση σε αμοιβαία κεφάλαια υψηλού κινδύνου (hedge funds) και σε ιδιωτικά επενδυτικά κεφάλαια (private equity funds). Η διασυννοριακή επέκταση έχει συνήθως πολλαπλά οφέλη για ένα πιστωτικό ίδρυμα, ειδικότερα ως προς την κερδοφορία και τους δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας³. [Γκαργκάνας, 2006].

---

¹ Εξάλλου, η νομισματική πολιτική στις μεγαλύτερες οικονομίες του κόσμου, μεταξύ των οποίων είναι και η Ευρωπαϊκή Ένωση, έχει συμβάλει σημαντικά στη δημιουργία συνθηκών που στηρίζουν την οικονομική ανάπτυξη και τη χρηματοοικονομική σταθερότητα

² Ενδεικτικά αναφέρεται, ότι η αξία των συγχωνεύσεων και εξαγορών στον χρηματοπιστωτικό τομέα το 2006 αυξήθηκε κατά 50% και έφθασε το ποσό των 900 δισ. δολαρίων, από το οποίο σχεδόν το μισό αφορούσε διασυννοριακές συναλλαγές [Γκαργκάνας, 2006].

³ Δεν είναι κατ' ανάγκη αληθές ότι η διασυννοριακή δραστηριότητα έχει μειώσει τον συστημικό κίνδυνο, δηλαδή τον κίνδυνο για τα ιδρύματα αυτά ως σύνολο (ή κίνδυνος της αγοράς), ιδίως τον κίνδυνο που μπορεί να προέλθει από εξαιρετικά δυσμενείς διαταραχές. Ειδικότερα για τις χώρες υποδοχής, η παρουσία ισχυρών ξένων τραπεζών φαίνεται να περιορίζει το ενδεχόμενο παραδοσιακών εγχώριων τραπεζικών κρίσεων. Όμως, οι ξένες τράπεζες μπορούν να μεταδώσουν διαταραχές που έχουν επηρεάσει αρχικά τις μητρικές τους τράπεζες. Τέτοιες διαταραχές είναι συχνά πιο δύσκολο να αντιμετωπιστούν ή ακόμη και να προβλεφθούν από τις τοπικές εποπτικές αρχές [Γκαργκάνας, 2006].

Η διεθνοποίηση των τραπεζών έχει μεν ενισχύσει τη σταθερότητα των μεμονωμένων ιδρυμάτων, ειδικά προκειμένου για σχετικά μικρές διαταραχές, αλλά έχει επίσης ενισχύσει τον κίνδυνο οι διεθνείς διασυνδέσεις να αυξήσουν το εύρος και την περιπλοκότητα σοβαρών κρίσεων. Αυτό υπογραμμίζει την ανάγκη σε εθνικό επίπεδο, οι νομικοί και εποπτικοί ρυθμιστικοί κανόνες να εξελιχθούν, ώστε να ανταποκρίνονται στον συνεχώς εντεινόμενο διεθνή και πολύπλοκο χαρακτήρα των τραπεζών [Γκαργκάνας, 2006].

Από τα παραπάνω, συμπεραίνουμε, ότι οι τράπεζες επιδρούν στη διαμόρφωση του οικονομικού περιβάλλοντος τόσο της χώρας τους όσο και διεθνώς, καθώς είναι καθοριστικός ο ρόλος τους στη χρηματοδότηση της παραγωγικής δραστηριότητας, στην αποτελεσματική κατανομή των οικονομικών πόρων και στην ομαλή διεκπεραίωση των οικονομικών συναλλαγών. Η σπουδαιότητα αυτή του τραπεζικού κλάδου και η απελευθέρωση των δραστηριοτήτων του εντός μιας χώρας αλλά και διεθνώς, έχει καταστήσει αναγκαία τη θέσπιση κανόνων λειτουργίας και διαφάνειας, την παρακολούθηση και αξιολόγησή του, για την προστασία των καταναλωτών-πελατών, των μετόχων των τραπεζών και ολόκληρου του χρηματοοικονομικού συστήματος γενικότερα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας σήμερα μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι οι κρίσεις μεταφέρονται πιο γρήγορα και πιο εύκολα από χώρα σε χώρα και αυτό κάνει πιο επιτακτική την εναρμόνιση με τις κανονιστικές ρυθμίσεις.

3.1. Η διεθνής διάσταση

Η πρόσφατη διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση, η οποία εκδηλώθηκε το 2007 στο χρηματοπιστωτικό σύστημα των Η.Π.Α. επηρέασε και εξακολουθεί να επηρεάζει το σύνολο της διεθνούς οικονομίας. Η έντασή της ποικίλει από κράτος σε κράτος, τόσο σε ό,τι αφορά τον πραγματικό τομέα της οικονομίας, δηλαδή την ανάπτυξη, την απασχόληση και τον πληθωρισμό, όσο και το χρηματοπιστωτικό σύστημα. [Ελληνική Ένωση Τραπεζών 2010]

Σε πολύ απλούς όρους, η κρίση ξεκίνησε και εξελίχθηκε ως εξής:

Κατά πρώτο λόγο, ήδη από τη δεκαετία του 1980 οι τράπεζες άρχισαν να πωλούν τα στεγαστικά δάνειά τους σε εταιρείες ειδικού σκοπού, οι οποίες εξέδιδαν επί αυτών των δανείων ομόλογα, τα οποία στη συνέχεια μεταπωλούσαν στο ευρύ επενδυτικό κοινό. Πρόκειται για την πρακτική της «τιτλοποίησης απαιτήσεων», η οποία θεωρείται ευρύτατα ορθή τραπεζική πρακτική, καθώς μειώνει σειρά κινδύνων στο τραπεζικό χαρτοφυλάκιο. Κατά τη διάρκειά της, των τελευταίων ετών, η πρακτική αυτή έλαβε μεγάλες διαστάσεις, που είχαν ως τελικό αποτέλεσμα την έκδοση ομολόγων που βασίζονταν επί ομάδων ομολόγων που είχαν εκδοθεί βάσει της τιτλοποίησης. Αυτά τα ομόλογα δεν αποτελούσαν συνήθως αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε δευτερογενή αγορά, και επομένως, δεν υπήρχαν γι' αυτά πάντοτε τιμές αναφοράς. Επιπλέον, η πιστοληπτική ικανότητα του εκδότη τους βασιζόταν στην αξιολόγηση που έδιναν οι εξειδικευμένοι διεθνείς οργανισμοί αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας, κάτω από συνθήκες που αποδείχθηκε ότι δεν ήταν πάντοτε ορθές. Συνεπώς, υπήρχε πρόβλημα αδιαφάνειας τιμών και εσφαλμένης εκτίμησης του πιστωτικού κινδύνου [ΕΕΤ 2010].

Κατά δεύτερο λόγο, ο ομολογιούχος δανειστής (δηλαδή αυτός που αγοράζει το ομόλογο) εισπράττει περιοδικά τόκους, η πληρωμή των οποίων βασίζεται στο ότι ο

αρχικός οφειλέτης (ο λήπτης του στεγαστικού δανείου) θα πληρώσει τη δόση του κανονικά. Όταν, λοιπόν, στις Η.Π.Α. οι δανειολήπτες στεγαστικών δανείων, τα οποία είχαν τιτλοποιηθεί, άρχισαν να μην εκπληρώνουν τις δανειακές τους υποχρεώσεις (για λόγους που αφορούσαν τόσο τους όρους χορήγησης των δανείων όσο και τις συνθήκες της οικονομίας της χώρας), οι τελικοί ομολογιούχοι δανειστές βρέθηκαν να έχουν στην κατοχή τους ομόλογα με πολύ χαμηλή αποτίμηση, τα γνωστά ως «τοξικά ομόλογα».

Πιο συγκεκριμένα, οι συνθήκες που επικρατούσαν τότε στην οικονομία της χώρας ήταν οι εξής: τα επιτόκια άρχισαν να αυξάνονται και οι τιμές των ακινήτων να περιορίζονται, κυρίως στο διάστημα 2006-2007, κάνοντας έτσι στις πολιτείες των ΗΠΑ εξαιρετικά δύσκολη την αναχρηματοδότηση του χρέους. Οι αθετήσεις χρέους εκ μέρους των δανειοληπτών και οι κατασχέσεις σημείωσαν ραγδαία αύξηση, καθώς ευνοϊκοί όροι σταμάτησαν να υπάρχουν, οι πραγματικές τιμές των ακινήτων είχαν σημαντική απόκλιση από τις εκτιμηθείσες και τα επιτόκια των δανείων κυμαινόμενου επιτοκίου σημείωναν άνοδο.

Οι κατασχέσεις κατοικιών στις ΗΠΑ παρουσίασαν ραγδαία αύξηση ιδιαίτερα στα τέλη του 2006, πυροδοτώντας με τον τρόπο αυτό την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση τα έτη 2007-2008. Σημειώνεται ότι, στη διάρκεια του 2007, σχεδόν 1,3 εκατομμύρια κατοικίες της ΗΠΑ ήταν υποκείμενες σε διαδικασίες κατάσχεσης, μέγεθος αυξημένο κατά 79% συγκριτικά με το 2006 [ΕΕΤ 2010].

Ένα ακόμα από τα αίτια της κρίσης που αναφέρονται στη βιβλιογραφία είναι οι παγκόσμιες μακροοικονομικές ανισοροπίες. Συγκεκριμένα, τα τελευταία τριάντα χρόνια η Κίνα πέτυχε μια εξαιρετική οικονομική ανάπτυξη μέσω των εξαγωγών βιομηχανικών αγαθών στις ΗΠΑ. Οι εξαγωγές αυτές οδήγησαν σε τεράστια πλεονάσματα το εμπορικό ισοζύγιο της Κίνας, τα οποία δεν τροφοδότησαν την εγχώρια ζήτηση, αλλά τοποθετήθηκαν σε ομόλογα των ΗΠΑ και άλλα «δολαριακά» αξιόγραφα που κράτησαν το δολάριο σε σχετικά υψηλά επίπεδα και αντίθετα τα επιτόκια δανεισμού στις ΗΠΑ σε σχετικά χαμηλά επίπεδα. Η εξέλιξη αυτή οδήγησε σε ενίσχυση της ρευστότητας και του δανεισμού στις ΗΠΑ αλλά και στη συγκράτηση του πληθωρισμού. Για τους δικούς της λόγους η κάθε μια, ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία αντιμετώπιζε προβλήματα ανταγωνιστικότητας, ούτε η Ιαπωνία, στην οποία η εγχώρια ζήτηση ήταν εξαιρετικά χαμηλή, μπόρεσαν να παρέμβουν αποτρεπτικά. [Κολλίντζας Τρύφων & Ψαλιδόπουλος Μιχ., 2009].

Σημαντικό ρόλο διαδραμάτισε και ο μεγάλος βαθμός χρηματοοικονομικής μόχλευσης των τραπεζών. Ο βαθμός της ήταν πολύ υψηλός, ενώ εν μέρει κρύβεται από τους κανόνες λογιστικής που επικρατούσαν στις Η.Π.Α.. Η υψηλή μόχλευση⁴, και μάλιστα σε συνδυασμό με βραχυχρόνιο δανεισμό που χρηματοδοτούσε τις επενδύσεις την εποχή εκείνη, υπήρξε η βασική αιτία της γρήγορης μετάδοσης της κρίσης από την αγορά των δανείων subprime (με πολύ χαμηλό δηλαδή επιτόκιο κ' πολύ χαμηλή διασφάλιση) στις αγορές πολλών άλλων περιουσιακών στοιχείων. Έτσι, όταν οι τιμές των περιουσιακών στοιχείων στα οποία είχαν επενδύσει οι επενδυτικές τράπεζες άρχισαν να πέφτουν και οι αγορές αντιλήφθηκαν την κεφαλαιακή απώλεια των δανεισμένων επενδυτικών τραπεζών, τότε δυσκόλεψαν ή και αρνήθηκαν την ανανέωση της βραχυχρόνιας χρηματοδότησης (την αγορά δηλαδή αυτών των ομολόγων), αναγκάζοντας έτσι τις επενδυτικές τράπεζες να προβαίνουν σε περαιτέρω πωλήσεις άλλων περιουσιακών στοιχείων, οι οποίες με τη σειρά τους πίεζαν τις τιμές των περιουσιακών στοιχείων ακόμα περισσότερο προς τα κάτω⁵. Η μόχλευση αυτή, όπως και σε άλλες χρηματοοικονομικές κρίσεις, υποθήκευσε τη χρηματοοικονομική σταθερότητα και άφησε το σύστημα εκτεθειμένο σε συστημικούς κινδύνους. [Κολλίντζας Τρύφων & Ψαλιδόπουλος Μιχ., 2009].

Τέλος κάτοχοι τέτοιων τίτλων, και μάλιστα σε μεγάλη έκταση, ήταν και ορισμένες ξένες τράπεζες (δηλαδή αυτές που εκτέθηκαν στην κρίση), και θυγατρικές τους, στις οποίες οι εν λόγω τράπεζες είχαν δώσει εγγυήσεις αγοράς των τίτλων (ομολόγων) αν (οι θυγατρικές τους) αντιμετώπιζαν προβλήματα ρευστότητας. Κάτω από αυτές τις συνθήκες:

---

⁴ Υψηλή μόχλευση σημαίνει λιγоста ίδια κεφάλαια και υψηλός δανεισμός σε σχέση με το ενεργητικό του χρηματοοικονομικού ιδρύματος.

⁵ Η έλλειψη επαρκών κεφαλαίων έχει μια πολλαπλασιαστική αρνητική επίδραση στο ενεργητικό των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Δημιουργεί τη λεγόμενη απομόχλευση, η οποία μπορεί να περιγραφεί ως εξής: Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, στην προσπάθειά τους να κρατήσουν το λόγο ιδίων κεφαλαίων του ενεργητικού σταθερό, που επιβάλλεται από τις εποπτικές αρχές, μειώνουν τον παρονομαστή του κλάσματος όταν δεν μπορούν να αυξήσουν τον αριθμητή. Η μείωση αυτή, του παρονομαστή είναι εξ ορισμού πολλαπλάσια της αρχικής μείωσης των κεφαλαίων. Το αρχικό χάσμα κεφαλαίων αναγκάζει τις τράπεζες να περιορίζουν το μέγεθος του ενεργητικού τους μέσω πωλήσεων στοιχείων του ενεργητικού, τα ομόλογα και μετοχές, ή και του περιορισμού στην παροχή νέων δανείων. Η πώληση στοιχείων του ενεργητικού επεκτείνει την κρίση. Η δε άρνηση νέου δανεισμού μεταφέρει την κρίση στην πραγματική οικονομία [Χαρδούβελης Γκίκας, 2009].

- οι εν λόγω ξένες τράπεζες βρέθηκαν εκτεθειμένες σε σοβαρά προβλήματα τόσο φερεγγυότητας (διότι έπρεπε να καταγράψουν ζημίες από τα ομόλογα⁶), όσο και ρευστότητας (που όφειλαν στις θυγατρικές τους),
- η κατάσταση αυτή δημιούργησε συνθήκες αβεβαιότητας στην αγορά, καθώς δεν ήταν στην αρχή (καλοκαίρι 2007) γνωστό ποιες τράπεζες είχαν προβλήματα και σε ποια έκταση,
- η αβεβαιότητα στην αγορά είχε με τη σειρά της ως αποτέλεσμα την αύξηση των επιτοκίων στη διατραπεζική αγορά,
- με περαιτέρω συνέπεια, όσες τράπεζες είχαν μεγάλη εξάρτηση από αυτήν την αγορά να αντιμετωπίσουν νέα προβλήματα ρευστότητας και ορισμένες να περιέλθουν σε κατάσταση αφερεγγυότητας [Γκόρτσος, 2008].

Το αποτέλεσμα ήταν ότι μέχρι τα μέσα Ιουλίου του 2008 οι απώλειες που είχαν ανακοινωθεί από μεγάλους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς και άλλα ιδρύματα προσέγγιζαν τα 435 δισ. Δολάρια ΗΠΑ, ενώ μέχρι τα τέλη Σεπτεμβρίου του 2008 υπερέβαιναν τα 590 δισ. Δολάρια. Η κρίση ρευστότητας οδήγησε σε ανάληψη πρωτοβουλιών εκ μέρους των κεντρικών τραπεζών με στόχο την ενίσχυση της ρευστότητας και την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης ανάμεσα στις τράπεζες-μέλη της. Η αμερικανική και η βρετανική κυβέρνηση προχώρησαν στη διάσωση μερικών συστημικά σημαντικών χρηματοπιστωτικών οργανισμών που αντιμετώπιζαν σοβαρά προβλήματα και η ενδεχόμενη κατάρρευση των οποίων θα επέφερε πολλαπλές δυσμενείς επιπτώσεις στην παγκόσμια οικονομία.

Οι κίνδυνοι για την πραγματική οικονομία από την κρίση των χρηματοπιστωτικών αγορών και την κατάρρευση της στεγαστικής αγοράς αποτέλεσαν κίνητρο για την άμεση ανάληψη πρωτοβουλιών εκ μέρους τόσο της Ομοσπονδιακής Τράπεζας των ΗΠΑ (Fed), της ΕΚΤ και πολλών άλλων κεντρικών τραπεζών, οι οποίες προέβησαν

---

⁶ Αυτά τα ομόλογα, βάσει όλων των προαναφερθέντων περιστατικών, ονομάστηκαν «τοξικά ομόλογα», αφού κατάφεραν να «μολύνουν» το χρηματοπιστωτικό σύστημα «διαχέοντας» τη χρηματοοικονομική κρίση από τις Η.Π.Α. στην Ε.Ε., στα τραπεζικά και επενδυτικά ιδρύματα που ήταν άμεσα εξαρτημένα από αυτή την αγορά χρήματος Έτσι, τα «τοξικά ομόλογα» ή αλλιώς τα λεγόμενα «δομημένα προϊόντα» (CDOs- Collateralized Debt Obligations, CDSs- Credit Default Swaps, κ.α.), με τη «βοήθεια» της ύπαρξης ασύμμετρης πληροφόρησης παρείχαν την ευκαιρία στους εκδότες τους να αναλαμβάνουν υπερβολικό κίνδυνο με αδιαφανή τρόπο, κίνδυνος ο οποίος ούτε τιμολογούνταν σωστά και ούτε αντισταθμιζόταν επαρκώς.

σε σημαντικές περικοπές επιτοκίων, όσο και εκ μέρους των κυβερνήσεων, οι οποίες κατάρτισαν και εφάρμοσαν σχέδια διάσωσης του χρηματοπιστωτικού τομέα⁷ και ενίσχυσης της ρευστότητας στο σύνολο των οικονομιών.

Στα μέσα Σεπτεμβρίου του 2008 η κρίση επιδεινώθηκε περαιτέρω, τείνοντας να εξελιχθεί σε παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση. Τα γεγονότα οδήγησαν σε μια σειρά συγκεκριμένων παρεμβάσεων από τις κεντρικές τράπεζες και από τις κυβερνήσεις, με στόχο την αποτροπή του πανικού, την ενίσχυση της ρευστότητας και την εμπέδωση της εμπιστοσύνης. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο πραγματοποιήθηκε μια σειρά διασκέψεων, στις οποίες συμμετείχε το σύνολο των κρατών μελών του ΕΣΚΤ (Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών), χρηματοπιστωτικών οργανισμών, με αντικείμενο την αντιμετώπιση της κρίσης, την εγγύηση καταθέσεων των Ευρωπαίων πολιτών, την ενίσχυση των εποπτικών οργάνων και τη λήψη κάθε δυνατού μέτρου για την αποτροπή συστημικών απειλών. [Ελληνική Ένωση Τραπεζών 2010]

3.2 Αιτίες που οδήγησαν κ' συνέβαλαν στην κλιμάκωση της παρούσας κρίσης.

Εντελώς επιγραμματικά και σε συνέχεια των προαναφερθέντων, μπορεί να αναφερθεί ότι τα αίτια της κρίσης εστιάζονται, σε ό,τι αφορά το χρηματοπιστωτικό σύστημα, σε προβλήματα που σχετίζονται με τους ακόλουθους παράγοντες:

- την έκταση της διαδικασίας τιτλοποίησης των τραπεζικών απαιτήσεων,
- την ελλιπή διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας από τα πιστωτικά ιδρύματα,
- το εκτεταμένο περιθώριο για «ρυθμιστικό αρμπιτράζ» (regulatory arbitrage, δηλαδή, επιλογή του ευνοϊκότερου καθεστώτος εποπτείας κατά τρόπο που θα ήταν δυνατόν να θεωρηθεί καταχρηστικός),

---

⁷ Paulson Plan: Ο Νόμος Έκτακτης Οικονομικής Σταθεροποίησης του 2008, που θεσπίστηκε στις 3 Οκτώβρη του 2008 και συνήθως αναφέρεται ως η διάσωση του χρηματοπιστωτικού συστήματος των ΗΠΑ. Είναι ένας νόμος που θεσπίστηκε για την αντιμετώπιση της subprime κρίσης των ενυπόθηκων δανείων που εξουσιοδοτεί τον γραμματέα του Υπουργείου Οικονομικών των Ηνωμένων Πολιτειών να δαπανήσει μέχρι US \$ 700 δισεκατομμύρια για την αγορά επισφαλών στοιχείων ενεργητικού, κυρίως ενυπόθηκους τίτλους, και να κάνει ενέσεις κεφαλαίων στις τράπεζες που είχαν στην κατοχή τους «τοξικά ομόλογα». Ο νόμος προτάθηκε από τον υπουργό Οικονομικών των ΗΠΑ, Χένρι Πόλσον κατά τη διάρκεια της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης του 2008. [Division A of Public Law 110-343 , 122 Stat. 3765]

- τους μη υποκείμενους σε οποιαδήποτε προηγούμενη αδειοδότηση ή εποπτεία όρους λειτουργίας των οργανισμών αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας,
- τους αδιαφανείς όρους διαπραγμάτευσης ορισμένων κατηγοριών χρηματοπιστωτικών μέσων,
- τις μεθόδους αποτίμησης των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών, και
- το πλαίσιο εταιρικής διακυβέρνησης των φορέων παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. [Ελληνική Ένωση Τραπεζών 2010]

Επιπλέον, η παρούσα αναταραχή στη χρηματοπιστωτική αγορά ανέδειξε την αυξανόμενη απόσταση μεταξύ αφενός των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων που αναπτύσσουν ολοένα και πιο παγκόσμια δραστηριότητα και αφετέρου της αμιγώς εθνικής εποπτείας. [Anne E. Jensen, Pervenche Berès, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο 2010]

3.3 Οι επιπτώσεις της παρούσας κρίσης στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα

Σε ό,τι αφορά την Ελλάδα, και ειδικά το ελληνικό τραπεζικό σύστημα, οι επιπτώσεις της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης ήταν σαφώς περιορισμένες σε σχέση με εκείνες που επήλθαν στα χρηματοπιστωτικά συστήματα άλλων ευρωπαϊκών χωρών. Αυτό οφείλεται σε δύο βασικούς λόγους:

Πρώτον, οι ελληνικές τράπεζες δεν είχαν στο χαρτοφυλάκιό τους, όπως οι τράπεζες του εξωτερικού που αντιμετώπισαν προβλήματα φερεγγυότητας, «τοξικά ομόλογα» των οποίων οι τιμές μειώθηκαν σε πολύ μεγάλο βαθμό για τους λόγους που προαναφέρθηκαν. Συνεπώς, οι ελληνικές τράπεζες δεν ήταν υποχρεωμένες να καταγράψουν ζημίες από τέτοια ομόλογα. Θα πρέπει δε να επισημανθεί στο σημείο αυτό ότι οι ελληνικές τράπεζες δεν είχαν λόγο να επενδύσουν σε τέτοιου είδους ομόλογα, καθώς η ανάπτυξή τους κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών βασίστηκε κυρίως:

- στην επέκταση της δραστηριότητάς τους στη στεγαστική και την καταναλωτική πίστη, η οποία απελευθερώθηκε στην Ελλάδα την ίδια εποχή που ξένες τράπεζες άρχισαν να επενδύουν σε αυτά τα ομόλογα λόγω έλλειψης άλλων πηγών κερδοφορίας, καθώς και

- στη διεθνή τους δραστηριότητα που γνώρισε κατά το ίδιο διάστημα πολύ μεγάλη ανάπτυξη.

Δεύτερον, οι ελληνικές τράπεζες διαθέτουν υψηλή κεφαλαιακή επάρκεια, και, συνεπώς, ήταν και είναι θωρακισμένες απέναντι στους κινδύνους που ανέκυψαν, με αποτέλεσμα να είναι ασφαλείς και οι καταθέτες τους. Η φερεγγυότητα των ελληνικών τραπεζών δεν κινδύνευσε από αυτήν την κρίση, διότι δεν υπήρχαν οι δίαυλοι για τη μετάδοση και στην Ελλάδα των προβλημάτων που ανέκυψαν στις χώρες που επλήγησαν κατά κύριο λόγο από την κρίση. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο στην Ελλάδα (όπως και σε άλλες χώρες), ακριβέστερο θα ήταν να γίνεται λόγος όχι για κρίση, αλλά για «αναταραχή» ή «αναστάτωση». Ο μοναδικός δίαυλος που αφορούσε και την Ελλάδα ήταν η αύξηση των επιτοκίων που σημειώθηκε στη διατραπεζική αγορά (η οποία δεν είναι ελληνική αλλά πανευρωπαϊκή). Στο σημείο αυτό πρέπει, να επισημανθεί, ότι εξάρτηση των ελληνικών τραπεζών από τη διατραπεζική αγορά για την άντληση ρευστότητας υπάρχει, αλλά είναι περιορισμένη.

Σε γενικές γραμμές, οι τράπεζες χρησιμοποιούν τέσσερις πηγές δανεισμού για την άντληση ρευστότητας μέσω της οποίας προβαίνουν στο δανεισμό επιχειρήσεων και νοικοκυριών:

- τις καταθέσεις του αποταμιευτικού κοινού,
- τις καταθέσεις από τη διατραπεζική αγορά (δηλαδή από τις τράπεζες που έχουν πλεονάζουσα ρευστότητα),
- την έκδοση ομολόγων, και
- το δανεισμό από τη νομισματική τους αρχή, δηλαδή στην περίπτωση των ελληνικών τραπεζών (όπως και σε όλα τα κράτη μέλη της Ευρωζώνης) από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

Η βασική πηγή δανεισμού των ελληνικών τραπεζών ήταν και συνεχίζει να είναι οι καταθέσεις του αποταμιευτικού κοινού. Σε κάθε περίπτωση ωστόσο, το κόστος δανεισμού των τραπεζών έχει αυξηθεί και αυτό έχει αναπόφευκτα επιπτώσεις στο επιτόκιο δανεισμού νοικοκυριών και επιχειρήσεων. Τα σημερινά προβλήματα των τραπεζών συνδέονται, κυρίως, με την οικονομική ύφεση, που προκλήθηκε στην Ελλάδα και στην ευρύτερη γεωγραφική περιοχή της, με αποτέλεσμα τη χειροτέρευση της ποιότητας του δανειακού χαρτοφυλακίου και της υψηλές προβλέψεις. [EET 2010]

3.4. Τα μέτρα που ελήφθησαν στην Ελλάδα

Για τους λόγους που προαναφέρθηκαν, τα μέτρα που ελήφθησαν από την ελληνική κυβέρνηση σε ό,τι αφορά την αντιμετώπιση της χρηματοπιστωτικής κρίσης στην Ελλάδα, αφορούσαν μόνο:

- την ενίσχυση της ρευστότητας και
- την εγγύηση των καταθέσεων

3.4.1. Ενίσχυση της ρευστότητας

Τα μέτρα που ελήφθησαν, δυνάμει του **N. 3723/2008 (ΦΕΚ 250 Α/9.12.2008)**, αφορούσαν το πρόγραμμα ενίσχυσης της ρευστότητας της οικονομίας, ύψους είκοσι οκτώ (28) δισ. Ευρώ. Το εν λόγω πρόγραμμα, οι όροι του οποίου εγκρίθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αντίθετα από τα προγράμματα άλλων χωρών, δεν ήταν πρόγραμμα διάσωσης τραπεζών, αλλά πρόγραμμα ενίσχυσης της οικονομίας (νοικοκυριών και επιχειρήσεων) μέσω των τραπεζών.

Το πρόγραμμα, το οποίο είχε συγκεκριμένη χρονική διάρκεια και προσδιορισμένη, από το νόμο, ημερομηνία λήξης, δεν αφορούσε την παροχή μετρητών από το κράτος προς τις τράπεζες, αλλά συνδυασμό ομολόγων και εγγυήσεων του Ελληνικού Δημοσίου. Επιπλέον, οι εγγυήσεις και οι διευκολύνσεις που προβλέπονταν από το πρόγραμμα είχαν κόστος για τις τράπεζες, το οποίο διαμορφώθηκε με όρους αγοράς.

Το ελληνικό σχέδιο αντιμετώπισης των επιπτώσεων της χρηματοπιστωτικής κρίσης περιλάμβανε τρία βασικά σκέλη:

Αναλυτικά παρουσιάζονται παρακάτω τα τρία σκέλη του προγράμματος ενίσχυσης της ρευστότητας και ο βαθμός αξιοποίησής τους (μέχρι το Δεκέμβριο του 2009)⁸.

---

⁸ Σύμφωνα με στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, στο τέλος του 2009, το ποσοστό αξιοποίησης των μέτρων ενίσχυσης από το ελληνικό τραπεζικό σύστημα που κυμάνθηκε τελικά στο 33,6% για το σύνολο των μέτρων, είναι μικρότερο σε σχέση με το ποσοστό αξιοποίησης των αντίστοιχων μέτρων ενίσχυσης τόσο στη ζώνη του ευρώ (43%) όσο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 27 (40%). Χαρακτηριστικό εν προκειμένω είναι το γεγονός πως τα τραπεζικά συστήματα της Φινλανδίας, της Σλοβακίας και της Πολωνίας, παρά το γεγονός ότι προβλέφθηκε μηχανισμός ενίσχυσης της ρευστότητάς της, συνολικού ποσού 66,78 δισ. Ευρώ, τελικά δεν αξιοποίησαν τον εν λόγω μηχανισμό. [EET 2010, αναλυτικότερα: **European Commission, State aid Scoreboard, Report on recent developments on crisis aid to the financial sector, 27 May 2010, COM (2010) 255**]

1^ο σκέλος

- παροχή από το Ελληνικό Δημόσιο ομολόγων και αγορά εκ μέρους του προνομιούχων μετοχών των τραπεζών ύψους μέχρι πέντε (5) δισ. Ευρώ, με ετήσια σταθερή απόδοση 10% για το Δημόσιο
- επιστροφή των ομολόγων που καταβλήθηκαν από το Δημόσιο για την αγορά των μετοχών εντός πενταετίας το αργότερο, ξεκινώντας από την 1.7.2009
- οι προνομιούχες μετοχές δεν παρέχουν δικαίωμα ψήφου στο Δημόσιο μαζί με τους κοινούς μετόχους ούτε έχουν τα χαρακτηριστικά και τα άλλα δικαιώματα των κοινών μετοχών και, επομένως, δεν μεταβάλλεται η οποιαδήποτε συμμετοχή του Δημοσίου στο μετοχικό κεφάλαιο των τραπεζών
- το Δημόσιο έχει δικαίωμα αρνησικυρίας (veto) σε αποφάσεις που αφορούν τη διανομή μερισμάτων και την πολιτική παροχών προς τα μέλη της Διοίκησης και τα ανώτατα στελέχη των τραπεζών

Η ρευστότητα που προήλθε από την αγορά εκ μέρους του Ελληνικού Δημοσίου των προνομιούχων μετοχών είχε ως αποτέλεσμα την ενίσχυση των εποπτικών κεφαλαίων των τραπεζών που έκαναν χρήση του εν λόγω μέτρου.

Επιπλέον, η ρευστοποίηση από τις τράπεζες των ομολόγων θα έχει ως αποτέλεσμα την παροχή ρευστότητας πέντε δισ. Ευρώ (ή το ποσό που τελικά απορροφήθηκε, το οποίο φτάνει τα 3,8 δισ. Ευρώ που θα μπορεί να διατεθεί μέσω δανείων στην οικονομία. Σημειώνεται ότι το Ελληνικό Δημόσιο, για το ποσό των 3,8 δισ. Ευρώ που έχει διατεθεί για την κεφαλαιακή ενίσχυση των τραπεζών εισπράττει ετήσια απόδοση της τάξης του 10%, ήτοι 380 εκατ. Ευρώ το χρόνο.

2^ο σκέλος

- παροχή στις τράπεζες εγγυήσεων του Ελληνικού Δημοσίου συνολικού ύψους δεκαπέντε (15) δισ. Ευρώ που δόθηκαν ως εγγύηση (έναντι προμήθειας) για εκδόσεις ομολόγων τους, διευκολύνοντας έτσι τις τράπεζες να αντλήσουν κεφάλαια από τις κεφαλαιαγορές και να ενισχύσουν τη ρευστότητά τους
- διευκόλυνση μέγιστης διάρκειας τριών (3) ετών
- το Δημόσιο έχει veto σε αποφάσεις που αφορούν τα προαναφερθέντα θέματα και σε αυτήν την περίπτωση

Από τα προβλεπόμενα 15 δισ. Ευρώ για το σκέλος αυτό, έγινε τελικά χρήση 1 δισ. Ευρώ. Αξιοποιώντας το εν λόγω μέτρο, οι τράπεζες εξέδωσαν αρχικά δάνεια με την εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου αξίας 3 δισ. Ευρώ. Τα τελευταία του 2009 όμως, έληξαν χωρίς να ανανεωθούν δάνεια αξίας 2 δισ. Ευρώ. [Πηγή: Αναλυτικότερα βλέπε, Τράπεζα της Ελλάδος, Νομισματική Πολιτική 2009 – 2010, Μάρτιος 210, σελ. 102, υποσημείωση αριθμ. 128.]

. Ο χαμηλός βαθμός χρήσης του εν λόγω μέτρου οφείλεται αφενός μεν στο υψηλό σχετικά κόστος που συνεπαγόταν η χρήση του και αφετέρου στη σταδιακή αποκατάσταση της λειτουργίας των αγορών χρήματος και κεφαλαίων στην Ευρωζώνη.

3^ο σκέλος

- παροχή στις τράπεζες ειδικών ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου ύψους οκτώ (8) δισ. Ευρώ
  - με αυτά τα ειδικά ομόλογα οι τράπεζες που έκαναν χρήση του μέτρου αυτού απέκτησαν επιπλέον ρευστότητα με στόχο την ενίσχυση της δυνατότητάς τους να χρηματοδοτούν μικρομεσαίες επιχειρήσεις και ιδιώτες για στεγαστικά δάνεια. Με τον τρόπο αυτό επιδιώχθηκε η ενίσχυση της οικονομικής δραστηριότητας και η διασφάλιση ικανοποιητικού ρυθμού πιστωτικής επέκτασης στην ελληνική οικονομία
  - χορήγηση των ειδικών αυτών ομολόγων έναντι προμήθειας ή/και πλήρους εξασφάλισης μέσω αντίστοιχων περιουσιακών στοιχείων των τραπεζών
  - επιστροφή των ειδικών αυτών ομολόγων στο Δημόσιο το αργότερο εντός τριών ετών
- Από τα προβλεπόμενα 8 δισ. Ευρώ για το σκέλος αυτό, έγινε τελικά χρήση 4,6 δισ. Ευρώ.

3.4.2. Τροποποίηση του νομοθετικού πλαισίου που διέπει το σύστημα εγγύησης καταθέσεων

Τα μέτρα που ελήφθησαν αφορούν κυρίως την ενίσχυση του ελληνικού συστήματος εγγύησης καταθέσεων και αποτελούν σε μεγάλο βαθμό ενσωμάτωση κοινοτικών διατάξεων. Ειδικότερα, οι τροποποιήσεις που επήλθαν στο νομοθετικό πλαίσιο που διέπει την εγγύηση καταθέσεων στην Ελλάδα είναι οι ακόλουθες:

- αύξηση του ορίου της αποζημίωσης των καταθέσεων από είκοσι χιλιάδες (€20.000) σε εκατό χιλιάδες ευρώ (€100.000),
- ετήσια διαβάθμιση των πιστωτικών ιδρυμάτων με ποιοτικά κριτήρια και ανάλογη διαφοροποίηση της ετήσιας εισφοράς με εύρος συντελεστή από 0,9 έως 1,1,
- καθιέρωση υποχρέωσης της Τράπεζας της Ελλάδος να λαμβάνει απόφαση, εφόσον διαπιστώσει ότι το συμμετέχον στο Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων (ΤΕΚΕ) πιστωτικό ίδρυμα αδυνατεί να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του έναντι των καταθετών ή επενδυτών-πελατών του για λόγους που έχουν άμεση σχέση με την οικονομική του κατάσταση και δεν προβλέπεται ότι η αδυναμία αυτή είναι αναστρέψιμη στο προσεχές μέλλον, εντός πέντε (5) εργάσιμων ημερών από τη στιγμή κατά την οποία απεδείχθη για πρώτη φορά ότι το συμμετέχον πιστωτικό ίδρυμα δεν έχει επιστρέψει της ληξιπρόθεσμες και απαιτητές καταθέσεις [**άρθρο 15 Ν. 3775/2009**],
- καθιέρωση υποχρέωσης του ΤΕΚΕ να καταβάλλει τις δεόντως αποδεδειγμένες απαιτήσεις καταθετών που αφορούν μη διαθέσιμες καταθέσεις εντός είκοσι (20) εργάσιμων ημερών, από την ημερομηνία κατά την οποία οι αρμόδιες αρχές θα κοινοποιήσουν στο ΤΕΚΕ την απόφαση με την οποία ενεργοποιείται η διαδικασία καταβολής αποζημιώσεων, με δυνατότητα παράτασης της προθεσμίας αυτής κατά δέκα (10) εργάσιμες ημέρες κατ' ανώτατο όριο [**άρθρο 16. παρ. 1 και 2, Ν. 3775/2009**],
- λήψη μέριμνας μέσω της διενέργειας περιοδικών ελέγχων από το ΤΕΚΕ για τη διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας των συστημάτων και μηχανισμών του, ώστε να εξασφαλίζεται η καταβολή αποζημιώσεων στους καταθέτες εμπροθέσμως και κατά το ενδεδειγμένο ποσό,
- στο πλαίσιο άσκησης των εποπτικών της αρμοδιοτήτων και εφόσον διαπιστώσει την ύπαρξη γεγονότων που ενδέχεται να οδηγήσουν σε έκδοση αποφάσεων για την

έναρξη της διαδικασίας καταβολής αποζημιώσεων, η Τράπεζα της Ελλάδος ενημερώνει σχετικά το ΤΕΚΕ, το οποίο με τη σειρά του και εφόσον α) το πιστωτικό ίδρυμα, που έχει καταστατική έδρα στην Ελλάδα, διατηρεί υποκατάστημα σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και β) οι καταθέσεις των υποκαταστημάτων αυτών καλύπτονται συμπληρωματικά από το σύστημα εγγύησης καταθέσεων του κράτους μέλους υποδοχής, ειδοποιεί το εν λόγω αλλοδαπό σύστημα εγγύησης καταθέσεων εντός εύλογου χρόνου. [ΕΕΤ 2010]

Συνεπώς, οδηγούμαστε στο συμπέρασμα, ότι η ανάγκη για τη θέσπιση και την εφαρμογή συγκεκριμένων κανόνων είναι επιτακτική. Το κανονιστικό πλαίσιο εκφράζεται με τους κανόνες - σύμφωνα Βασιλεία I, II και III, οι οποίοι έχουν επηρεάσει ριζικά και καθοριστικά τη λειτουργία και την αποτελεσματικότητα των τραπεζών. Άρα ενδιαφέρον έχει να παρουσιαστούν οι βασικοί άξονές τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Βασική αποστολή της Επιτροπής της Βασιλείας είναι η θωράκιση, η διασφάλιση της σταθερότητας και η πρόληψη συστημικών κρίσεων του διεθνούς τραπεζικού συστήματος. Τα κύρια μέσα για την υλοποίηση του στόχου είναι η σύγκλιση και η διασυννοριακή συνεργασία των τραπεζικών εποπτικών αρχών, η προληπτική εποπτεία και κυρίως η ακριβής καταγραφή και διαχείριση των κινδύνων στους οποίους εκτίθενται οι τράπεζες. Από τη σύστασή της και μετά οι «σοφοί» της Επιτροπής εξετάζουν και αναλύουν τις εξελίξεις στις οικονομίες και το τραπεζικό σύστημα για τη δημιουργία ενός όσο το δυνατόν αποτελεσματικότερου πλαισίου.

Το πρώτο σύμφωνο της Βασιλείας αποτέλεσε τον ακρογωνιαίο λίθο της προσπάθειας για την επιβολή διεθνών κανονισμών. Το σύμφωνο υιοθετήθηκε από 100 χώρες και έχει συντελέσει στη δημιουργία ενός ασφαλέστερου και δικαιότερου παγκόσμιου τραπεζικού συστήματος, καθώς απαιτεί από τις τράπεζες να διατηρούν επαρκή κεφάλαια, ώστε να έχουν τη δυνατότητα να καλύπτουν τους πιστωτικούς κινδύνους τους και επιβάλλει πρόστιμα σε τραπεζικούς οργανισμούς, που προβαίνουν σε επισφαλέστερες δανειοδοτήσεις.

Το σύμφωνο «Βασιλεία II» φιλοδοξεί να ξεπεράσει τις αδυναμίες του συμφώνου «Βασιλεία I» αυξάνοντας τον αριθμό των κατηγοριών δανειοδότησης και βασιζόμενο στα εσωτερικά συστήματα βαθμολόγησης του κινδύνου των μεγαλύτερων τραπεζών. Το σύμφωνο «Βασιλεία II» θεσμοθετεί μια νέα κατηγορία κινδύνου, το λειτουργικό, η οποία καλύπτει τομείς όπως τα συστήματα λογισμικού και την απειλή νομικών προσφυγών. Τα μέτρα αυτά θα συμβαδίσουν με πιο εξελιγμένους ελεγκτικούς κανονισμούς.

Ωστόσο, η αναταραχή που δημιουργήθηκε από την προαναφερθείσα χρηματοοικονομική κρίση του 2007, οδήγησε την επιτροπή της Βασιλείας σε ένα νέο πλαίσιο ρύθμισης της τραπεζικής αγοράς. Κατά συνέπεια, το νέο σύμφωνο Βασιλεία III έχει ως απώτερο σκοπό και στόχο την ενδυνάμωση του τραπεζικού συστήματος απέναντι σε ανάλογα μελλοντικά συμβάντα, προωθώντας τη χρηματοοικονομική σταθερότητα και αποτελεσματικότητα μέσω ενός αυστηρότερου ρυθμιστικού πλαισίου.

4.1 Η σύνθεση και η σύσταση της Επιτροπής

Η Επιτροπή της Βασιλείας:

- εδρεύει στην ομώνυμη πόλη της Ελβετίας,
- Δεν είναι διεθνής οργανισμός αλλά μια de facto οργάνωση, χωρίς νομική προσωπικότητα, κεντρικών τραπεζών και εποπτικών αρχών μιας ομάδας δέκα χωρών του G10 (G10 = ΗΠΑ, Καναδάς, Ιαπωνία, Γερμανία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιταλία, Κάτω Χώρες, Βέλγιο, Ελβετία και Σουηδία), που δραστηριοποιείται στους κόλπους και με την υποστήριξη της γραμματείας της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών (Bank for International Settlements, BIS).
- Η Επιτροπή δεν έχει τη μορφή μιας υπερεθνικής εποπτικής αρχής και οι αποφάσεις της δεν έχουν δεσμευτική νομική ισχύ.
- Αντίθετα λειτουργεί συμβουλευτικά, διαμορφώνοντας προτάσεις για τη δημιουργία ανταγωνιστικής ισότητας μεταξύ των διεθνών πιστωτικών ιδρυμάτων και την πρόληψη γενικευμένων κρίσεων, οι οποίες υιοθετήθηκαν και από χώρες μη μέλη της Επιτροπής.

4.2 Βασιλεία I

4.2.1 Αιτίες που οδήγησαν στη θέσπιση της Βασιλείας I

Τα τελευταία χρόνια σημαντικές διαρθρωτικές μεταβολές συνέβαλαν στη δημιουργία ενός νέου πλαισίου χρηματοοικονομικών κανόνων και λειτουργίας των πιστωτικών ιδρυμάτων. Μερικοί από τους παράγοντες οι οποίοι δημιούργησαν τις προϋποθέσεις για τη διαμόρφωση μιας νέας ευρωπαϊκής χρηματοοικονομικής λογικής είναι η νομισματική ενοποίηση, η απελευθέρωση των χρηματαγορών, η αυξημένη χρήση νέων χρηματοοικονομικών εργαλείων, όπως είναι για παράδειγμα τα παράγωγα καθώς επίσης και η ανάπτυξη της τεχνολογίας τόσο σε επίπεδο συναλλαγών όσο και διαχείρισης κεφαλαίων από τις τράπεζες και τις επενδυτικές εταιρείες. Ωστόσο, η αύξηση των πτωχεύσεων στα τραπεζικά ιδρύματα καθώς και η εμφάνιση χρηματιστηριακών κρίσεων οδήγησε τις αρχές στη θέσπιση ρυθμιστικών κανόνων.

Η Επιτροπή της Βασιλείας ξεκίνησε τη λειτουργία της το 1973 σε μια περίοδο κατά την οποία η κατάργηση του διεθνούς νομισματικού συστήματος σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών του Bretton Woods το 1973 σηματοδότησε μια περίοδο έντονων διακυμάνσεων και μεταβλητότητας των ισοτιμιών και των επιτοκίων. Αποτέλεσμα αυτού, ήταν οι τράπεζες να καταστούν ιδιαίτερα ευάλωτες στον μέχρι πρότινος άγνωστο κίνδυνο των συναλλαγματικών και επιτοκιακών μεταβολών. Γρήγορα είχαμε τα πρώτα θύματα της νέας εποχής. Το 1974 η γερμανική τράπεζα Bankhaus I.D. Herstatt προκάλεσε μια άνευ προηγουμένου αναστάτωση στη διεθνή διατραπεζική αγορά. Η τράπεζα χρεοκόπησε εξαιτίας άστοχων θέσεων σε προθεσμιακές πράξεις συναλλάγματος και προκάλεσε αλυσιδωτές αντιδράσεις στο σύστημα.

Το περιστατικό αυτό, καθώς και η αύξηση των πτωχεύσεων στον τραπεζικό τομέα, κατέδειξαν την ανάγκη διεθνούς συνεργασίας στον τομέα της τραπεζικής εποπτείας και τη θέσπιση ενός κανονιστικού πλαισίου σχετικά με την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών.

Λίγους μήνες μετά, η Επιτροπή της Βασιλείας εξέδωσε το πρώτο της κείμενο με τίτλο «Αρχές για την εποπτεία των αλλοδαπών εγκαταστάσεων των τραπεζών». Το αδημοσίευτο αυτό κείμενο, γνωστό ως Κονκορδάτο της Βασιλείας (Basle Concordat), περιείχε κανόνες σχετικά με την κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ των εποπτικών αρχών του κράτους καταγωγής των διεθνών τραπεζών (εκείνου δηλαδή στο οποίο τους έχει χορηγηθεί η άδεια λειτουργίας και είναι εγκατεστημένη η καταστατική τους έδρα) και των κρατών υποδοχής των αλλοδαπών τραπεζικών εγκαταστάσεών τους.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Κονκορδάτου, την ευθύνη για την εποπτεία αυτών των «αλλοδαπών τραπεζικών εγκαταστάσεων» (έννοια η οποία περιλαμβάνει τόσο τα υποκαταστήματα, όσο και τις θυγατρικές τραπεζικές επιχειρήσεις των διεθνών τραπεζών) όφειλαν να φέρουν από κοινού οι αρχές των χωρών καταγωγής και υποδοχής. Ειδικότερα:

α) Για την εποπτεία της φερεγγυότητας των αλλοδαπών υποκαταστημάτων των διεθνών τραπεζών η ευθύνη βάρυνε τις αρχές του κράτους καταγωγής, ενώ για την εποπτεία της ρευστότητάς τους καθιερωνόταν η αρχή της ουδετερότητας, σύμφωνα με την οποία την πρωταρχική ευθύνη φέρουν οι αρχές της χώρας υποδοχής με παράλληλη ενημέρωση των αρχών της χώρας καταγωγής.

β) Αντίστοιχα, για την εποπτεία τόσο της φερεγγυότητας όσο και της ρευστότητας των αλλοδαπών θυγατρικών τραπεζικών επιχειρήσεων, πρωταρχική ευθύνη όφειλαν να έχουν οι αρχές της χώρας υποδοχής, οι οποίες καλούνταν να τηρούν ενήμερες τις αρχές του κράτους καταγωγής τους.

4.2.2. Το Σύμφωνο της Επιτροπής της Βασιλείας για την κεφαλαιακή επάρκεια του 1988

Τον Ιούλιο του 1988, η Επιτροπή δημοσίευσε το Σύμφωνο της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια με τίτλο "Διεθνής Σύγκλιση της Κεφαλαιακής Μέτρησης και των Κεφαλαιακών Προτύπων" ή Basel 1. Το Σύμφωνο του 1988 της Επιτροπής της Βασιλείας για την κεφαλαιακή επάρκεια είχε ως κύριο στόχο τη σύγκλιση των διαφορετικών διεθνών εποπτικών καθεστώτων διασφαλίζοντας τη σταθερότητα του διεθνούς τραπεζικού συστήματος. Οι κανόνες του Συμφώνου (Βασιλεία Ι) αντικείμενο αναφοράς είχαν την εποπτεία της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών εισάγοντας ένα σύστημα μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου του σταθμισμένου ενεργητικού και ορίζοντας ελάχιστο δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας ίσο με 8%, ο οποίος είναι σχεδιασμένος να καλύπτει τον κίνδυνο μη εκπλήρωσης της υποχρέωσης του αντισυμβαλλομένου. Με αυτό τον τρόπο, τα πιστωτικά ιδρύματα θα εξασφαλίζουν ότι διαθέτουν επαρκή κεφάλαια έναντι των κινδύνων που έχουν αναλάβει ή πρόκειται να αναλάβουν μελλοντικά.

Τα στοιχεία του ενεργητικού κατατάσσονται σε τέσσερις κατηγορίες, όπου ο συντελεστής στάθμισης λαμβάνει τιμές: 0%, 20%, 50% και 100%. Παράλληλα, η Συμφωνία αναφέρεται και στα εξωλογιστικά στοιχεία, τα οποία και εκείνα κατατάσσονται σε τέσσερις κατηγορίες κινδύνου με αντίστοιχους συντελεστές στάθμισης. [www.bis.org]

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.1 Στάθμιση στοιχείων Ενεργητικού

ΣΤΑΘΜΙΣΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	
Μετρητά, Χρυσός, Απαιτήσεις προς κυβερνήσεις ΟΟΣΑ ⁹	0%
Απαιτήσεις προς τράπεζες ΟΟΣΑ	20%
Στεγαστικά δάνεια με υποθήκες	50%
Λοιπές απαιτήσεις	100%

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.2 Στάθμιση στοιχείων εκτός Ισολογισμού

ΣΤΑΘΜΙΣΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΕΚΤΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ	
Αχρησιμοποίητες υποχρεώσεις αρχικής διάρκειας κάτω του έτους	0%
Ενέγγυες πιστώσεις εμπορικών συναλλαγών	20%
Μη χρησιμοποιημένα όρια αρχικής διάρκειας άνω του έτους	
Άλλες υποχρεώσεις που σχετίζονται με εμπορικές συναλλαγές	50%
Λοιπά στοιχεία εκτός ισολογισμού	100%

4.3 Βασιλεία II - Τροποποίηση του συμφώνου του 1988 στο νέο σύμφωνο

Το ισχύον σύστημα κανόνων της Επιτροπής της Βασιλείας αναφορικά με την κεφαλαιακή επάρκεια των διεθνών τραπεζών (από το οποίο έχει επηρεαστεί η ευρωπαϊκή κοινοτική νομοθεσία και μέσω αυτής η νομοθεσία των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας) διαμορφώθηκε σταδιακά από τον Ιούλιο του 1988, όταν

---

⁹ Ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α.) (Organisation for Economic Co-operation and Development - OECD) είναι ένας διεθνής οργανισμός εκείνων των αναπτυγμένων χωρών που υποστηρίζουν τις αρχές της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας και της οικονομίας της ελεύθερης αγοράς. Δημιουργήθηκε το 1948 ως Οργανισμός Ευρωπαϊκής Οικονομικής Συνεργασίας (αγγλ. Organisation for European Economic Co-operation - OEEC), με πρώτο γενικό γραμματέα τον Γάλλο Robert Marjolin, με σκοπό να διαχειριστεί το σχέδιο Μάρσαλ (Marshall) για την ανοικοδόμηση της Ευρώπης μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Αργότερα η ιδιότητα μέλους της επεκτάθηκε και σε μη ευρωπαϊκά κράτη, και το 1960 μετασηματίστηκε στον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, [www.oecd.org]

δημοσιεύτηκε το Σύμφωνο της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια (International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards). Το 1991 επεξηγήθηκαν με μεγαλύτερη ακρίβεια οι αναφορές για τις προβλέψεις επί επισφαλών δανείων και το 1995 αναγνωρίστηκε ο διμερής συμψηφισμός του ανοίγματος πιστωτικού κινδύνου των τραπεζών από θέσεις σε παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα¹⁰.

Τον Ιανουάριο του 1997 η Επιτροπή εξέδωσε τροποποίηση του Πρώτου Συμφώνου για την Κεφαλαιακή Επάρκεια. Το πρώτο κείμενο αναθεώρησης δημοσιοποιείται τον Ιούνιο του 1999, ενώ οι νέες προτάσεις λαμβάνουν υπόψη την ιδιαιτερότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων και την πολυπλοκότητα της τραπεζικής διαχείρισης. Με την τροποποίηση αυτή ενσωμάτωσε στη συνθήκη του 1988 τους κινδύνους αγοράς που προέρχονται από τις ανοικτές θέσεις των τραπεζών σε:

- Ξένο νόμισμα (Συνάλλαγμα)
- Διαπραγματευόμενους τίτλους χρέους
- Μετοχές
- Εμπορεύματα
- Δικαιώματα Προαίρεσης

Ως τελική ημερομηνία εφαρμογής των νέων διατάξεων και ο συνυπολογισμός των κινδύνων αγοράς στην κεφαλαιακή επάρκεια ορίστηκε η 31-12-1997.

Δεδομένης της πρόβλεψης για αντιμετώπιση των κινδύνων αγοράς μόνο για τους διαπραγματεύσιμους τίτλους χρέους, οι τράπεζες ήταν υποχρεωμένες, έως το τέλος του 1997, να διαχωρίσουν το χαρτοφυλάκιό τους σε εκείνο που κατείχαν για εισόδημα και σε εκείνο που κατείχαν για επένδυση, το οποίο χαρακτηρίστηκε «εμπορικό» χαρτοφυλάκιο (trading book) και αντίστοιχα «επενδυτικό» χαρτοφυλάκιο (investment book). [www.bis.org]

Τον Ιανουάριο του 2001 ακολούθησε το δεύτερο συμβουλευτικό κείμενο (Consultative Document). Αργότερα ακολούθησε η αναθεώρηση του προϋπάρχοντος πλαισίου με τη δημοσίευση, στις 26 Ιουνίου του 2004, του τελικού κειμένου, γνωστό

---

¹⁰ Παράλληλα, η Επιτροπή εργάστηκε για τη βελτίωση του πλαισίου αντιμετώπισης των λοιπών, πέραν του πιστωτικού, χρηματοοικονομικών κινδύνων. Σημειώνεται ότι το πρώτο Σύμφωνο της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια εστίασε τους όρους του στην ανάλυση και στην αντιμετώπιση του πιστωτικού κινδύνου.

ως Βασιλεία II (Basel 2: International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: A Revised Framework) ή «Βασιλεία II: Διεθνής Σύγκλιση της Κεφαλαιακής Μέτρησης και των Κεφαλαιακών Προτύπων: Ένα Αναθεωρημένο Πλαίσιο». [www.bis.org]. Το νέο αυτό κείμενο σκοπό έχει να προσεγγίσει αρτιότερα τη φύση των κινδύνων που ένα χρηματοοικονομικό ίδρυμα αναλαμβάνει. Ταυτόχρονα φιλοδοξεί να προάγει την ενισχυμένη διαχείριση του κινδύνου από αυτά, ενισχύοντας και διασφαλίζοντας τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος, την εμπιστοσύνη των επενδυτών προς αυτά και την προστασία του καταναλωτή.

Συνοπτικά, η τροποποίηση του συμφώνου του 1988 παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα:

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.3 Τροποποίηση του συμφώνου του 1988

Basel II	
■ 1 ^ο Κείμενο διαβούλευσης (CP1)	Ιούνιος 1999
■ 2 ^ο Κείμενο διαβούλευσης (CP2)	Ιανουάριος 2001
■ 3 ^ο Κείμενο διαβούλευσης (CP3)	Μάρτιος 2003
■ Πρόσθετος γύρος διαβούλευσης	Οκτώβριος 2003
■ Δημοσίευση του Νέου Συμφώνου	Ιούνιος 2004
■ Δημοσίευση Οδηγιών 2006/48/ΕΚ και 2006/49/ΕΚ	Ιούνιος 2006
■ Έναρξη εφαρμογής	2007-2008

Η Βασιλεία II, επιφέρει σημαντικές αλλαγές στο πλαίσιο πρόληψης και διαχείρισης κινδύνων. Εκφράζεται πλέον η ανάγκη να μοντελοποιηθεί ο κίνδυνος όχι κάθε δανείου χωριστά, αλλά των χαρτοφυλακίων κάθε κατηγορίας δανείων, αλλαγή η οποία οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι οι δανειστές δεν θέλουν απλά να προβλέπουν τον κίνδυνο, αλλά κυρίως να βελτιστοποιήσουν τις αποφάσεις που σχετίζονται με τους πελάτες τους.

4.3.1 Οι στόχοι του νέου Συμφώνου

Οι βασικοί στόχοι του νέου Συμφώνου συνίστανται στα ακόλουθα:

- απόδοση έμφασης στη διαδικασία εποπτικής εξέτασης και στη διαφάνεια της αγοράς,
- επαρκής κάλυψη του συνόλου των χρηματοοικονομικών και μη κινδύνων και
- σταδιακή σύγκλιση του ύψους των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων με το οικονομικό κεφάλαιο μέσω της αναγνώρισης, από τις εποπτικές αρχές, της αποτίμησης του κινδύνου που πραγματοποιούν οι ίδιες οι τράπεζες¹¹.

4.3.2 Η διάρθρωση του νέου Συμφώνου

Οι νέες προτάσεις της Επιτροπής της Βασιλείας διακρίνονται σε τρεις θεματικές ενότητες ή, κατά τη φρασεολογία της Επιτροπής της Βασιλείας, πυλώνες:

ΠΥΛΩΝΑΣ I: τροποποίηση του πλαισίου υπολογισμού ελάχιστων κεφαλαιακών υποχρεώσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου – με την προσθήκη απαιτήσεων για κάλυψη έναντι του λειτουργικού κινδύνου,

ΠΥΛΩΝΑΣ II: καθιέρωση διαδικασιών για τον έλεγχο σε μόνιμη βάση της επάρκειας των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών από τις εποπτικές αρχές, και

ΠΥΛΩΝΑΣ III: ενδυνάμωση της πειθαρχίας που επιβάλλει η αγορά στις τράπεζες μέσω της καθιέρωσης κανόνων δημοσίευσης οικονομικών και άλλων στοιχείων, σχετικά με τη διάρθρωση των αναλαμβανόμενων κινδύνων και της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών.

Οι τρεις αυτοί πυλώνες του νέου Συμφώνου είναι αμοιβαίως αλληλοενισχυόμενοι. Αναμφίβολα, η αποτελεσματικότητα των κανόνων του πρώτου πυλώνα εξαρτάται καθοριστικά από την ικανότητα των εποπτικών αρχών να ελέγχουν την ορθή

---

¹¹ Ο τελευταίος στόχος, δηλαδή η επίτευξη μεγαλύτερης ευαισθησίας ως προς τον κίνδυνο των μεθόδων υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων, δεν θα έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση των συνολικών κεφαλαιακών απαιτήσεων αλλά την ορθότερη ανακατανομή τους. Ειδικότερα, η όποια μείωση κεφαλαιακών υποχρεώσεων για τον πιστωτικό κίνδυνο αντισταθμίζεται από τη νέα απαίτηση για το λειτουργικό κίνδυνο, ενώ ταυτόχρονα τίθενται ελάχιστα όρια κεφαλαιακών υποχρεώσεων τα πρώτα έτη εφαρμογής σε σχέση με το ισχύον πλαίσιο.

εφαρμογή τους μέσω των εξουσιών του 2ου πυλώνα. Επίσης, οι αυξημένες υποχρεώσεις γνωστοποίησης στοιχείων του 3ου πυλώνα διαμορφώνουν τα κατάλληλα κίνητρα για τη βελτίωση των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων που αναπτύσσουν οι τράπεζες. [Δελτίο Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών Β' τριμηνία 2003]

Η ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία των διατάξεων κοινοτικών οδηγιών 2006/46, 2006/48, και 2006/49, σχετικά με την επάρκεια των Ιδίων Κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων, δηλαδή η Βασιλεία II, έγινε το 2006. Η σχετική οδηγία, η οποία άλλαξε ριζικά το κανονιστικό πλαίσιο λειτουργίας των τραπεζών, αποτελείται από 800 περίπου σελίδες. Η ενσωμάτωση αυτή ολοκληρώθηκε με τη θέσπιση των Πράξεων του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος, και πιο συγκεκριμένα με τα ΠΔ/ΤΕ, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, και 2596 / 20.8.2007.

Πιο συγκεκριμένα το νέο Σύμφωνο επιφέρει τις εξής αλλαγές στο ισχύον πλαίσιο [www.bis.org]

4.3.2.1 Ο πρώτος πυλώνας,

1. **ΠΔ/ΤΕ 2588/20.8.2007:** Υπολογισμός Κεφαλαιακών Απαιτήσεων έναντι του Πιστωτικού Κινδύνου σύμφωνα με την Τυποποιημένη Προσέγγιση.

(α) Τροποποιεί την ισχύουσα τυποποιημένη μέθοδο (standardized approach) για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Η νέα τυποποιημένη μέθοδος διατηρεί τη λογική της υφιστάμενης μεθόδου με την απόδοση προκαθορισμένων συντελεστών στάθμισης κινδύνου. Εντούτοις επιτυγχάνει μεγαλύτερη ευαισθησία ως προς τον κίνδυνο, στο μέτρο που οι συντελεστές κινδύνου προσδιορίζονται ανάλογα με τη διαβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας του αντισυμβαλλομένου.

(β) Αναγνωρίζει τη μέθοδο υπολογισμού βάσει εσωτερικών συστημάτων διαβάθμισης (internal ratings based approach), μέθοδος η οποία παρέχει στις τράπεζες δύο εναλλακτικούς τρόπους υπολογισμού, ανάλογα με το βαθμό εξέλιξης των εσωτερικών τους συστημάτων διαβάθμισης κινδύνου:

- τη θεμελιώδη μέθοδο (foundation approach) και,
- την προηγμένη μέθοδο (advanced approach).

Επισημαίνεται στο πλαίσιο αυτό ότι για το χαρτοφυλάκιο λιανικής (καταναλωτικά και στεγαστικά δάνεια) τα πιστωτικά ιδρύματα μπορούν να χρησιμοποιήσουν μόνο την προηγμένη μέθοδο.

Για κάθε άνοιγμα οι τράπεζες θα χρησιμοποιούν συγκεκριμένες παραμέτρους-εισροές πιστωτικού κινδύνου. Αναλυτικά οι εν λόγω παράμετροι περιλαμβάνουν:

EL = PD * LGD * EAD * M, όπου EL = expected loss = αναμενόμενη ζημία

- την πιθανότητα αθέτησης υποχρέωσης αντισυμβαλλομένου (Probability of Default - PD),
- τη ζημιά σε περίπτωση αδυναμίας εκπλήρωσης υποχρέωσης αντισυμβαλλομένου (Loss Given Default - LGD),
- την έκθεση έναντι του αντισυμβαλλομένου (Exposure At Default - EAD), και
- την εναπομείνασα διάρκεια έως τη λήξη (Maturity - M).

Η πιθανότητα αθέτησης εξαρτάται από την πιστοληπτική ικανότητα του πιστούχου, ενώ η ζημιά ως ποσοστό του ανοίγματος εξαρτάται από τα καλύμματα ή τις εγγυήσεις που έχει λάβει η τράπεζα καθώς και από το ποσοστό της οφειλής που μπορεί να ανακτηθεί σε περίπτωση ρευστοποίησης των εξασφαλίσεων.

Στην περίπτωση της θεμελιώδους μεθόδου, οι τράπεζες προσδιορίζουν μόνον την παράμετρο της αθέτησης υποχρεώσεων (PD) – ενώ στην εξελιγμένη προσέγγιση το σύνολο των παραμέτρων.

(γ) Διαμορφώνεται αναλυτικό πλαίσιο για την εποπτική μεταχείριση των τιτλοποιημένων απαιτήσεων (πλαίσιο που εξέλιπε εντελώς από το αρχικό Σύμφωνο).

(δ) Οι τράπεζες που πληρούν προϋποθέσεις θα μπορούν να χρησιμοποιούν μεθόδους άμβλυνσης του κινδύνου, για να μειώσουν τις κεφαλαιακές επιβαρύνσεις τους, όπως:

- τις εξασφαλίσεις,
- τις εγγυήσεις και τα πιστωτικά παράγωγα, και
- το συμψηφισμό στοιχείων εντός ισολογισμού.

(ε) Τέλος, εισάγονται για πρώτη φορά κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του λειτουργικού κινδύνου. Στην έννοια του εν λόγω κινδύνου εμπίπτουν οι ζημίες που οφείλονται:

- στην ανεπάρκεια /ακαταλληλότητα των εσωτερικών διαδικασιών και συστημάτων,
- σε ανθρώπινο παράγοντα, ή
- σε εξωτερικά αίτια.

Η Επιτροπή της Βασιλείας προτείνει τρεις εναλλακτικές μεθόδους για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών υποχρεώσεων έναντι του λειτουργικού κινδύνου:

- τη μέθοδο του βασικού δείκτη (basic indicator approach),
- την τυποποιημένη μέθοδο (standardized approach) καθώς και εναλλακτική τυποποιημένη μέθοδο μόνο για τις δραστηριότητες λιανικής τραπεζικής και χορηγήσεων, και
- τη μέθοδο της προηγμένης μέτρησης (advanced measurement approach).

2. ΠΔ/ΤΕ 2589/20.8.2007: Υπολογισμός Κεφαλαιακών Απαιτήσεων έναντι του Πιστωτικού Κινδύνου σύμφωνα με την Προσέγγιση Εσωτερικών Διαβαθμίσεων (Internal Ratings Based Approach).

Με τη μέθοδο των εσωτερικών διαβαθμίσεων (IRB), τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν τις εσωτερικές τους εκτιμήσεις για τη φερεγγυότητα του δανειολήπτη, ώστε να αξιολογήσουν τον πιστωτικό κίνδυνο στα χαρτοφυλάκιά τους, σύμφωνα με τα αυστηρά μεθοδολογικά και γνωστοποιημένα πρότυπα. Επιπλέον, ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα εκτιμά τη φερεγγυότητα κάθε δανειολήπτη και τα αποτελέσματα μεταφράζονται σε εκτιμήσεις μιας ενδεχόμενης μελλοντικής απώλειας ποσού, που διαμορφώνει τη βάση των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων.

Το πλαίσιο επιτρέπει τόσο μια βασική μέθοδο, όσο και περισσότερο προχωρημένες μεθοδολογίες για επιχειρησιακές, κυρίαρχες και χρηματοπιστωτικές εκθέσεις.

Με τη βασική και τις προχωρημένες μεθόδους εσωτερικών διαβαθμίσεων, το εύρος των σταθμίσεων κινδύνου είναι πολύ πιο ποικίλο από αυτά της τυποποιημένης μεθόδου, με αποτέλεσμα μεγαλύτερη ευαισθησία στον κίνδυνο.

Η μέθοδος των εσωτερικών διαβαθμίσεων βασίζεται στην εσωτερική αξιολόγηση των ομολόγων και των εκθέσεων των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Βασίζεται σε τρία βασικά στοιχεία:

- Τις παραμέτρους του πιστωτικού κινδύνου
- Τη λειτουργία της στάθμισης κινδύνου
- Τις ελάχιστες απαιτήσεις

3. ΠΔ/ΤΕ 2593/20.8.2007: Υπολογισμός Σταθμισμένων Ανοιγμάτων για Θέσεις σε Τιτλοποίηση.

Καθορίζονται οι εναλλακτικές μέθοδοι για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων των τραπεζών σε σχέση με τα ανοίγματά τους που συνδέονται με τιτλοποιήσεις (securitisation), με σκοπό να διασφαλιστεί ότι τα πιστωτικά ιδρύματα διαθέτουν επαρκή κεφάλαια για την κάλυψη των κινδύνων που διατηρούν ή αποκτούν στο πλαίσιο της εν λόγω τεχνικής.

4. ΠΔ/ΤΕ 2591/20.8.2007: Υπολογισμός Κεφαλαιακών Απαιτήσεων των Πιστωτικών Ιδρυμάτων για τον Κίνδυνο Αγοράς.

Επέρχονται προσαρμογές στον τρόπο υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του κινδύνου αγοράς, δηλαδή του κινδύνου που οφείλεται σε διακυμάνσεις επιτοκίων, τιμών χρεογράφων, συναλλάγματος, εμπορευμάτων διαπραγματεύσιμων σε οργανωμένες αγορές κλπ. Οι κυριότερες από τις προσαρμογές αυτές αφορούν τους πρόσθετους παράγοντες κινδύνου που η κάθε τράπεζα πρέπει να λαμβάνει υπόψη προκειμένου να εφαρμόσει δικά της υποδείγματα για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων.

5. ΠΔ/ΤΕ 2594/20.8.2007: Κίνδυνος αντισυμβαλλομένου.

Παρέχεται στα πιστωτικά ιδρύματα η δυνατότητα χρησιμοποίησης και νέων εξελιγμένων μεθόδων για τον υπολογισμό της αξίας των ανοιγμάτων, ειδικά, από συναλλαγές τύπου πώλησης και επαναγοράς (REPOS) και από συμβάσεις παραγώγων, προκειμένου να υπολογιστούν οι κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του κινδύνου αντισυμβαλλομένου. Ο κίνδυνος αυτός αφορά τη ζημιά που θα προκύψει για το πιστωτικό ίδρυμα εάν ο αντισυμβαλλόμενος δεν ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του, λαμβανομένων υπόψη και των πιθανών διακυμάνσεων των τιμών αγοράς των χρηματοπιστωτικών μέσων που αφορά η συναλλαγή.

6. ΠΔ/ΤΕ 2590/20.8.2007: Ελάχιστες Κεφαλαιακές Απαιτήσεις των Πιστωτικών Ιδρυμάτων για το Λειτουργικό Κίνδυνο.

Η καθιέρωση κεφαλαιακών απαιτήσεων για το λειτουργικό κίνδυνο αποτελεί μία από τις σημαντικές καινοτομίες του νέου πλαισίου. Η έννοια του εν λόγω κινδύνου αφορά τις ενδεχόμενες ζημίες που μπορεί να προκληθούν από ανεπάρκεια ή λάθη διαδικασιών ή προσώπων, καλύπτοντας και το νομικό κίνδυνο. Με την εν λόγω Πράξη παρέχεται επίσης η δυνατότητα στις τράπεζες να επιλέγουν μεταξύ τυποποιημένων και εξελιγμένων προσεγγίσεων για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων και τον κίνδυνο αυτό.

4.3.2.2 Ο δεύτερος πυλώνας

Η διαδικασία της εποπτικής εξέτασης (supervisory review process) του δεύτερου πυλώνα αποτελεί μία από τις βασικές καινοτομίες του Νέου Συμφώνου. Αντανακλά τη μετατόπιση του ενδιαφέροντος των εποπτικών αρχών από το επίπεδο της μακροπροληπτικής εποπτείας σε εκείνο της μικροπροληπτικής – παρέχοντας τη δυνατότητα προσωποποιημένης εποπτείας των ιδρυμάτων, των οποίων οι δραστηριότητες ενέχουν μεγαλύτερο συστημικό κίνδυνο.

- **ΠΔ/ΤΕ 2595/20.8.2007: Η Εποπτεία ή Εποπτική Αξιολόγηση** αρθρώνεται γύρω από τέσσερις βασικές αρχές:

- Πρόβλεψη διαδικασιών από τα πιστωτικά ιδρύματα για την εσωτερική αξιολόγηση της κεφαλαιακής τους επάρκειας και τη διαμόρφωση στρατηγικής για τη διατήρηση του επιπέδου ιδίων κεφαλαίων.
- Καθιέρωση της εξουσίας εποπτικού ελέγχου της αρτιότητας των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων των τραπεζών.
- Δυνατότητα επιβολής από την αρμόδια εποπτική αρχή κεφαλαιακής απαίτησης για κάλυψη έναντι του πιστωτικού κινδύνου καθ' υπέρβαση του ελαχίστου ορίου (8%) σε συγκεκριμένα πιστωτικά ιδρύματα.
- Καθιέρωση της εξουσίας έγκαιρης παρέμβασης των εποπτικών αρχών σε περίπτωση επιδείνωσης του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας ενός πιστωτικού ιδρύματος.

Οι διατάξεις του δεύτερου πυλώνα εστιάζουν στις εξής θεματικές ενότητες:

- μεταχείριση κινδύνων που δεν αντιμετωπίζονται στο πλαίσιο του πρώτου πυλώνα (π.χ. κίνδυνος εισοδήματος επιτοκίων, μεγάλα χρηματοδοτικά ανοίγματα, κίνδυνος ρευστότητας, στρατηγικός κίνδυνος κ.λ.π.),
- αντιμετώπιση παραγόντων που δεν τελούν υπό τον έλεγχο του πιστωτικού ιδρύματος (διακυμάνσεις οικονομικού κύκλου), και
- έλεγχο της πλήρωσης των προϋποθέσεων για την υιοθέτηση των εξελιγμένων μεθόδων.

4.3.2.3 Ο τρίτος πυλώνας

- ΠΔ/ΤΕ 2592/20.8.2007: Η Πειθαρχία της Αγοράς, αφορά στην υποχρέωση των τραπεζών να προβαίνουν σε γνωστοποίηση στοιχείων –τόσο ποιοτικού όσο και ποσοτικού χαρακτήρα– με σκοπό την ενίσχυση της επιβαλλόμενης από την αγορά πειθαρχίας προς τους κανόνες ορθής διαχείρισης των κινδύνων.

Σκοπός του πυλώνα III είναι να παρέχονται στους συμμετέχοντες στην αγορά οι αναγκαίες πληροφορίες για τους κινδύνους στους οποίους εκτίθενται τα πιστωτικά ιδρύματα και για τις διαδικασίες διαχείρισής τους. Άλλωστε, κάποιες εκ των υποχρεώσεων δημοσιοποίησης αποτελούν προϋπόθεση για τη χρήση ορισμένων μεθόδων.

Οι υποχρεώσεις δημοσιοποίησης αφορούν σε γενικές γραμμές:

- τους κινδύνους στους οποίους εκτίθενται τα πιστωτικά ιδρύματα,
- τις διαδικασίες διαχείρισής τους, και
- την ποιότητα των στοιχείων των ιδίων κεφαλαίων που χρησιμοποιούνται για την κάλυψη των κινδύνων. [Δελτίο Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών Β΄ τριμηνία 2003]

Έτσι, στους παρακάτω πίνακες παρουσιάζονται συνοπτικά οι βασικές αλλαγές του αρχικού συμφώνου που οδήγησαν στο Σύμφωνο της Βασιλείας II, οι κυριότερες διαφορές τους, καθώς και οι τρεις πυλώνες του νέου συμφώνου της Βασιλείας II.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.4 Μετάβαση από τη Βασιλεία I στη Βασιλεία II

Βασικές αλλαγές	
Τι δεν αλλάζει	Τι αλλάζει
<ul style="list-style-type: none"> • Το χαρτοφυλάκιο υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων πιστωτικού κινδύνου • Το ύψος του δείκτη ελαχίστων κεφαλαιακών απαιτήσεων (8%) • Ο ορισμός των ιδίων κεφαλαίων (μικρή αλλαγή) • Ο υπολογισμός των κατά τον πιστωτικό κίνδυνο σταθμισμένων στοιχείων εκτός ισολογισμού (μικρή αλλαγή) • Το πλαίσιο υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων για τον κίνδυνο αγοράς (μικρή αλλαγή) 	<ul style="list-style-type: none"> • Το πλαίσιο υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων για τον πιστωτικό κίνδυνο • Νέες μέθοδοι • Τεχνικές άμβλυνσης κινδύνου • Τιτλοποίηση • Εισαγωγή κεφαλαιακών υποχρεώσεων για το λειτουργικό κίνδυνο • Πυλώνας 2 και 3

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.5 Οι κυριότερες διαφορές των Συμφώνων Βασιλεία I και Βασιλεία II συνοψίζονται στα εξής:

Βασιλεία I	Βασιλεία II
Μοναδική επιλογή στον υπολογισμό του εποπτικού κεφαλαίου σε συνάρτηση με τον Πιστωτικό Κίνδυνο. Ουσιαστική τροποποίηση έγινε το 1996 με την εισαγωγή εσωτερικών μεθόδων για τη μέτρηση του Κινδύνου Αγοράς.	Ύπαρξη φάσματος μεθόδων για τον καθορισμό του εποπτικού κεφαλαίου σε σχέση με τον Πιστωτικό και Λειτουργικό Κίνδυνο.
Η εποπτική πολιτική δεν ελάμβανε υπόψη τις διαφοροποιήσεις μεταξύ των Πιστωτικών Ιδρυμάτων. (One size fits all)	Προβλέπεται μέσω της διαδικασίας εποπτικού ελέγχου η εφαρμογή μεθόδων που ταιριάζουν με το επίπεδο εμπειρίας και το προφίλ κινδύνου κάθε Πιστωτικού Ιδρύματος. Αναγνωρίζεται ο ρόλος της πειθαρχίας της αγοράς.
Μη συγκεκριμένη δομή ως προς τη διαφοροποίηση των συντελεστών στάθμισης των στοιχείων ενεργητικού ως προς τον Πιστωτικό Κίνδυνο.	Καθορίζεται ακριβέστερη και πιο ευαίσθητη δομή στις μεταβολές του Πιστωτικού Κινδύνου.

[Δημοσίευση της Υπηρεσίας Διαχείρισης Κινδύνων της Εμπορικής Τράπεζας της Ελλάδος στην έκδοση << Ματιές στην Οικονομία >> Ιανουάριος 2007.]

Σχήμα 4.6 Βασιλεία II - Πυλώνες

ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑ		
Πυλώνας I Ελάχιστες Κεφαλαιακές Απαιτήσεις	Πυλώνας II Διαδικασία Εποπτικού Ελέγχου	Πυλώνας III Πειθαρχία της Αγοράς
Κεφαλαιακές Απαιτήσεις για Πιστωτικός Κίνδυνος - Τοποποιημένη Προσέγγιση - Θεμελιώδης IRB Προσέγγιση - Προηγμένη IRB Προσέγγιση Κίνδυνος Αγοράς - Τοποποιημένη Προσέγγιση - Εσωτερικά Μοντέλα VaR Λειτουργικός Κίνδυνος - Προσέγγιση Βασικού Δείκτη - (Εναλλακτική) Τοποποιημένη Προσέγγιση - Προηγμένες Προσεγγίσεις Μέτρησης	Ρυθμιστικό Πλαίσιο για τράπεζες - Εσωτερική Διαδικασία Αξιολόγησης Κεφαλαιακής Επάρκειας (ICAAP) - Διαχείριση Κινδύνων Εποπτικό Πλαίσιο - Αξιολόγηση Εσωτερικών Συστημάτων Τραπεζών - Εκτίμηση του προφίλ κινδύνου - Επανεξέταση του πνεύματος συμμόρφωσης όλων των κανονιστικών ρυθμίσεων - Εποπτικά Μέτρα	Απαιτήσεις δημοσιοποίησης στοιχείων των τραπεζών - Διαφάνεια για τους συμμετέχοντες της αγοράς όσον αφορά τον κίνδυνο θέσης της τράπεζας (πεδίο εφαρμογής, διαχείριση κινδύνων, αναλυτικές πληροφορίες για τα ίδια κεφάλαια, κ.λπ.) - ενισχυμένη συγκρισιμότητα των τραπεζών

Πηγή: <http://www.basel-certification.com/>

4.4 Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας [www.bis.org]

Ο συντελεστής αυτός έγινε γνωστός ως Δείκτης Φερεγγυότητας (Solvency Ratio) και στοχεύει στην προστασία των πιστωτικών ιδρυμάτων από τον αναλαμβανόμενο πιστωτικό κίνδυνο. Αποτελεί ταυτόχρονα διεθνές μέτρο σύγκρισης της φερεγγυότητας των τραπεζών αλλά και το ελάχιστο αποδεκτό επίπεδο κεφαλαιακής κάλυψης των αναλαμβανόμενων κινδύνων από τα πιστωτικά ιδρύματα.

Ο συντελεστής διαμορφώθηκε αρχικά από το λόγο των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων της τράπεζας προς τα σταθμισμένα με τον πιστωτικό κίνδυνο στοιχεία του Ενεργητικού (εντός και εκτός ισολογισμού) ως παρονομαστή, ως ακολούθως:

$$\text{Δείκτης Φερεγγυότητας} = \frac{\text{Εποπτικά Ίδια κεφάλαια}}{\text{Πιστωτικός Κίνδυνος}}$$

Ή

$$\text{Δείκτης Φερεγγυότητας} = \frac{\text{Εποπτικά Ίδια κεφάλαια}}{\text{Σταθμισμένα εντός και εκτός ισολογισμού στοιχεία Ενεργητικού}}$$

Δείκτης Φερεγγυότητας $\geq 8\%$ Ισχύει για Εμπορικές Τράπεζες

Δείκτης Φερεγγυότητας $\geq 10\%$ Ισχύει για Συνεταιριστικές Τράπεζες

Με τη Συμπληρωματική σύμβαση της Βασιλείας και διεύρυνση του εποπτικού πλαισίου της Κεφαλαιακής Επάρκειας ώστε να καλύπτει και τους Κινδύνους Αγοράς, όπως αυτοί ενσωματώνονται στο Εμπορικό (trading) και το Επενδυτικό (investment) χαρτοφυλάκιο, η παραπάνω σχέση, παίρνει την ακόλουθη μορφή:

$$\square \text{ Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας ή Δείκτης Φερεγγυότητας} = \text{Εποπτικά Ίδια κεφάλαια} / (\text{Πιστωτικός Κίνδυνος} + \text{Κίνδυνος Αγοράς})$$

[ΠΔ/ΤΕ 2054/18.3.92]

Ή

$$\square \text{ Δείκτης Φερεγγυότητας} = \text{Εποπτικά Ίδια κεφάλαια} / [\text{Σταθμισμένο Ενεργητικό} + (12,5 * \text{Κίνδυνοι Αγοράς})]$$
 [ΠΔ/ΤΕ 2524/23.7.2003]

Ο νέος δείκτης οφείλει και πάλι να είναι μεγαλύτερος του 8%.

4.4.1 Πιστωτικός κίνδυνος

Ως **πιστωτικός κίνδυνος** ορίζεται η πιθανότητα να περιέλθει ένας οφειλέτης ή μία επιχείρηση σε αδυναμία εκπλήρωσης των συμβατικών τους υποχρεώσεων απέναντι σε μία τράπεζα. Στην περίπτωση ενός χρηματοπιστωτικού οργανισμού αντανακλά τον κίνδυνο που μπορεί να προκύψει από τη μη επαρκή ανταπόκριση του ιδρύματος στην εκπλήρωση των υποχρεώσεων του προς τους πιστωτές του. [Οδηγία 2006/48/ΕΚ, κοινοτική οδηγία, ή New Basel Capital Accord 2004]

Ο πιστωτικός κίνδυνος αποτελεί προϊόν του μετασχηματισμού κινδύνων¹² (π.χ. τιτλοποίηση απαιτήσεων), στον οποίο προβαίνουν οι εμπορικές τράπεζες. Ειδική έκφανση του πιστωτικού κινδύνου αποτελεί ο κίνδυνος χώρας, ο οποίος αφορά στην πιθανότητα η επέλευση αρνητικών και συνήθως απρόβλεπτων οικονομικών, πολιτικών ή κοινωνικών συνθηκών σε μια αλλοδαπή χώρα να εμποδίσει τους

---

¹² Ο κίνδυνος συνήθως ταυτίζεται με την έννοια της αβεβαιότητας και όχι της απώλειας. Ωστόσο, υπάρχει μια σημαντική διαφορά μεταξύ κινδύνου και αβεβαιότητας (uncertainty) στην οικονομική θεωρία, η οποία οφείλεται στον οικονομολόγο **Frank Knight (1921)**. Ο κίνδυνος αναφέρεται σε περιπτώσεις όπου το αποτέλεσμα δεν είναι βέβαιο, αλλά οι πιθανότητες των εναλλακτικών δυνατικών αποτελεσμάτων είναι γνωστές ή μπορούν να εκτιμηθούν με ακρίβεια (μέσω πρακτικών πειραμάτων ή μέσω της χρήσης στατιστικών στοιχείων). Η αβεβαιότητα αναφέρεται σε περιπτώσεις όπου το αποτέλεσμα δεν μπορεί να προβλεφθεί ούτε με πιθανότητες.

εγχώριους οφειλέτες να εξοφλήσουν κεφάλαιο και τοκοχρεολύσια σύμφωνα με τους προβλεπόμενους συμβατικούς όρους.

4.4.2 Ίδια κεφάλαια

Τα ίδια κεφάλαια που αναφέρονται στο δείκτη φερεγγυότητας είναι διαφοροποιημένα από τα λογιστικά ίδια κεφάλαια. Γι' αυτό αποκαλούνται εποπτικά ίδια κεφάλαια, δηλαδή Tier 1 (βασικά, τουλάχιστον 50%) και Tier 2 (συμπληρωματικά). Όπου Tier 1 αποτελείται από το μετοχικό και τα αποθεματικά κεφάλαια και Tier 2 αποτελείται από κάποιες μορφές ξένων κεφαλαίων π.χ. ομολογιακά δάνεια μειωμένης εξασφάλισης.

4.4.3 Σταθμισμένα στοιχεία Ενεργητικού

Οι σταθμίσεις των στοιχείων του Ενεργητικού είναι τυποποιημένες και ενιαίες για όλα τα πιστωτικά ιδρύματα και αναφέρονται στον αναλαμβανόμενο από αυτά πιστωτικό κίνδυνο.

Με το νέο σύμφωνο της Βασιλείας II και με την εισαγωγή του Λειτουργικού Κινδύνου, η προαναφερθείσα σχέση θα λάβει την εξής οριστική μορφή:

Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας = (Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια) / (Πιστωτικός Κίνδυνος + Κίνδυνος Αγοράς + Λειτουργικός Κίνδυνος).

4.5 Οδεύοντας προς τη Βασιλεία III

4.5.1 Δρομολογούμενες ρυθμιστικές εξελίξεις σε διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο

Η χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 ανέδειξε εν γένει σημαντικές αδυναμίες και κενά τόσο στο ρυθμιστικό πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού τομέα όσο και στην εποπτεία που ασκείται σε ό,τι αφορά τη λειτουργία των φορέων παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και των αγορών.

Οι διαπιστώσεις αυτές δεν θα πρέπει σε καμία περίπτωση να οδηγήσουν στη γενίκευση ότι μέχρι την εκδήλωση της κρίσης το χρηματοπιστωτικό σύστημα

λειτουργούσε σε ρυθμιστικό κενό. Το ακριβώς αντίθετο ισχύει μάλιστα, καθώς υφίσταται ένα καθεστώς έντονης ρυθμιστικής παρέμβασης στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, οι κανόνες του οποίου διαμορφώνονται σε σημαντική έκταση σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο, και το οποίο έχει ιδιαίτερα δομημένη εσωτερική συνοχή.

Το ισχύον καθεστώς είναι, βέβαια, επιδεκτικό βελτιώσεων. Ρυθμιστικά κενά υπήρξαν και υπάρχουν. Ορισμένα υποσύνολα του χρηματοπιστωτικού συστήματος ρυθμίζονται υπερβολικά αυστηρά (εμπορικές τράπεζες), ενώ άλλα ρυθμίζονται πλημμελώς (τμήμα της αγοράς εταιρικών ομολόγων, οίκοι αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας, κεφάλαια αντιστάθμισης κινδύνου ή κερδοσκοπικά αμοιβαία κεφάλαια (hedge funds)). Υπάρχουν εξωχώρια κέντρα (“offshore centers”) στα οποία η έννοια της ρυθμιστικής παρέμβασης δεν υφίσταται καν.

Στο πλαίσιο αυτό, έχουν ήδη δρομολογηθεί από τα κοινοτικά όργανα πρωτοβουλίες, σε σημαντική έκταση επηρεασμένες από αντίστοιχες διεθνείς πρωτοβουλίες, για την τροποποίηση συγκεκριμένων διατάξεων υφισταμένων κοινοτικών νομικών πράξεων, ώστε μέσω των αναγκαίων προσαρμογών να ενισχυθεί το ρυθμιστικό πλαίσιο και να αντιμετωπιστούν ορισμένα από τα προαναφερθέντα αίτια της κρίσης.

Η γενική αυτή επανεξέταση της ρύθμισης και της εποπτείας των χρηματοπιστωτικών αγορών στην Ευρωπαϊκή Ένωση, έχει ως σκοπό της να αντιμετωπισθούν αυτά τα κενά στις κανονιστικές ρυθμίσεις, να ληφθούν μέτρα προστασίας κατά μελλοντικών κρίσεων, να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη και να δημιουργηθεί ένα βιώσιμο και σταθερό χρηματοπιστωτικό σύστημα, το οποίο θα προστατεύει την ανάπτυξη και τις θέσεις απασχόλησης.

Οι πρωτοβουλίες αυτές αφορούν ειδικότερα:

- την ενίσχυση του ρυθμιστικού πλαισίου που διέπει την κεφαλαιακή επάρκεια των πιστωτικών ιδρυμάτων και των επιχειρήσεων επενδύσεων,
- την αναθεώρηση του καθεστώτος αποδοχών των διοικητικών στελεχών των εισηγμένων εταιρειών, ειδικά δε των επιχειρήσεων του χρηματοπιστωτικού συστήματος
- την αναθεώρηση του κανονιστικού πλαισίου για την κατάχρηση της αγοράς, με κύριο στόχο την επέκταση του πεδίου εφαρμογής των διατάξεών του και σε μη ρυθμιζόμενες αγορές και τη ρύθμιση, σε μόνιμη βάση, της πρακτικής των ανοιχτών πωλήσεων (short selling),

- την υπαγωγή των Οργανισμών Αξιολόγησης Πιστοληπτικής Ικανότητας σε συγκεκριμένο ρυθμιστικό και εποπτικό πλαίσιο,
- την ενίσχυση του ρυθμιστικού πλαισίου που διέπει τη διαφάνεια των συναλλαγών στις κεφαλαιαγορές και τη διαχείριση του κινδύνου που απορρέει από τα τιτλοποιημένα προϊόντα, και
- την αναμόρφωση του πλαισίου άσκησης εποπτείας του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Τέλος, πρωτοβουλίες έχουν αναληφθεί, εξίσου επηρεασμένες από αντίστοιχες διεθνείς πρωτοβουλίες, και προς την κατεύθυνση της κάλυψης κενών με την υιοθέτηση νέων κανόνων για την αντιμετώπιση των υπολοίπων αιτίων της κρίσης. Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται:

- η καθιέρωση συγκεκριμένου ρυθμιστικού πλαισίου για τη διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας στον οποίο εκτίθενται τα πιστωτικά ιδρύματα,
- η καθιέρωση κανόνων για τη διασφάλιση της ορθής αποτίμησης των χρηματοπιστωτικών μέσων,
- η καθιέρωση του συστήματος εκκαθάρισης των συναλλαγών επί παραγώγων πιστωτικού κινδύνου (credit default swaps) μέσω ενός ή περισσότερων κεντρικών αντισυμβαλλομένων (central clearing counterparties – CCPs) εγκατεστημένων στην Κοινότητα, και
- η καθιέρωση ειδικού κανονιστικού πλαισίου που να διέπει τα κεφάλαια αντιστάθμισης κινδύνου (hedge funds), ιδίως αναφορικά με τους συστημικούς κινδύνους που απορρέουν από τη λειτουργία των εν λόγω κεφαλαίων και την επίδρασή τους στην ακεραιότητα και αποτελεσματικότητα της αγοράς, τη διαχείριση των κινδύνων στους οποίους εκτίθενται, καθώς και τους όρους διαφάνειας που διέπουν τη λειτουργία τους με στόχο την προστασία του επενδυτικού κοινού. **[EET 2010]**

4.5.2 Προτάσεις για τη συμπλήρωση του υφιστάμενου κανονιστικού ρυθμιστικού πλαισίου

Ιδιαίτερης προσοχής χρήζουν οι ακόλουθοι τομείς χρηματοπιστωτικής ρύθμισης:

- **Μεταρρύθμιση των λογιστικών κανόνων και των κανόνων χρηματοοικονομικής πληροφόρησης**

Κατά τη διάρκεια της χρηματοπιστωτικής κρίσης, τα πρότυπα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης —και ιδίως εκείνα που σχετίζονται με τη λογιστική αποτίμησης στην τρέχουσα τιμή αγοράς— δέχθηκαν πολύ έντονες πιέσεις, όσον αφορά τόσο τη διαφάνεια των οικονομικών καταστάσεων βάσει των υφιστάμενων λογιστικών προτύπων όσο και τη σαφήνεια των σχετικών γνωστοποιήσεων. [Anne E. Jensen, Pervenche Berès]. Τον Οκτώβριο του 2008 ο Διεθνής Οργανισμός Λογιστικών Προτύπων (IASB) εξέδωσε οδηγία για τον υπολογισμό της εύλογης αξίας των χρηματοοικονομικών προϊόντων στις αγορές χαμηλής ρευστότητας. Στην οδηγία τονίζεται ιδιαίτερα ότι οι τιμές των προϊόντων σε μικρής εμπορευσιμότητας αγορές δεν είναι αντιπροσωπευτικές της πραγματικής τους αξίας και για το λόγο αυτό κρίνεται απαραίτητη η αποτίμηση τους με εσωτερικά, για κάθε χρηματοοικονομικό ίδρυμα, υποδείγματα, που θα λαμβάνουν υπόψη τις συνθήκες στις αγορές και τα χαρακτηριστικά των προϊόντων. [Προβόπουλος Γεώργιος, 2009]

- **Προστασία καταναλωτών/επενδυτών**

Το καθεστώς της οδηγίας για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων (MiFID) είχε μόλις θεσπισθεί όταν η χρηματοπιστωτική αναταραχή έφθασε στο απόγειό της. Βασίζεται στην υπόθεση ότι οι χρηματοπιστωτικοί διαμεσολαβητές μπορούν να παρέχουν συμβουλές ή να πωλούν οποιοδήποτε είδος προϊόντος, εφόσον εφαρμόζουν δοκιμές καταλληλότητας ανάλογα με τον τύπο του πελάτη με τον οποίο συναλλάσσονται. Με απλά λόγια, αυτό σημαίνει ότι τα πιο επικίνδυνα προϊόντα θα θεωρούνται ακατάλληλα για τους λιγότερο έμπειρους πελάτες.

Ωστόσο, οι κανόνες αυτοί δεν εφαρμόζονται στις πράξεις μεταξύ χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, με βάση την υπόθεση ότι οι πιο εξειδικευμένοι αντισυμβαλλόμενοι δεν χρειάζονται τις διασφαλίσεις της MiFID, καθώς μπορούν να αξιολογήσουν και να

διαχειρισθούν τους κινδύνους κατάλληλα. Όμως, η ιστορία έδειξε ότι τα εν λόγω ιδρύματα δεν μπόρεσαν να πράξουν κάτι τέτοιο.

Είναι προφανές ότι οι κανόνες της MiFID δεν θα επαρκούσαν από μόνοι τους για να εμποδίσουν τη διάδοση των εξαιρετικά καινοτόμων και επικίνδυνων χρηματοπιστωτικών μέσων, τα οποία βρίσκονταν στο επίκεντρο της κρίσης. Επομένως, το μοντέλο της MiFID πρέπει να συμπληρωθεί με πρόσθετους κανόνες, ώστε να διασφαλισθεί ότι η χρηματοπιστωτική καινοτομία δεν οδηγεί σε εξαιρετικά πολύπλοκα και αδιαφανή μέσα, τα οποία ακόμη και εξαιρετικά εξειδικευμένοι επενδυτές δεν μπορούν να διαχειρισθούν κατάλληλα. Μια ενδεχόμενη λύση θα ήταν να διασφαλισθεί η ποιότητα των προσφερόμενων χρηματοπιστωτικών προϊόντων θεσπίζοντας μια επισήμανση ποιότητας και κινδύνου. [Anne E. Jensen, Pervenche Berès, <http://www.europarl.europa.eu>]

4.6 Βασιλεία III

4.6.1 Η Βασιλεία III θέτει τους νέους όρους στην τραπεζική αγορά

Όταν το 2007 ξέσπασε η παγκόσμια χρηματοοικονομική «αναταραχή» (turmoil) το νέο, τότε, πλαίσιο της Βασιλείας II δεν είχε εφαρμοστεί παρά σε ελάχιστες χώρες. Η εφαρμογή του από το σύνολο των κρατών- μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης έγινε το 2008, παράλληλα με τη μετεξέλιξη της αναταραχής σε χρηματοοικονομική κρίση. Το διεθνές πλαίσιο εποπτείας των τραπεζών, όπως αυτό είχε διαμορφωθεί από τους κανόνες της Επιτροπής Τραπεζικής Εποπτείας της Βασιλείας (Basel Committee on Banking Supervision - BCBS), είχε λοιπόν σημαντικές ελλείψεις, αφού δεν απέτρεψε τις αδυναμίες αυτές. Καθώς οι αδυναμίες αυτές δεν αντιμετωπίζονταν με το πλαίσιο της Βασιλείας II, η BCBS εξέδωσε, από τον Ιούλιο του 2009 και μετά, σειρά συμπληρωματικών συστάσεων, κανόνων κ.λπ., το σύνολο των οποίων είναι γνωστοί ως «Βασιλεία III», η ενσωμάτωση της οποίας έγινε μέσω της Κοινοτικής Οδηγίας «Capital Requirements Directive IV» ή εν συντομία «**CRD IV**».

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τις απαιτήσεις ιδίων κεφαλαίων, σύμφωνα με τη Βασιλεία III ως προς το **Σταθμισμένο κατά Κίνδυνο Ενεργητικό (Σ.Κ.Ε.)**

Πίνακας 4.7 Απαιτήσεις ιδίων κεφαλαίων ως προς το Σταθμισμένο κατά Κίνδυνο Ενεργητικό (Σ.Κ.Ε.)

Annex 2: Phase-in arrangements (shading indicates transition periods)
(all dates are as of 1 January)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	As of 1 January 2019
Leverage Ratio	Supervisory monitoring		Parallel run 1 Jan 2013 – 1 Jan 2017 Disclosure starts 1 Jan 2015					Migration to Pillar 1	
Minimum Common Equity Capital Ratio			3.5%	4.0%	4.5%	4.5%	4.5%	4.5%	4.5%
Capital Conservation Buffer						0.625%	1.25%	1.875%	2.50%
Minimum common equity plus capital conservation buffer			3.5%	4.0%	4.5%	5.125%	5.75%	6.375%	7.0%
Phase-in of deductions from CET1 (including amounts exceeding the limit for DTAs, MSRs and financials)				20%	40%	60%	80%	100%	100%
Minimum Tier 1 Capital			4.5%	5.5%	6.0%	6.0%	6.0%	6.0%	6.0%
Minimum Total Capital			8.0%	8.0%	8.0%	8.0%	8.0%	8.0%	8.0%
Minimum Total Capital plus conservation buffer			8.0%	8.0%	8.0%	8.625%	9.25%	9.875%	10.5%
Capital instruments that no longer qualify as non-core Tier 1 capital or Tier 2 capital			Phased out over 10 year horizon beginning 2013						
Liquidity coverage ratio	Observation period begins				Introduce minimum standard				
Net stable funding ratio		Observation period begins						Introduce minimum standard	

Centralbahnplatz 2 · CH-4002 Basel · Switzerland · Tel: +41 61 280 8080 · Fax: +41 61 280 9100 · email@bis.org

[Πηγή: www.bis.org]

4.6.2 Ανάλυση των βασικών αξόνων του νέου πλαισίου.

Οι κανόνες του νέου κανονιστικού πλαισίου καλύπτουν τις παρακάτω περιοχές:

α) Κεφαλαιακές Απαιτήσεις Χαρτοφυλακίου Συναλλαγών

Από την αρχή της κρίσης έγινε σαφές ότι κίνδυνοι, οι οποίοι ενυπάρχουν στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών των τραπεζών (trading book), είχαν υποεκτιμηθεί, ιδίως στις περιπτώσεις που αυτοί αφορούσαν είτε σύνθετα χρηματοοικονομικά προϊόντα, τα οποία είναι αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε αγορές με μικρή συναλλακτική δραστηριότητα, είτε ανοίγματα έναντι εταιρειών ειδικού σκοπού. Η Βασιλεία III επιτυγχάνει μια πιο ακριβή αποτύπωση των κινδύνων που απορρέουν από τις εμπορικές δραστηριότητες (trading activities) των τραπεζών, καθώς αυξάνει τις

κεφαλαιακές απαιτήσεις για το χαρτοφυλάκιο συναλλαγών κατά τρεις με τέσσερις φορές, κατά μέσο όρο, σε σχέση με αυτές που προβλέπονταν από το προηγούμενο πλαίσιο. Η εφαρμογή του νέου ρυθμιστικού πλαισίου τίθεται χρονικά αρχής γενομένης από την 1^η Ιανουαρίου 2011 έως την 1^η Ιανουαρίου 2019. [www.bis.org]

β) Ρευστότητα

Η υποεκτίμηση των αναληφθέντων κινδύνων από τα πιστωτικά ιδρύματα που δραστηριοποιούνται στις συγκεκριμένες αγορές οδήγησε σε αύξηση της αβεβαιότητας και σε δυσλειτουργίες των αγορών χρήματος με αρνητικές επιπτώσεις για τις τράπεζες που στηρίζονταν υπερβολικά σε αυτές για άντληση ρευστότητας¹³.

Το νέο πλαίσιο περί ρευστότητας εισάγει δύο δείκτες αξιολόγησης της ρευστότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων:

- i) Το Δείκτη Κάλυψης Ρευστότητας (Liquidity Coverage Ratio-LCR), ο οποίος προβλέπει ότι οι τράπεζες θα πρέπει να διαθέτουν ανά πάσα στιγμή επαρκή αποθέματα ρευστών ή εύκολα ρευστοποιήσιμων περιουσιακών στοιχείων, ώστε να μπορούν να «επιβιώσουν» υπό ιδιαίτερα δυσμενείς συνθήκες χρηματοδότησης και
- ii) Το Δείκτη Σταθερής Καθαρής Χρηματοδότησης (Net Stable Funding Ratio-NSFR), που διασφαλίζει ισόρροπη δομή χρηματοδότησης με έμφαση στις σταθερές πηγές αυτής. [www.bis.org]

γ) Ίδια Κεφάλαια

Τα ίδια κεφάλαια αποτελούνται από διάφορα χρηματοοικονομικά μέσα με ειδικά χαρακτηριστικά και, ιδίως, διαφορές στη δυνατότητά τους να απορροφούν ζημιές, που για το λόγο αυτό κατατάσσονται σε τέσσερις κατηγορίες: βασικά (Tier 1), κύρια και πρόσθετα, και συμπληρωματικά (Tier 2), κύρια και πρόσθετα, (βλ. σχήμα 4.6.2). Είναι γνωστό ότι τα ίδια κεφάλαια των πιστωτικών ιδρυμάτων είναι η βάση της

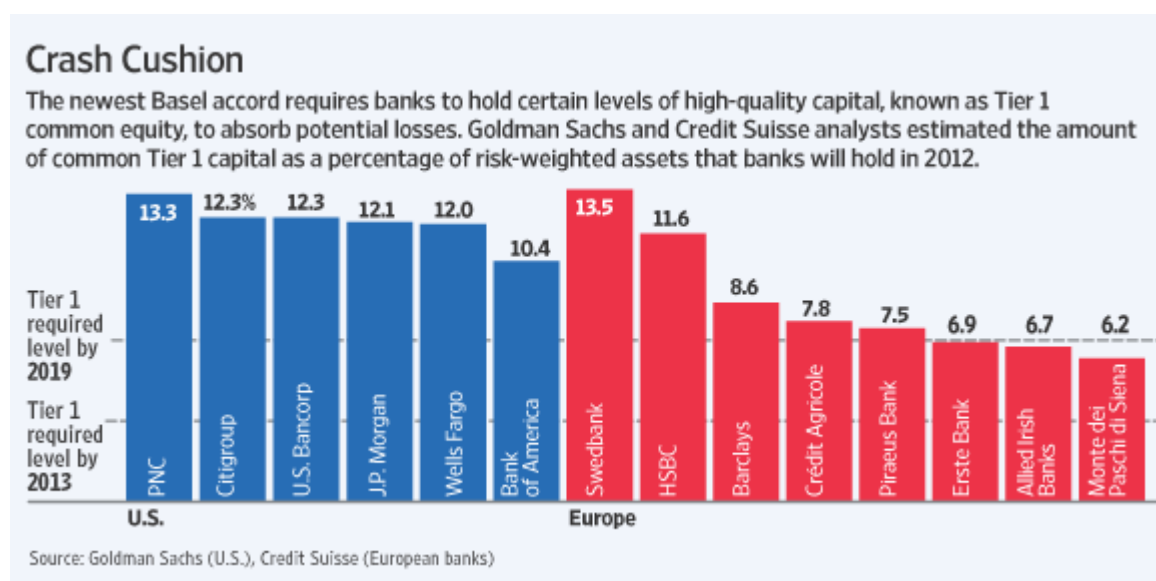
¹³ Είναι γνωστή η περίπτωση της Northern Rock, όπου μια τράπεζα με ισχυρή κεφαλαιακή βάση αναγκάστηκε να προσφύγει στο κράτος για να καλύψει τις ανάγκες της σε ρευστότητα, καθώς οι αγορές χρήματος στις οποίες στηριζόταν υπερβολικά για τη χρηματοδότησή της, ουσιαστικά δεν λειτουργούσαν.

ευρωστίας τους. Είναι, λοιπόν, πολύ σημαντικό να είναι επαρκή τόσο από άποψη ποσότητας όσο και ποιότητας.

Το πλαίσιο της Βασιλείας III καλύπτει και τις δύο αυτές ανάγκες καθώς, αφενός θέτει αυστηρά κριτήρια για τα χρηματοοικονομικά μέσα που θα μπορούν να περιλαμβάνονται στις διάφορες κατηγορίες των ιδίων κεφαλαίων και αφετέρου αυξάνει τις απαιτήσεις ιδίων κεφαλαίων ως προς το Σταθμισμένο κατά Κίνδυνο Ενεργητικό (Σ.Κ.Ε.), τόσο για το σύνολό τους όσο και, ιδιαίτερα, για τις κατηγορίες με την μεγαλύτερη ικανότητα απορρόφησης ζημιών.

Ειδικότερα καθορίζεται ότι τα «καλύτερης ποιότητας» κεφάλαια, τα οποία αντιπροσωπεύονται από τα κεφάλαια που αποτελούν περιουσία των μετόχων και τα οποία απορροφούν πλήρως ζημιές, τόσο κατά τη λειτουργία όσο και σε περίπτωση παύσης λειτουργίας του πιστωτικού ιδρύματος, δεν πρέπει να αποτελούν ποσοστό μικρότερο του 4,5% Σ.Κ.Ε.. Το όριο αυτό δε, θα πρέπει να τηρείται μετά την αφαίρεση από την περιουσία των μετόχων των στοιχείων που σήμερα αφαιρούνται από το σύνολο είτε των ιδίων κεφαλαίων είτε των βασικών ιδίων κεφαλαίων. Σημαντική από σημειολογικής απόψεως είναι και η μετονομασία των βασικών κυρίων κεφαλαίων από «Core Tier 1» σε «Common Equity Tier» που θα μπορούσε να αποδοθεί ως «Περιουσιακά Στοιχεία Κοινών Μετόχων». [www.bis.org]

Σχήμα 4.8 Απαιτούμενα κεφάλαια Tier 1

[Πηγή: Goldman Sachs (U.S.), Credit Suisse (European banks)]

Επιπλέον, η Βασιλεία III προβλέπει την τήρηση ενός «περιθωρίου διατήρησης κεφαλαίων», που ανέρχεται σε 2,5% επί του Σ.Κ.Ε. και αποτελείται εξ ολοκλήρου από περιουσιακά στοιχεία των μετόχων. Το περιθώριο αυτό θα χρησιμοποιείται για την απορρόφηση ζημιών σε περιόδους οικονομικής δυσπραγίας, η δε μείωσή του θα οδηγεί σε αναλογικά αυξανόμενους περιορισμούς στη διανομή μερίσματος, «μπόνους» στο προσωπικό κ.λπ.

Συμπληρωματικά προς το «περιθώριο διατήρησης κεφαλαίων» θα λειτουργεί το «αντικυκλικό περιθώριο», το οποίο θα αυξομειώνεται εντός της κλίμακας 0 - 2,5% επί του Σ.Κ.Ε., ανάλογα με τις οικονομικές συνθήκες. Σκοπός του περιθωρίου αυτού είναι να αντιμετωπισθεί η υπερκυκλική συμπεριφορά των τραπεζών, ήτοι η «βίαιη» απομόχλευση (deleveraging) σε περιόδους ύφεσης μετά από ανεξέλεγκτη πιστωτική επέκταση σε περιόδους οικονομικής ανάπτυξης.

Τα συνολικά εποπτικά ίδια κεφάλαια θα πρέπει να ανέρχονται σε 10,5% του Σ.Κ.Ε. περιλαμβανομένου του περιθωρίου διατήρησης, εξαιρουμένου του αντικυκλικού περιθωρίου. [www.bis.org]

δ) Μόχλευση

Ένας ακόμη στόχος της Βασιλείας III είναι και η αντιμετώπιση της «προκυκλικότητας». Ο όρος «προκυκλικότητα» (σχήμα 4.6.3) αναφέρεται στη δυναμική αλληλεπίδραση μεταξύ του χρηματοπιστωτικού και του πραγματικού τομέα της οικονομίας, η οποία τείνει να εντείνει τις διακυμάνσεις των οικονομικών κύκλων και να προκαλεί ή να επιτείνει την αστάθεια στο χρηματοπιστωτικό τομέα. Η πρόσφατη διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση ανέδειξε σε σημαντικό βαθμό τις συνέπειες του φαινομένου της προκυκλικότητας, καθώς οι τράπεζες που υπέστησαν σημαντικές ζημιές αντιμετώπισαν δυσκολίες σε σχέση με την αναπλήρωση των κεφαλαίων τους και, κατ' αποτέλεσμα, μείωσαν την έκταση χορήγησης πιστώσεων και δανείων, γεγονός που είχε δυσμενείς συνέπειες στον πραγματικό τομέα της οικονομίας. (Εκθεση Πεπραγμένων ΕΕΤ 2009)

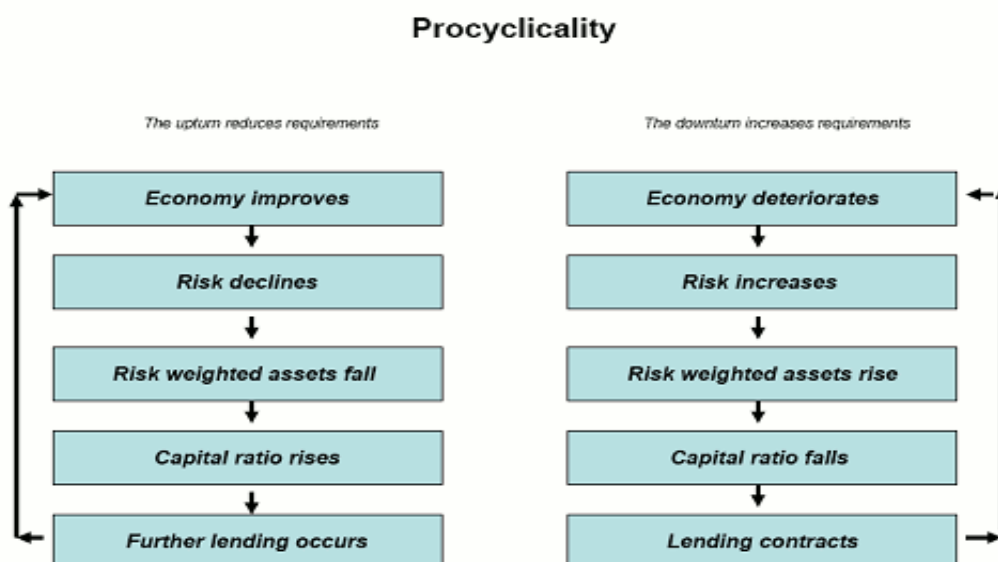
Έτσι, ανασταλτικά έναντι της υπερκυκλικότητας της συμπεριφοράς των τραπεζών αναμένεται να λειτουργήσει και το όριο που εισάγεται για τον Δείκτη Μόχλευσης. Ο εν λόγω δείκτης θα υπολογίζεται ως ο λόγος των βασικών ιδίων κεφαλαίων προς το σύνολο του ενεργητικού, περιλαμβανομένων των ανοιγμάτων εκτός ισολογισμού και

των θέσεων σε παράγωγα, και δεν θα πρέπει να υπερβαίνει ένα ανώτατο όριο, το οποίο αρχικά προτείνεται να ανέρχεται σε 3%.[\[www.bis.org\]](http://www.bis.org)

Η υποχρέωση τήρησης του ορίου αυτού, θα διασφαλίζει ότι οι τράπεζες δεν θα αυξάνουν το δανεισμό τους υπέρμετρα. Θα αποθαρρύνει, επίσης, την επιλεκτική χρήση κανονιστικών ρυθμίσεων (regulatory arbitrage) που ενδεχομένως να επηρέαζαν τον, υπολογιζόμενο με βάση το Σ.Κ.Ε., Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας, ενώ αντιμετωπίζει εν μέρει και τον «κίνδυνο υποδείγματος» από μη σωστή απεικόνιση του κινδύνου στη στάθμιση των στοιχείων ενεργητικού.

Στο παρακάτω σχήμα παρουσιάζεται συνοπτικά η έννοια της προκυκλικότητας:

Σχήμα 4.9: Προκυκλικότητα

ΠΗΓΗ: voxeu.org

Ο παρακάτω πίνακας συγκρίνει συνοπτικά τα σύμφωνα Βασιλεία II και Βασιλεία III ως προς την ελάχιστη απαιτούμενη κεφαλαιακή επάρκεια των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

Πίνακας 4.10: Σύγκριση Βασιλείας II και Βασιλείας III.

Βασιλεία II	Απαιτήσεις	Βασιλεία III
8,00%	ελάχιστο ποσοστό του συνολικού κεφαλαίου έναντι του σταθμισμένου κατά κίνδυνο ενεργητικό (Σ.Κ.Ε.)	10,50%
2,00%	Ελάχιστο ποσοστό των κοινών μετοχών έναντι του Σ.Κ.Ε.	4,50 έως 7,00%
4,00%	Tier 1 κεφάλαιο έναντι του Σ.Κ.Ε. (επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων μιας τράπεζας έναντι του Σ.Κ.Ε.)	6,00%
2,00%	Μετοχικό κεφάλαιο έναντι του Σ.Κ.Ε.	5,00%
Καμία	“Εξουδετερωτής-μαξιλάρι” διατήρησης κεφαλαίων έναντι Σ.Κ.Ε.	2,50%
Καμία	Δείκτης μόχλευσης	3,00%
Καμία	Αντικυκλικός “Εξουδετερωτής-Μαξιλάρι”	0,00% έως 2,50%
Καμία	Ελάχιστο ποσοστό κάλυψης ρευστότητας	Θα ανακοινωθεί
Καμία	Ελάχιστο ποσοστό καθαρής σταθερής χρηματοδότησης	Θα ανακοινωθεί
Καμία	επιβάρυνση συστημικά σημαντικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων	Θα ανακοινωθεί

4.7 Επιπτώσεις των συμφώνων της επιτροπής της Βασιλείας

4.7.1 Βασιλεία I

Η Βασιλεία I είχε πολλές θετικές επιπτώσεις στην ευρωστία των τραπεζών, καθώς οδήγησε σε αύξηση των κεφαλαίων τους. Είναι όμως ένα τυποποιημένο σύστημα (one size fit all) που επιτρέπει μικρές διαφοροποιήσεις κατά τράπεζα και δεν καλύπτει τις καινοτομίες που παρουσιάσθηκαν στην αγορά (π.χ. τιτλοποίηση, πιστωτικά παράγωγα).

4.7.2 Βασιλεία II

Οι επιπτώσεις του νέου Συμφώνου διακρίνονται σε δυο βασικές κατηγορίες:

- Επιπτώσεις σε συστημικό επίπεδο, και
- Επιπτώσεις σε επίπεδο λειτουργίας των τραπεζών

(α) Σε συστημικό επίπεδο, η συζήτηση για τις επιπτώσεις από την εφαρμογή του νέου Συμφώνου επικεντρώνεται στην επίδραση επί της πολιτικής για τη διασφάλιση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος.

Η διασφάλιση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος, θεωρείται από πολλούς ότι τίθεται εν αμφιβόλω στο Σύμφωνο αυτό. Η χρήση, διαφορετικών ως προς τον κίνδυνο ευαισθησίας, μεθοδολογιών από τράπεζες που δραστηριοποιούνται στην ίδια τραπεζική αγορά, δημιουργεί ισχυρά κίνητρα για τον χαμηλής πιστοληπτικής ικανότητας πιστούχο να προσφύγει για χρηματοδότηση στις τράπεζες που εφαρμόζουν την τυποποιημένη μέθοδο. Τούτο θα έχει το παράδοξο αποτέλεσμα οι τράπεζες με τις λιγότερο ανεπτυγμένες διαδικασίες διαχείρισης κινδύνων να συγκεντρώνουν τις πλέον επικίνδυνες χορηγήσεις.

(β) Οι επιπτώσεις σε ατομικό επίπεδο θα μπορούσαν να ταξινομηθούν σε τρεις ενότητες:

- Επιπτώσεις στη διάρθρωση της αγοράς,
- Επιπτώσεις στη λειτουργία των τραπεζών, και
- Επιπτώσεις στους πελάτες των τραπεζών

(i) Όσον αφορά τις επιπτώσεις στη διάρθρωση της αγοράς πολλοί είναι αυτοί που ισχυρίζονται ότι οι τράπεζες που θα υιοθετήσουν την εξελιγμένη προσέγγιση, τόσο για τον πιστωτικό όσο και για τον λειτουργικό κίνδυνο, θα αποκτήσουν συγκριτικό πλεονέκτημα έναντι των λοιπών τραπεζών λόγω μειούμενων κεφαλαιακών απαιτήσεων (relative capital advantage).

(ii) Βάσει των αποτελεσμάτων της τρίτης διερευνητικής άσκησης των επιπτώσεων (QIS 3) της Επιτροπής της Βασιλείας εξάγονται τα εξής συμπεράσματα:

- Οι τράπεζες που θα υιοθετήσουν τις τυποποιημένες μεθόδους για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων θα προχωρήσουν, ανάλογα και με την ποιότητα του χαρτοφυλακίου τους, σε αύξηση των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων τους.
- Εν αντιθέσει, τράπεζες που θα εφαρμόσουν τις εξελιγμένες μεθόδους των εσωτερικών διαβαθμίσεων θα τύχουν κεφαλαιακής ελάφρυνσης.

Άλλωστε αυτή η διαφοροποίηση αποτέλεσε λανθάνοντα στόχο της Επιτροπής της Βασιλείας, προκειμένου να διαμορφωθούν κίνητρα για τη σταδιακή μετάβαση στις εξελιγμένες μεθόδους, και κυρίως για την υιοθέτηση επαρκών συστημάτων διαχείρισης κινδύνων.

Από την άλλη πλευρά η λιανική τραπεζική θα ευνοηθεί περισσότερο από κάθε άλλο τομέα δραστηριότητας. Οι συντελεστές στάθμισης στην τυποποιημένη προσέγγιση

για τα προσωπικά/καταναλωτικά δάνεια και, υπό προϋποθέσεις για δάνεια προς ΜΜΕ, μειώνονται από το 100% στο 75%. Μείωση της τάξης του 15% (από 50% σε 35%) προβλέπεται και για τα στεγαστικά δάνεια. (Γκόρτσος, ΚΕΡΔΟΣ 2006)

Η χρηματοδότηση μικρομεσαίων επιχειρήσεων αποτελεί επίσης έναν από τους τομείς δραστηριότητας που θα καταστεί περισσότερο επικερδής για τις τράπεζες λόγω της μείωσης των σχετικών κεφαλαιακών υποχρεώσεων.

(iii) Τέλος διακριτά αναφέρονται, αν και αποτελούν την άλλη όψη του νομίσματος, οι επιπτώσεις στους πελάτες των τραπεζών.

Η αυξημένη ευαισθησία των νέων μεθόδων –ιδιαίτερα, δε, της μεθόδου των εσωτερικών διαβαθμίσεων– θα έχει ως αποτέλεσμα:

- τη διαφοροποίηση του κόστους του τραπεζικού δανεισμού ανάλογα με τη φερεγγυότητα του αντισυμβαλλομένου και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της συναλλαγής, καθώς επίσης και
- το βέλτιστο σχηματισμό προβλέψεων έναντι επισφαλών απαιτήσεων.

Καθίσταται εμφανές, λοιπόν, ότι το νέο Σύμφωνο επιτρέπει στις τράπεζες να τιμολογούν τα χορηγητικά προϊόντα τους με ορθολογικότερο τρόπο, γεγονός που μεταφράζεται σε μείωση του κόστους τραπεζικού δανεισμού για τους φερέγγυους πελάτες.

Σε γενικές γραμμές μεταξύ των ωφελημένων, από το νέο Σύμφωνο, πελατών των τραπεζών περιλαμβάνονται:

- οι καταναλωτές,
- οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις,
- οι επιχειρήσεις με υψηλή πιστοληπτική ικανότητα, και
- οι αντισυμβαλλόμενοι που θα παρέχουν επαρκείς εξασφαλίσεις/εγγυήσεις στις τράπεζες.

4.7.3 Βασιλεία III

Σε εκθέσεις της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών, **BIS** (Bank for International Settlements) αναφέρεται ότι η μακροχρόνια επίπτωση αύξησης του Δείκτη Περιουσιακών Στοιχείων Μετόχων, από 7% σε 8% του Σ.Κ.Ε., συνοδευόμενη από κάλυψη των προβλεπόμενων από τη Βασιλεία III δεικτών ρευστότητας εκτιμάται ότι

οδηγεί σε καθαρό όφελος αύξησης του προϊόντος ανερχόμενο σε 1,23% σε σχέση με την μακροχρόνια τάση αυτού.

4.8 Κριτική των Συμφώνων

4.8.1 Ελλείψεις και αδυναμίες του Συμφώνου της Βασιλείας I

Οι εξελίξεις στον τραπεζικό τομέα έφεραν το Σύμφωνο της Βασιλείας προ τετελεσμένων γεγονότων (πτωχεύσεις τραπεζών), και με αυτόν τον τρόπο, έπαυσε να ανταποκρίνεται αποτελεσματικά στους κινδύνους στους οποίους εκτίθενται οι τράπεζες.

Ορισμένες από τις βασικότερες ελλείψεις και αδυναμίες του Συμφώνου της Βασιλείας I είναι:

(α) Οι εποπτικές αρχές εστίαζαν στα εξής σημεία:

- στην απουσία κεφαλαιακών απαιτήσεων για άλλους κινδύνους πέραν του πιστωτικού και του κινδύνου αγοράς, και
- στην παροχή δυνατότητας αποφυγής κεφαλαιακών απαιτήσεων (regulatory capital arbitrage)¹⁴.

(β) Τα τραπεζικά ιδρύματα εστίαζαν στα εξής σημεία:

- στην περιορισμένη «ευαισθησία» των συντελεστών στάθμισης πιστωτικού κινδύνου σε σχέση με τον πραγματικά αναλαμβανόμενο κίνδυνο,
- στην, ως απόρροια του προηγούμενου, απόκλιση του ύψους των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων (regulatory capital) από τα ίδια κεφάλαια που παρακρατούν οι τράπεζες για προληπτικούς λόγους (economic capital), και

---

¹² Αυτό οφείλεται στο ότι το σύμφωνο της Βασιλείας I δεν παρείχε κίνητρα στις τράπεζες να αναπτύξουν βελτιωμένα συστήματα διαχείρισης κινδύνων. Αντιθέτως, ενθάρρυνε σε ορισμένες περιπτώσεις τη χρήση του «εποπτικού arbitrage». Σε αυτή την περίπτωση επιτυγχάνεται η αύξηση των περιθωρίων κέρδους των επιχειρηματικών δανείων χαμηλής διαβάθμισης, χωρίς την ταυτόχρονη αύξηση των απαιτούμενων κεφαλαίων. Έτσι, η ποιότητα του χαρτοφυλακίου δανείων μιας τράπεζας υποβαθμίζεται, χωρίς την παράλληλη αύξηση των κεφαλαιακών απαιτήσεων και των προβλέψεων.

- στην περιορισμένη αναγνώριση των αποτελεσμάτων των τεχνικών μείωσης του πιστωτικού κινδύνου. [Γκόρτσος, ΕΕΤ 2006]

4.8.2 Κριτικές του Νέου Συμφώνου της Βασιλείας II

Η Βασιλεία II είχε ως στόχο να ενδυναμώσει τα κίνητρα των τραπεζών να ελέγχουν τον κίνδυνο των ανοιγμάτων τους σχετικά με την Βασιλεία I. Το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο έχει ως στόχο να μειώσει τις αυθαίρετες ρυθμίσεις των απαραίτητων κεφαλαίων κεφαλαιακής επάρκεια (το λεγόμενο regulatory arbitrage). Επιπλέον η Βασιλεία II εκμεταλλεύεται αποτελεσματικά πληροφορίες για την πιστωτική αξιοπιστία των δανειστών της, η οποία είναι γνωστή εσωτερικά στις τράπεζες, επιτρέποντας στα πιστωτικά ιδρύματα που εκπληρούν κάποιες απαιτήσεις να εφαρμόζουν την μέθοδο εσωτερικών διαβαθμίσεων (IRB). Συνεπώς, από πολλές απόψεις η Βασιλεία II υπερτερεί της Βασιλείας I. [Tanaka, 2007]

Σύμφωνα με τον **Andrew Crockett** οι πέντε πιο σημαντικές κριτικές που αποδίδονται στην Βασιλεία II είναι οι εξής:

1. Είναι πολύπλοκη
2. Ενισχύει την προκυκλικότητα (procyclicality) του οικονομικού συστήματος
3. Δίνει πολύ μεγάλη βαρύτητα στην αξιολόγηση των Ε.Ο.Π.Α.
4. «Τιμωρεί» τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (και κάποιες αναπτυσσόμενες χώρες)
5. Πιο γενικά δεν λαμβάνει επαρκώς υπόψη την ειδική κατάσταση και τις ανησυχίες των αναδυόμενων χωρών. [Crockett A, 2002]

- Η απάντηση στην πρώτη κριτική είναι ότι η ίδια η τραπεζική έγινε πιο πολύπλοκη. Η διαχείριση κινδύνου είναι πολύ περίπλοκη και η αντιμετώπιση ότι όλα τα δάνεια έχουν τον ίδιο συντελεστή κινδύνου (πράγμα που ποτέ δεν σήμαινε ότι οι τράπεζες θα τα αντιμετώπιζαν ως ίσου κινδύνου), σύμφωνα με την Βασιλεία I, έγινε μη ρεαλιστική. Σύμφωνα με τον πυλώνα 1 του νέου πλαισίου οι κεφαλαιακές απαιτήσεις υπολογίζονται στην βάση πιο διαφοροποιημένων εκτιμήσεων του κινδύνου των ανοιγμάτων. Κανείς δεν είπε ότι η απλότητα και η μεγαλύτερη ευαισθησία κινδύνου είναι αμοιβαίως συμβατές έννοιες.

- Η δεύτερη κριτική είναι ότι η Βασιλεία II ίσως ενισχύει την προκυκλικότητα στην χρηματοοικονομική συμπεριφορά. Αν οι κεφαλαιακές απαιτήσεις είναι πιο ευαίσθητες στην μέτρηση του κινδύνου και ο μετρούμενος κίνδυνος τείνει να ανεβαίνει στις οικονομικές πτώσεις (downturns) οι τράπεζες μπορεί να ενθαρρυνθούν να σταματήσουν τον δανεισμό ακριβώς την στιγμή που η οικονομία είναι πιο ευάλωτη. Μια πρώτη απάντηση σε αυτήν την κριτική είναι ότι αυτή η προκυκλική συμπεριφορά είναι ενδημική (endemic) στα οικονομικά συστήματα και όχι απλά το αποτέλεσμα των εποπτικών κεφαλαιακών απαιτήσεων. Φυσικά είναι σημαντικό το νέο πλαίσιο να μην αμβλύνει τον οικονομικό κύκλο.

- Όσον αφορά την κριτική για τον ρόλο των Ε.Ο.Π.Α. πολλά αναδυόμενα κράτη εστιάζουν στην περιορισμένη διείσδυση της διαβάθμισης στις οικονομίες τους και εκφράζουν ανησυχίες για την ποιότητα των αξιολογήσεων τους. Στο βαθμό που το καινούργιο πλαίσιο ενθαρρύνει την ανάπτυξη πιο εύρωστων εσωτερικών διαβαθμίσεων πιστωτικού κινδύνου κάνει καλό. (Ο Andrew Crockett δεν δίνει πολύ έμφαση στο ότι η Βασιλεία II τιμωρεί δυσανάλογα τους δανειστές που έχουν χαμηλή ή και καθόλου διαβάθμιση καθώς θεωρεί ότι οι τράπεζες μπορούν να αξιολογήσουν πολύ καλά τον πιστωτικό κίνδυνο και η αλλαγή στην χρέωση του εποπτικού κεφαλαίου δεν θα αλλάξει πολλά πράγματα στο κόστος των δανειστών.)

- Όσον αφορά την κριτική ότι τιμωρεί τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις πάλι υπάρχει μια δόση υπερβολής. Καταρχήν ο στόχος του νέου πλαισίου ήταν να «ευθυγραμμίσει» τα κεφαλαιακά διαθέσιμα με τον κίνδυνο και όχι να προωθήσει συγκεκριμένο τομέα της οικονομίας. Η Επιτροπή της Βασιλείας ανταποκρίθηκε στις αντιδράσεις των μικρομεσαίων επιχειρήσεων με αποτέλεσμα να τροποποιήσει αρκετά την αρχική της πρόταση που αφορούσε τον δανεισμό των μικρομεσαίων επιχειρήσεων¹⁵ [Crockett A, 2002].

---

¹⁵ Στην τυποποιημένη μέθοδο οι συντελεστές κινδύνου προσδιορίζονται ανάλογα με τη διαβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας του αντισυμβαλλόμενου. Όσον αφορά τη μεταχείριση των ανοιγμάτων προς ΜΜΕ στην τυποποιημένη μέθοδο πρέπει να επισημανθεί ότι εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις για τη συμπερίληψη τους στην κατηγορία ανοιγμάτων λιανικής τραπεζικής θα σταθμίζονται με συντελεστή κινδύνου 75 % αντί του 100% που ισχύει σήμερα. Το γεγονός αυτό συνεπάγεται μείωση του κόστους ιδίων κεφαλαίων για τις τράπεζες και κατ' επέκταση ο δανεισμός μπορεί να γίνει φθηνότερος για τις αξιόπιστες μικρομεσαίες επιχειρήσεις ή ακριβότερος για αυτές των οποίων ο κύκλος εργασιών επιφέρει μεγαλύτερο πιστωτικό κίνδυνο για τις τράπεζες. [Basel Committee (2003), παρ.43]

- Τέλος, όσον αφορά την πέμπτη κριτική, ότι η Βασιλεία II επικεντρώνεται περισσότερο στις βιομηχανοποιημένες χώρες και δεν δίνει αρκετή σημασία στις συνθήκες των αναδυόμενων οικονομιών, ο **Andrew Crockett** αναγνωρίζει κάποια αλήθεια σε αυτό καθώς η Βασιλεία I δημιουργήθηκε αρχικά με σκοπό να εφαρμοστεί στις διεθνώς δραστηριοποιημένες τράπεζες της ομάδας των G10 κρατών. Είναι οι βασικές αρχές της τραπεζικής εποπτείας που αναπτύχθηκε το 1997 από μια αντιπροσωπευτική ομάδα βιομηχανοποιημένων και αναδυόμενων αγορών οικονομιών που αντιπροσωπεύει την βάση της τραπεζικής εποπτείας της Βασιλείας πιο γενικά. Παρόλα αυτά είναι γεγονός ότι οι κατευθύνσεις της Βασιλείας έχουν αξιοσημείωτη δύναμη και για αυτό θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι ανησυχίες όλων των κρατών.

Επιπλέον, πολλοί οικονομολόγοι αναρωτιούνται αν η Βασιλεία II προωθεί πράγματι την χρηματοοικονομική σταθερότητα. Η πιο ευαίσθητη στον κίνδυνο προσέγγιση για τον υπολογισμό των εποπτικών κεφαλαίων προωθεί την χρηματοοικονομική σταθερότητα στο βαθμό που οι μετρήσεις κινδύνου που χρησιμοποιούνται είναι ακριβείς. Οι μετρήσεις κινδύνου ωστόσο έχουν πολλούς σοβαρούς περιορισμούς. Για παράδειγμα, οι **Morris και Shin (1999)** υποστήριξαν ότι τα VALUE-AT-RISK (VAR) μοντέλα δεν λαμβάνουν υπόψη την ενδογενή φύση του κινδύνου, έτσι παράγουν ανακριβή μέτρα μεταβλητότητας¹⁶ (π.χ. ανακριβείς τυπικές αποκλίσεις). Τοιουτοτρόπως αν οι μετρήσεις κινδύνου είναι ανακριβείς τότε και ο υπολογισμός εποπτικών κεφαλαίων που βασίζεται σε αυτές πιθανόν να αποτύχει να προωθήσει την χρηματοοικονομική σταθερότητα.

Τέλος, η χρηματοπιστωτική κρίση του έτους 2008, στις διεθνείς αγορές, έδωσε το έναυσμα στην Επιτροπή της Βασιλείας να επιταχύνει την αναθεώρηση του πλαισίου διαχείρισης του κινδύνου ρευστότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Αυτό συνέβη διότι η παρούσα κρίση ανέδειξε σημαντικές αστοχίες του κανονιστικού και εποπτικού πλαισίου του χρηματοπιστωτικού συστήματος, το οποίο δεν κατάφερε

---

¹⁶ Αυτό συμβαίνει επειδή η υπόθεση που «κρύβεται» κάτω από τα υπάρχοντα μοντέλα διαχείρισης κινδύνου όπως το VAR είναι ότι η τιμή ενός αξιόγραφου πέφτει σε ένα πολύ χαμηλό επίπεδο με συγκεκριμένη εξωγενώς προσδιορισμένη πιθανότητα, ενώ στην πραγματικότητα, βραχυπρόθεσμες μεταβολές των τιμών εξαρτώνται από τις πράξεις των συμμετεχόντων στην αγορά. Από τη στιγμή που τέτοια μοντέλα μέτρησης κινδύνου δεν λαμβάνουν υπόψη τη στρατηγική φύση του κινδύνου θα μπορούσαν να καταστήσουν τους συμμετέχοντες στην αγορά ανεπαρκώς προετοιμασμένους για μια κατάσταση κρίσης όπου όλοι οι συναλλασσόμενοι προσπαθούν να «χαλαρώσουν» τις θέσεις τους παράλληλα.

να εντοπίσει τους δυνητικούς κινδύνους και να προλάβει την κλιμάκωση της κρίσης. Αυτό αναγνωρίζεται πλέον ευρέως σε διάφορα επίπεδα. Ειδικότερα, αξίζει να αναφερθεί μόνο, και όχι να παρουσιαστεί, η διεξοδική ανάλυση των αιτιών της χρηματοπιστωτικής κρίσης που διενεργήθηκε στο πλαίσιο της έκθεσης de Larosière και της έκθεσης Turner. [Anne E. Jensen, Pervenche Berès, <http://www.europarl.europa.eu>]

4.8.3 Βασιλεία III, τράπεζες και πραγματική οικονομία

Το νέο αυτό πλαίσιο της Βασιλείας εφαρμόζεται στην Ευρωπαϊκή Ένωση από τους εθνικούς επόπτες σε συνεργασία με τις νέες Ευρωπαϊκές Αρχές Εποπτείας, αλλά και με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου σταδιακά από 1.1.2011 μέχρι το 2019, ώστε να αποφευχθούν τυχόν αναταράξεις όχι μόνον στο χρηματοπιστωτικό τομέα αλλά και στην πραγματική οικονομία. Σκοπό έχει να και θα ενισχύσει τη συνεργασία και ομοιόμορφη εφαρμογή των εποπτικών κανόνων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ειδικά για την εφαρμογή των κανόνων αναφορικά με τη ρευστότητα και τη μόχλευση θα προηγηθεί διάστημα παρακολούθησης, ώστε να διασφαλιστεί ότι τα τελικά εφαρμοζόμενα σχετικά όρια είναι κατάλληλα για να επιτευχθούν οι στόχοι για τους οποίους οι εν λόγω δείκτες υιοθετήθηκαν.

Ένα νέο εποπτικό πλαίσιο επηρεάζει, βεβαίως, τη λειτουργία τραπεζών και τελικά την πραγματική οικονομία. Η κριτική ενάντια σε ένα πιο αυστηρό εποπτικό πλαίσιο συνοψίζεται στην άποψη ότι αν αυξηθούν οι απαιτήσεις θα αυξηθεί το κόστος χρήματος και η χρηματοδότηση της πραγματικής οικονομίας από τις τράπεζες θα μειωθεί, με αποτέλεσμα να επιβραδυνθεί η ανάπτυξη και να μειωθεί το προϊόν της οικονομίας. Κατά την αξιολόγηση των συνεπειών του νέου πλαισίου στην πραγματική οικονομία, όμως, θα πρέπει να συνεκτιμάται το όφελος από τη μείωση της πιθανότητας επέλευσης νέας κρίσης στο χρηματοπιστωτικό τομέα, αλλά και της έντασης μιας τέτοιας κρίσης εάν αυτή επέλθει. [Ζάκκα Βασιλική (2010), **Banker's Review (T. 019)**]

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται τα δυνατά σημεία και οι αδυναμίες του συμφώνου της Βασιλείας III, καθώς και οι ευκαιρίες και απειλές που απορρέουν από την εφαρμογή του.

Πίνακας 4.11: Δυνατά σημεία, αδυναμίες, ευκαιρίες και απειλές Βασιλείας III

Δυνατά σημεία	Αδυναμίες
<ul style="list-style-type: none"> - επιθετικότητα απέναντι στην ανάπτυξη των υπαρχόντων προτύπων από τις τράπεζες - Ισχυρή ρυθμιστική επίπτωση από την κεντρική τράπεζα για εφαρμογή από όλες τις τράπεζες - παρουσία του πνευματικού κεφαλαίου για να αντιμετωπίσει την αλλαγή στην εφαρμογή με καλή ποιότητα. 	<ul style="list-style-type: none"> - Υποδομές χαμηλής τεχνολογίας - Αναποτελεσματικές μετρήσεις κινδύνου - Παρουσία περισσότερου πλήθους μικρότερων τραπεζών που πιθανόν να επηρεαστούν δυσμενώς.
Ευκαιρίες	Απειλές
<ul style="list-style-type: none"> - Αυξανόμενη τεχνογνωσία διαχείρισης κινδύνου - Ανάγκη για σημαντική σύνδεση ανάμεσα στην επιχείρηση, στη διαχείριση κινδύνων και πιστωτικών κινδύνων και στην τεχνολογία πληροφοριών - Η ισχυρή κεφαλαιακή βάση θα βοηθήσει μεγαλύτερη ανάπτυξη 	<ul style="list-style-type: none"> - ανικανότητα να ανταποκριθούν στις πρόσθετες κεφαλαιακές απαιτήσεις. - Απώλεια κεφαλαίων στο συνολικό τραπεζικό σύστημα εξαιτίας εξαγορών και συγχωνεύσεων - Τεράστιες επενδύσεις σε τεχνολογία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ

5.1 Ορισμός

Στα άρθρα 644-683 του Συμφώνου της Βασιλείας II, μελετάται ο λειτουργικός κίνδυνος και ορίζεται ως ο κίνδυνος επέλευσης ζημιών οφειλομένων είτε στην ανεπάρκεια ή στην αστοχία εσωτερικών διαδικασιών, φυσικών προσώπων και συστημάτων, είτε σε εξωτερικά γεγονότα και περιλαμβάνει και το νομικό κίνδυνο.

Η διαχείριση του κινδύνου και ιδιαίτερα του λειτουργικού, αποτελεί ένα ζήτημα που απασχολεί όλο και περισσότερο τους ερευνητές τα τελευταία χρόνια. Πριν από τη δεκαετία του '80 δεν είχε γίνει καμία προσπάθεια αποτίμησής του, ούτε κάποια οργανωμένη θεσμική παρέμβαση, ώστε να προληφθούν περιστατικά και καταστάσεις που απειλούν ακόμη και την επιβίωση των χρηματοπιστωτικών οργανισμών.

Η συμβολή της Επιτροπής της Βασιλείας είναι καθοριστική στον τομέα της διαχείρισης του λειτουργικού κινδύνου, για τον οποίο δεν είχε κάνει κάποια πρόβλεψη, λόγω της πολυπλοκότητάς του, αλλά και ίσως επειδή δεν είχε γίνει τόσο κατανοητή η τεράστια σημασία του για την εύρυθμη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Στο διάστημα μεταξύ του 1988 (Βασιλεία I) και του 2004 (Βασιλεία II), γεγονότα όπως η κατάρρευση της Barings Bank (1995), της εταιρείας ενέργειας Enron (2001), ή ακόμα και το τρομοκρατικό χτύπημα της 11ης Σεπτεμβρίου (2001) κατέδειξαν το πώς προβλήματα στην οργάνωση, σκάνδαλα, ή απρόβλεπτα περιστατικά μπορούν να επηρεάσουν την πορεία ενός οργανισμού, αλλά και να κλονίσουν ακόμη και το ευρύτερο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Γι' αυτό το λόγο και η Βασιλεία II ενέταξε στο εγχείρημά της και τη διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου.

Μέσω των τριών βασικών πυλώνων της προσπαθεί συνεχώς να συμβάλλει στην όσο το δυνατό μεγαλύτερη μείωσή του.

5.2 Τρόποι εκδήλωσης του λειτουργικού κινδύνου

Εκτός από την ανάλυση των πηγών, είναι απαραίτητη η κατάταξη του φαινομένου του λειτουργικού κινδύνου με γνώμονα τους τρόπους με τους οποίους αυτός

εμφανίζεται. Με αυτόν τον τρόπο ολοκληρώνεται η εικόνα του και γίνεται πιο εύκολος ο εντοπισμός και η μέτρησή του.

Τα είδη γεγονότων είναι τα εξής:

1. Εσωτερική απάτη (internal fraud)
2. Εξωτερική απάτη (external fraud)
3. Πρακτικές απασχόλησης και ασφάλεια στο χώρο εργασίας (employment practices and workplace safety)
4. Πελάτες, προϊόντα και επιχειρησιακές πρακτικές (clients, products and business practices)
5. Βλάβη σε φυσικά αποθέματα (damage to physical assets)
6. Παρεμπόδιση επιχειρηματικής δραστηριότητας, αποτυχίες συστημάτων (business disruption and system failures)
7. Εκτέλεση, διανομή και διαχείριση διαδικασιών (execution, delivery and process management). [**“Categories of Loss Events”, Basel Committee (February 2003)**].

Τα περισσότερα περιστατικά είναι αποτελέσματα ελλείψεων και ατελειών στην οργάνωση των τραπεζών, στα οποία ανεπαρκείς έλεγχοι, μη σωστός διαχωρισμός καθηκόντων, υιοθέτηση λανθασμένων επιχειρηματικών επιλογών εντός και εκτός των οργανισμών, αυξάνουν δραματικά τα περιστατικά λειτουργικού κινδύνου. Εδώ θα πρέπει να αναφερθούν και τα προβλήματα που ανακύπτουν κατά τη λειτουργία των πληροφοριακών συστημάτων, καθώς η ανάπτυξη πρακτικών, όπως του ηλεκτρονικού εμπορίου ή και της ηλεκτρονικής τραπεζικής (e-banking), καθώς και η αυτοματοποίηση των συναλλαγών επιτάσσουν την εγρήγορση από μέρους των τραπεζών για τη δημιουργία των κατάλληλων δικλείδων ασφαλείας¹⁷.

---

¹⁷ Με λίγα λόγια, η διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου είναι κυρίως εσωτερικό ζήτημα που αφορά τη διάρθρωση της οργάνωσης και τη δημιουργία θεσμικών πρωτοβουλιών για τη βελτίωσή της. Όμως, εκτός από τον "ποιοτικό" χαρακτήρα της, για να μπορέσουμε να έχουμε μία πλήρη εικόνα των κινδύνων που αντιμετωπίζει μία τράπεζα, μπορούμε να κάνουμε χρήση των περιστατικών αυτών, ανάλογα με τη βαρύτητα και τη συχνότητα με την οποία εμφανίζονται, δημιουργώντας αντίστοιχα μοντέλα. Γι' αυτό το λόγο και η επιτροπή της Βασιλείας, στην προσπάθειά της να δημιουργήσει ένα πλαίσιο αποτελεσματικής διαχείρισης του λειτουργικού κινδύνου, προσπάθησε να συνδυάσει τα "ποιοτικά" με τα "ποσοτικά" κριτήρια, μέσω των τριών βασικών της πυλώνων.

5.3 Τύποι Λειτουργικού Κινδύνου

1. Νομικός κίνδυνος/Κανονιστικός κίνδυνος (Legal Risk): Ο εν λόγω κίνδυνος πηγάζει από την αδυναμία εκτέλεσης συμβάσεων λόγω κυρίως νομικών προβλημάτων. Τούτο μπορεί να συμβεί επί εσφαλμένης νομικής εκτιμήσεως, αλλά και επί αβεβαιότητας δικαίου, που προκύπτει ιδίως λόγω ασαφών, αόριστων και γενικών νομοθετικών διατάξεων. Έτσι, μπορεί να κριθούν συμβάσεις ή άλλες συμφωνίες ανίσχυρες, αντίθετα προς την αρχική εκτίμηση των επιχειρήσεων, με δυσμενέστερες οικονομικές επιπτώσεις στους συμβαλλομένους. Πιο συγκεκριμένα, υπάρχει κίνδυνος να μην έχουν προβλεφθεί στις συμβάσεις λεπτομερώς και με σαφήνεια τα χαρακτηριστικά του προϊόντος και η αξία του στη λήξη. Αυτό μπορεί να συμβεί στις εξωχρηματιστηριακές συναλλαγές, ενώ σε οργανωμένες αγορές ο κίνδυνος αυτός σχεδόν εξαλείφεται.

2. Συστημικός Κίνδυνος (System Risk ή Market Risk): Ο κίνδυνος μεταβολής της αξίας ενός χρηματοπιστωτικού μέσου εξαιτίας συγκεκριμένων παραγόντων που απορρέουν από τη φύση της αγοράς. Ο συστημικός κίνδυνος είναι ο κίνδυνος κατάρρευσης ενός ολόκληρου οικονομικού συστήματος ή της αγοράς, και σε αντίθεση με τον μη συστημικό κίνδυνο, επηρεάζει ένα μεγάλο εύρος χρεογράφων. Ο κίνδυνος αυτός οφείλεται σε δυνάμεις ανεξάρτητες. Τα επιτόκια, τιμές μετοχών και δεικτών, συναλλαγματικές ισοτιμίες, τιμές εμπορευμάτων και δεικτών εμπορευμάτων, οι υφέσεις στην οικονομία και οι πόλεμοι αντιπροσωπεύουν παράγοντες συστημικού κινδύνου επειδή επηρεάζουν ολόκληρη την αγορά και δεν μπορούν να αποφευχθούν μέσω διαφοροποίησης χαρτοφυλακίου (diversification)¹⁸. Ο συστημικός κίνδυνος, σε αντίθεση με τον μη συστημικό, μπορεί να μετριαστεί μόνο μέσω της αντιστάθμισης (hedging) και είναι έμφυτος στην αγορά. Είναι επίσης γνωστός ως "μη διαφοροποιήσιμος κίνδυνος" ή "κίνδυνος αγοράς".

3. Κίνδυνος Φήμης (Reputation Risk): Είναι το ενδεχόμενο της αρνητικής δημοσιότητας, σχετικά με την πρακτική μιας επιχείρησης είτε αυτή ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα είτε όχι, που προκαλεί μείωση του αριθμού των πελατών, δαπανηρές δικαστικές διενέξεις και μείωση των κερδών. Ειδικότερα, όσον αφορά τη

---

¹⁸ Διαφοροποίηση είναι η ανάληψη διαφόρων επενδύσεων με σκοπό την ελαχιστοποίηση του κινδύνου, δηλαδή η αγορά από έναν επενδυτή ενός συνόλου αξιολογούμενων, από διαφορετικά είδη.

φήμη ενός διαχειριστή διαθεσίμων, αυτή μπορεί να υπονομευθεί σαν αποτέλεσμα ακατάλληλων επιλογών ή μη επιτρεπόμενης παροχής εμπιστευτικών πληροφοριών.

4. Διαδικαστικός Κίνδυνος (Process Risk): συνήθως αφορά τον κίνδυνο από μία απεργία ή μετάθεση (ή αρρώστια) ενός εξειδικευμένου υπαλλήλου.

5. People Risk (human failure): Είναι ο κίνδυνος που οφείλεται σε ανθρώπινο λάθος.

6. Κίνδυνος Γεγονότος ή περιστασιακός κίνδυνος (Event Risk): Είναι ο κίνδυνος του εκδότη να βρεθεί σε αδυναμία καταβολής του κεφαλαίου και των τόκων λόγω σημαντικών και μη προβλέψιμων αλλαγών των συνθηκών της αγοράς όπως για παράδειγμα φυσικές καταστροφές, βιομηχανικά ατυχήματα, κανονιστικές αλλαγές στο καθεστώς που διέπει τα χρηματοοικονομικά προϊόντα, αύξηση των φόρων, εξαγορές και συγχωνεύσεις ή ριζική αναδιοργάνωση της επιχείρησης.

[www.bis.org/publ/bcbs42]

5.4 Μέτρηση του Λειτουργικού Κινδύνου

Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα πρέπει να αναγνωρίζουν και να αξιολογούν το ύψος του λειτουργικού κινδύνου που εμπεριέχεται σε όλο το εύρος των προϊόντων, δραστηριοτήτων, διαδικασιών και συστημάτων τους. Πρέπει να διαθέτουν πολιτικές και διαδικασίες για τον έλεγχο και το μετριασμό των σημαντικότερων μορφών λειτουργικού κινδύνου, ανάλογα με τη διάθεσή τους να αναλάβουν επιπλέον κίνδυνο. Ταυτόχρονα, θα πρέπει να έχουν σχέδια έκτακτης ανάγκης και συνέχισης της επιχειρηματικής δραστηριότητας, προκειμένου να διασφαλίσουν τη συνέχιση των λειτουργιών τους και να ελαχιστοποιήσουν τις πιθανές ζημιές σε περιπτώσεις σοβαρής διατάραξης των συνθηκών ομαλής λειτουργίας τους.

Όσον αφορά τη μέτρηση του λειτουργικού κινδύνου, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, επιλέγουν μέθοδο αξιολόγησης ανάλογα με τις εσωτερικές τους διαδικασίες και τα τεχνολογικά μέσα που διαθέτουν. Όμως, όσο περισσότερο αναβαθμίζουν τις εσωτερικές τους διαδικασίες και τα συστήματα αποτίμησης λειτουργικού κινδύνου τόσο περισσότερο ενθαρρύνονται να κινηθούν προς την υιοθέτηση των πλέον εξελιγμένων μεθόδων. Η μέθοδος που θα επιλέγεται θα πρέπει να αντιστοιχεί στη συνθετότητα των δραστηριοτήτων τους και να σχετίζεται άμεσα με τα συστήματα

εσωτερικού ελέγχου. Τέλος, επιτρέπεται η χρησιμοποίηση διαφορετικών μεθόδων για διαφορετικές μονάδες δραστηριότητας.

Η Επιτροπή αναμένει ο λειτουργικός κίνδυνος να αποτελεί το 20% των κεφαλαιακών απαιτήσεων με τη νέα Συμφωνία. Επίσης, πιστεύει ότι, λόγω της ανάπτυξης των εργασιών των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, όπως η ασφάλεια και η ανάθεση εργασιών μιας επιχείρησης σε εξωτερικούς συνεργάτες (outsourcing), η εξάρτηση από τη διαρκώς αναπτυσσόμενη τεχνολογία και τα πολύπλοκα οικονομικά προϊόντα, ο λειτουργικός κίνδυνος είναι ιδιαίτερα σημαντικός.

Οι εποπτικές αρχές οφείλουν να παρακολουθούν την επάρκεια των συστημάτων διαχείρισης κινδύνου, την ποιότητα της εταιρικής διακυβέρνησης, την έκθεση κινδύνων, την κεφαλαιακή επάρκεια, τη ρευστότητα, τις λογιστικές αρχές και την ποιότητα κερδοφορίας ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος. Με αυτόν τον τρόπο, θα έχουν τη δυνατότητα να επιβάλουν σε κάθε χρηματοπιστωτικό ίδρυμα τις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις, οι οποίες θα μπορούν να είναι και υψηλότερες από το ελάχιστο όριο του 8%, ανάλογα με την εκτιμώμενη έκθεση κινδύνου του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος. Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του λειτουργικού κινδύνου θα είναι περίπου το 12% των συνολικών κεφαλαιακών απαιτήσεων.

5.5 Μεθοδολογίες Μέτρησης Λειτουργικού Κινδύνου

Σύμφωνα με την ΠΔ/Τ.Ε 2590/20.08.2007 τα πιστωτικά ιδρύματα μπορούν να υπολογίζουν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του λειτουργικού κινδύνου με τρεις μεθόδους:

α) η μέθοδος Βασικού δείκτη (Basic Indicator Approach, BIA)

- Η Κεφαλαιακή Απαίτηση έναντι του Λειτουργικού Κινδύνου προσδιορίζεται ως προκαθορισμένο ποσοστό (γνωστό ως alpha factor = 15%) των Μεικτών Εσόδων

Οι Τράπεζες που εφαρμόζουν αυτή την μέθοδο θα πρέπει να υπολογίζουν εποπτικά κεφάλαια ως ποσοστό του ακαθάριστου εισοδήματος με βάση τον παρακάτω τύπο:

$$KBIA = GI * a$$

- όπου KBIA είναι οι κεφαλαιακές απαιτήσεις στην Basic Indicator Approach για τον λειτουργικό κίνδυνο

- **a** = 15% (η Επιτροπή μελετά την τελική τιμή αυτού του συντελεστή)
- **GI** ο μέσος όρος του ακαθάριστου εισοδήματος (gross income) των τριών τελευταίων χρόνων. Για τον ορισμό του gross income έχει δοθεί ο παρακάτω τύπος :

GI = (καθαρά έσοδα από τόκους + καθαρό αποτέλεσμα από αμοιβές και προμήθειες + καθαρό αποτέλεσμα από χρηματοοικονομικές πράξεις + άλλα έσοδα εκτός από έκτακτα ή μη επαναλαμβανόμενα έσοδα και κέρδη) / (ζημίες από πωλήσεις χρεογράφων στο τραπεζικό χαρτοφυλάκιο).

(GI = net interest income + net result of fees and commissions + net result of financial operations + other income excluding extraordinary or irregular items and profits/losses from sales of securities in banking book).

Δεν υπάρχουν κριτήρια για την εφαρμογή της μεθόδου, ωστόσο όλες οι Τράπεζες αναμένεται να εφαρμόσουν τις προδιαγραφές για “Sound Practices for the Management and Supervision of Operational Risk” που εξέδωσε η επιτροπή τον Φεβρουάριο του 2003 (αναλύονται παρακάτω).

Ο οικονομικός δείκτης είναι αντιπροσωπευτικός της δραστηριότητας του τραπεζικού ιδρύματος και συνεπώς και της αντίστοιχης έκθεσης στο λειτουργικό κίνδυνο.

β) η Τυποποιημένη Μέθοδος (Standardized Approach, SA)

- Οι δραστηριότητες της Τράπεζας διαχωρίζονται σε οκτώ προκαθορισμένες κατηγορίες, επιχειρηματικοί τομείς (business lines).
- Η κεφαλαιακή απαίτηση έναντι του λειτουργικού κινδύνου κάθε κατηγορίας υπολογίζεται ως προκαθορισμένο ποσοστό (γνωστό ως beta factor) των Μεικτών Εσόδων που προέρχονται από την κατηγορία αυτή σύμφωνα με τον παρακάτω τύπο:

$$KTSA = \Sigma(GI_{1-8} * b_{1-8})$$

- όπου KTSA οι κεφαλαιακές απαιτήσεις στην Standardized Approach
- b_{1-8} = ποσοστό για κάθε business line,
- GI_{1-8} = ο μέσος όρος του ακαθάριστου εισοδήματος (gross income) των τριών τελευταίων χρόνων για κάθε business line.

Προβλέπονται οι παρακάτω επιχειρηματικοί τομείς και συντελεστές b_{1-8} : (Pagliacci, 2007)

Πίνακας 5.1 Βήτα Παράγοντες (Beta Factors)

<u>Κατηγορία Επιχειρηματικής Δραστηριότητας (business line)</u>	<u>Beta Factor</u>	<u>Δραστηριότητες (Activities)</u>
Χρηματοδότηση Μεγάλων Επιχειρήσεων (Corporate Finance) b_1	18%	Επιχειρηματική Τραπεζική, Χρηματοδότηση Κεντρικών/τοπικών Κυβερνήσεων, Επενδυτική Τραπεζική
Διαπραγμάτευση και Πωλήσεις (Trading and Sales) b_2	18%	Συμβουλευτικές υπηρεσίες, Πωλήσεις, Market making, Διαχείριση Ιδίων θέσεων, Διαχείριση Διαθεσίμων
Λιανική Τραπεζική (Retail Banking) b_3	12%	Λιανική Τραπεζική, Διαχείριση περιουσίας Ιδιωτών, Διαχείριση πιστωτικών καρτών
Εμπορική Τραπεζική (Commercial Banking) b_4	15%	Χρηματοδότηση έργων, κτηματομεσιτεία, εμπορική χρηματοδότηση, χρηματοδοτική μίσθωση, E/E
Πληρωμές και Διακανονισμοί (Payments and Settlements) b_5	18%	Υπηρεσίες πελατών
Υπηρεσίες Πρακτόρευσης (Agency Services) b_6	15%	Θεματοφυλακή, Εταιρική εκπροσώπηση, Corporate trust
Διαχείριση Περιουσιακών Στοιχείων (Asset Management) b_7	12%	Διαχείριση διακεκριμένων κεφαλαίων, Διαχείριση κεφαλαίων
Λιανική Χρηματομεσιτεία (Retail Brokerage) b_8	12%	Λιανική χρηματομεσιτεία

γ) η εξελιγμένη μέθοδος (Advanced Measurement Approach),

- Η Κεφαλαιακή απαίτηση έναντι του λειτουργικού κινδύνου ισούται με το μέγεθος του κινδύνου όπως υπολογίζεται από το εσωτερικό σύστημα ποσοτικοποίησης του λειτουργικού κινδύνου της Τράπεζας
- Για να χρησιμοποιηθεί απαιτείται προηγούμενη έγκριση από την εποπτική αρχή.

Πίνακας 5.2: Οδηγίες Συμπλήρωσης του Υποδείγματος Ε01: Υπολογισμός Κεφαλαιακών Απαιτήσεων Έναντι Λειτουργικού Κινδύνου

ΓΡΑΜΜΕΣ	
ΤΙΤΛΟΙ	ΕΠΕΞΗΓΗΣΕΙΣ
Σύνολο επιχειρηματικών δραστηριοτήτων για τη μέθοδο του Βασικού Δείκτη	Κεφάλαιο Α της ΠΔ/ΤΕ 2590/20.8.2007 περί Ελαχίστων Κεφαλαιακών Απαιτήσεων έναντι Λειτουργικού Κινδύνου, όπως ισχύει.
Σύνολο επιχειρηματικών δραστηριοτήτων για την τυποποιημένη και την εναλλακτική τυποποιημένη μέθοδο	Κεφάλαιο Β, Παράγραφος 2 της ΠΔ/ΤΕ 2590/20.8.2007 περί Ελαχίστων Κεφαλαιακών Απαιτήσεων έναντι Λειτουργικού Κινδύνου, όπως ισχύει, και η ενότητα Γ., παρ.1 και 2 της ΠΔ 2631/29.10.2010.
Για την Τυποποιημένη Μέθοδο	Για τον ορισμό των Επιχειρηματικών Δραστηριοτήτων Κεφάλαιο Β, Πίνακας 1 της ΠΔ/ΤΕ 2590/20.8.2007 περί Ελαχίστων Κεφαλαιακών Απαιτήσεων έναντι Λειτουργικού Κινδύνου, όπως ισχύει και για την ταξινόμηση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων Κεφάλαιο Β, Παράγραφος 3 της ΠΔ/ΤΕ 2590/20.8.2007 περί Ελαχίστων Κεφαλαιακών Απαιτήσεων έναντι Λειτουργικού Κινδύνου, όπως ισχύει
Για την Εναλλακτική Τυποποιημένη Μέθοδο	Κεφάλαιο Β, Παράγραφος 4 της ΠΔ/ΤΕ 2590/20.8.2007 περί Ελαχίστων Κεφαλαιακών Απαιτήσεων έναντι Λειτουργικού Κινδύνου, όπως ισχύει.
Σύνολο Επιχειρηματικών Δραστηριοτήτων για τις Εξελιγμένες Μεθόδους Μέτρησης Λειτουργικού Κινδύνου	Κεφάλαιο Γ της ΠΔ/ΤΕ 2590/20.8.2007 περί Ελαχίστων Κεφαλαιακών Απαιτήσεων έναντι Λειτουργικού Κινδύνου, όπως ισχύει, και ενότητα Γ., παρ. 4 της ΠΔ2631/29.10.2010.

ΣΤΗΛΕΣ		
Α/Α	ΤΙΤΛΟΙ	ΕΠΕΞΗΓΗΣΕΙΣ
1,2,3	Δείκτης Εισοδήματος	Ο ορισμός και ο χρονικός ορίζοντας αναφέρονται στο Κεφάλαιο Α, Παράγραφοι 2-5 για τη Μέθοδο του Βασικού Δείκτη και Κεφάλαιο Β Παράγραφος 2 για την Τυποποιημένη Μέθοδο, της ΠΔ/ΤΕ 2590/20.8.2007 περί Ελαχίστων Κεφαλαιακών

		Απαιτήσεων έναντι Λειτουργικού Κινδύνου, όπως ισχύει, και ενότητα Γ. παρ. 1 και 2 της ΠΔ 2631/29.10.2010. Στο Παράρτημα Ι της εν λόγω ΠΔ/ΤΕ δίνονται οι Πίνακες με τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στο μέγεθος αυτό αναλυτικά. Στοιχεία του Δείκτη Εισοδήματος για δραστηριότητες που υπάγονται σε υπολογισμούς των Εξελιγμένων Μεθόδων Μέτρησης Λειτουργικού Κινδύνου θα παρέχονται στην περίπτωση χρήσης συνδυασμού μεθόδων όπως προβλέπεται από την ΠΔ/ΤΕ 2590/20.8.2007 περί Ελαχίστων Κεφαλαιακών Απαιτήσεων έναντι Λειτουργικού Κινδύνου (Κεφάλαιο Δ, Τμήμα 1), όπως ισχύει
4,5,6	Απαιτήσεις Πελατών (για την Εναλλακτική Τυποποιημένη)	Κεφάλαιο Β, Εδάφιο 4γ της 2590/20.8.2007 περί Ελαχίστων Κεφαλαιακών Απαιτήσεων έναντι Λειτουργικού Κινδύνου, όπως ισχύει.
7	Κεφαλαιακές Απαιτήσεις	Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις για το λειτουργικό κίνδυνο όπως υπολογίζονται με βάση το Κεφάλαιο Α, Παράγραφος 1 για τη Μέθοδο του Βασικού Δείκτη, Κεφάλαιο Β, Παράγραφος 2, με παράδειγμα στο Παράρτημα ΙΙ για την Τυποποιημένη Μέθοδο και Κεφάλαιο Γ για τις Εξελιγμένες Μεθόδους της ΠΔ/ΤΕ 2590/20.8.2007, όπως ισχύει, και ενότητα Γ. παρ. 1 και 2 της ΠΔ 2631/29.10.2010. περί Ελαχίστων Κεφαλαιακών Απαιτήσεων έναντι Λειτουργικού Κινδύνου.

ΠΗΓΗ: www.bankofgreece.gr

Παράδειγμα: Υπολογισμός κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι λειτουργικού κινδύνου Τυποποιημένη Μέθοδος (SA)

Υπολογισμός κεφαλαιακής απαίτησης									
Ακαθάριστα λειτουργικά έσοδα Έτος X-2 Έτος X-1 Έτος X			Συντελεστής Στάθμισης	Σταθμισμένα ακαθάριστα λειτουργικά έσοδα Έτος X-2 Έτος X-1 Έτος X					
b1	10	10	10	18%	1,80	1,80	1,80		
b2	20	-60	30	18%	3,60	-10,80	5,40		
b3	-10	10	20	12%	-1,20	1,20	2,40		
b4	20	20	30	12%	2,40	2,40	3,60		
b5	20	15	10	15%	3,00	2,25	1,50		
b6	10	-40	10	18%	1,80	-7,20	1,80		
b7	20	15	0	15%	3,00	2,25	0,00		
b8	0	20	30	12%	0	2,40	3,60		
		Σύνολο				Σύνολο			
	90	-10	140		14,40	-5,70	20,10		
				Διόρθωση αρνητικών ποσών					
					14,40	0,00	20,10		

Μέσος όρος = Κεφαλαιακή Απαίτηση = 11,50

ΠΗΓΗ: www.bankofgreece.gr

Στον Πίνακα 5.3 βλέπουμε συγκεντρωτικά τις μεθόδους υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων ανάλογα με το βαθμό ευαισθησίας στον κίνδυνο.

Πίνακας 5.3 Μέθοδοι υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων

ΜΕΘΟΔΟΙ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ Basel II		
Βαθμός Ευαισθησίας στον κίνδυνο	ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ
χαμηλός	Τυποποιημένη (Standardised)	Βασικού δείκτη (Basic Indicator)
μέτριος	Θεμελιώδης εσωτερικών διαβαθμίσεων (IRB foundation)	Τυποποιημένη (Standardised) Εναλλακτική Τυποποιημένη
υψηλός	Προηγμένη βάσει εσωτερικών διαβαθμίσεων (IRB Advanced)	Προηγμένη (Advanced Measurement approaches)

Πηγή: www.hba.gr

Συμπερασματικά:

Η μέθοδος βασικού δείκτη χρησιμοποιεί ένα μετρητή λειτουργικού κινδύνου για τη συνολική εργασία ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος

Η τυποποιημένη μέθοδος καθορίζει διαφορετικούς μετρητές για διαφορετικές επιχειρησιακές γραμμές και σε αυτήν προτείνεται εξειδίκευση των συντελεστών κατά τραπεζική δραστηριότητα και χρήση διαφορετικών οικονομικών δεικτών κατά περίπτωση.

Η Εξελιγμένη μέθοδος απαιτεί τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να χρησιμοποιούν την απώλεια των εσωτερικών τους δεδομένων στην εκτίμηση του απαιτούμενου κεφαλαίου. Σύμφωνα με την προσέγγιση αυτή, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα υπολογίζουν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις με βάση τη δική τους μεθοδολογία αποτίμησης λειτουργικών κινδύνων.

Για να υιοθετηθεί και να εφαρμοσθεί η μεθοδολογία AMA, θα πρέπει να εκπληρώνονται μια σειρά από ποιοτικά και ποσοτικά κριτήρια, όπως το ότι η βάση πρέπει να διαθέτει ιστορικά στοιχεία τουλάχιστον τριών ετών για την αρχική εφαρμογή της AMA και πέντε ετών στη συνέχεια. Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων που εφαρμόζουν τη μέθοδο εσωτερικής μέτρησης δε μπορούν να είναι μικρότερες από το 75% των κεφαλαιακών απαιτήσεων που θα υπολογίζονταν σύμφωνα με την τυποποιημένη μέθοδο.

Η Επιτροπή προτείνει την πρώτη μέθοδο μόνο για τις τράπεζες με μικρό εύρος δραστηριοτήτων και περιορισμένη τοπική παρουσία, ενώ ενθαρρύνει τις υπόλοιπες να προχωρήσουν στην τρίτη εναλλακτική μέθοδο. Αυτό γίνεται έμμεσα, αφού στην τρίτη μέθοδο οι κεφαλαιακές απαιτήσεις είναι σημαντικά μικρότερες από αυτές της πρώτης. Επειδή όμως στην εφαρμογή της τρίτης μεθόδου απαιτείται σημαντικό χρονικό διάστημα, προτείνεται η δεύτερη μέθοδος. Η Επιτροπή τον Ιανουάριο του 2001 εισηγήθηκε οι κεφαλαιακές απαιτήσεις να αποτελούν περίπου το 20% των συνολικών κεφαλαιακών απαιτήσεων, ωστόσο μετά από αντιρρήσεις ορισμένων τραπεζικών ιδρυμάτων αναθεώρησε την εισήγησή της και μείωσε κατά ένα σημαντικό ποσοστό τις κεφαλαιακές απαιτήσεις.

Το νέο πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας (Βασιλεία II) έχει ως στόχο να ενισχύσει τον λόγο ίδια κεφάλαια/τυπικοί κίνδυνοι σε μια τράπεζα σύμφωνα με τον παρακάτω τύπο:

$$P \geq P(\text{rm}) + P(\text{ro}) + 0.08 \text{ APR}$$

όπου P: το επίπεδο κεφαλαίου που διακρατάται για εποπτικούς σκοπούς

P(rm): το επίπεδο του κεφαλαίου που αντισταθμίζει τον κίνδυνο αγοράς

P(ro): το επίπεδο κεφαλαίου που αντισταθμίζει τον λειτουργικό κίνδυνο

APR: μέγεθος επενδύσεων σταθμισμένων με τον πιστωτικό τους κίνδυνο

Οι διαφορετικοί τύποι κινδύνων έχουν διαφορετική επίπτωση στην διακράτηση κεφαλαίου. Ο πιστωτικός κίνδυνος παίζει τον πιο σημαντικό ρόλο (76%) και οι τράπεζες πρέπει να αναπτύξουν καλές πρακτικές για να ελέγξουν αυτό το είδος κινδύνου. Ο Λειτουργικός κίνδυνος και ο κίνδυνος αγοράς έχουν μικρότερη βαρύτητα 17% και 7% αντίστοιχα. [Pagliacci, 2007]

5.6 Στατιστικά Μοντέλα Υπολογισμού Λειτουργικού Κινδύνου

Η πολυπλοκότητα των επιχειρησιακών ζημιών (λειτουργικών ζημιών) και η καινοτομία του προβλήματος έχουν οδηγήσει την Επιτροπή της Βασιλείας στον καθορισμό της AMA γενικά. Υπάρχουν πολλά "κριτήρια επιλεξιμότητας" που μια τράπεζα πρέπει να ικανοποιήσει. Οι διεθνείς τράπεζες μπορούν να αναπτύξουν ένα μοντέλο Λειτουργικού Κινδύνου το οποίο περιλαμβάνει το δικό τους προφίλ κινδύνου με περισσότερη ευαισθησία και ταυτόχρονα τη μείωση των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του λειτουργικού κινδύνου.

Όσον αφορά την αυτοαξιολόγηση, είναι βασισμένη στις γνωμοδοτήσεις και την εμπειρία μιας σειράς εσωτερικών «ειδικών» της τράπεζας, οι οποίοι συνήθως ανταποκρίνονται σε συγκεκριμένες επιχειρηματικές μονάδες¹⁹.

Σε μια πιο εκλεπτυσμένη εκδοχή, οι ειδικοί μπορούν επίσης να αξιολογήσουν τη συχνότητα και τη μέση σοβαρότητα των ζημιών αυτών των λειτουργικών κινδύνων (συνήθως σε ποιοτικό τρόπο).

Τα στατιστικά μοντέλα βασίζονται στην ανάλυση όλων των διαθέσιμων και σχετικών δεδομένων έχοντας ως στόχο την εκτίμηση της πιθανότητας κατανομής των ζημιών.

Μπορούμε να διακρίνουμε:

- Τα αναλογιστικά μοντέλα όπως καταδεικνύονται από τη Βασιλεία II (Προσέγγιση Κατανομής Ζημιών) ως πιθανή προσέγγιση βασισμένη στην ποσοτική συλλογή δεδομένων,
- Τα μοντέλα Αιτιότητας, τα οποία λαμβάνουν υπόψη τους την αιτιώδη συνάφεια μεταξύ των παραγόντων και των απωλειών,
- τα Μπεϋσιανά μοντέλα, τα οποία μπορούν να ενσωματώσουν ποιοτικά και ποσοτικά δεδομένα με έναν αρμονικό τρόπο. [Cornalba Chiara, Giudici Paolo, (2004)]

5.6.1 Αναλογιστικές προσεγγίσεις

Ένα αναλογιστικό μοντέλο χρησιμοποιεί δύο τύπους κατανομής πιθανοτήτων, αυτό της κατανομής της συχνότητας των γεγονότων κινδύνου και αυτό των απωλειών που προκύπτουν για κάθε δεδομένη περίπτωση (σοβαρότητα). Η συνέλιξη (μείγμα)

---

¹⁹ Μια εσωτερική διαδικασία του ελέγχου αυτοαξιολόγησης μπορεί να επηρεάζεται περιοδικά μέσω ερωτηματολογίων, να υποβάλλεται στους διαχειριστές κινδύνου (εμπειρογνώμονες), η οποία παρέχει πληροφορίες, όπως η ποιότητα του εσωτερικού και εξωτερικού συστήματος ελέγχου του οργανισμού με βάση την δική του/της εμπειρία σε μια δεδομένη περίοδο και επιτρέπει να προβλέπουν τους λειτουργικούς κινδύνους του.

μεταξύ των δύο καθορίζει την κατανομή ζημιών κατά την οποία μπορούμε να καθορίσουμε τις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις, μέσω Op VaR (operational VaR, λειτουργικής αξίας σε κίνδυνο), ένα εκατοστημόριο που ορίζεται από την επιτροπή της Βασιλείας. Δηλαδή, τη μέτρηση του κινδύνου για την τράπεζα η οποία χρησιμοποιείται για κανονιστικούς σκοπούς κεφαλαίου και αντανακλά την εκμετάλλευση για περίοδο ενός έτους και ένα επίπεδο εμπιστοσύνης 99,9%. Η κατανομή των ζημιών που προέρχονται από μεθόδους που βασίζονται στην προσομοίωση, επιτρέπει την κάλυψη των σπάνιων γεγονότων με μεγάλη σοβαρότητα κατά κανόνα στην λειτουργική ζημιά, αλλά, από την άλλη δεν μοντελοποιεί τη σχέση μεταξύ των ζημιολόγων γεγονότων και των αιτίων τους.

Ειδικότερα, για κάθε είδος κινδύνου και μια δεδομένη χρονική περίοδο, οι λειτουργικές ζημιές μπορούν να οριστούν ως άθροισμα (S) ενός τυχαίου αριθμού (n) μεμονωμένων ζημιών (Xi):

$$S = x_1 + x_2 + \dots + X_n$$

Το αναλογιστικό μοντέλο υποθέτει ότι

(α) οι μεμονωμένες ζημιές είναι ανεξάρτητες ταυτοτικά κατανεμημένες τυχαίες μεταβλητές, (Independent and identically distributed random variables, i.i.d.)

(β) η κατανομή των n (συχνότητα) είναι ανεξάρτητη από εκείνη της Xi (σοβαρότητα).

[Cornalba Chiara, Giudici Paolo, (2004)]

5.6.2 Προσεγγίσεις Αιτιότητας

Χρησιμοποιώντας μια αιτιώδη προσέγγιση κάθε λειτουργική ζημιά εξαρτάται από την έκβαση των άλλων εκδηλώσεων (αιτίες), καθεμία από τις οποίες μπορεί επίσης να εξαρτάται. Για το λόγο αυτό η προσέγγιση αυτή είναι κατάλληλη για συχνές εκδηλώσεις, με χαμηλή σοβαρότητα.

Αν και είναι δύσκολο να προσδιοριστεί η σύνδεση διαφορετικών γεγονότων και "αιτιωδών" παραγόντων, όπως η εσωτερική / εξωτερική ελεγκτική διαδικασία και άλλων βασικών δεικτών κινδύνου (για ανθρώπους, και διαδικασίες), είναι πολύ χρήσιμο για σκοπούς ελέγχου και παρακολούθησης, όπως απαιτείται από την Επιτροπή της Βασιλείας. [Cornalba Chiara, Giudici Paolo, (2004)]

5.6.3 Μπεϋζιανές (Bayesian) προσεγγίσεις

Ακόμα η έλλειψη κατάλληλης ιστορικής βάσης δεδομένων καθιστά δύσκολο να εφαρμοστούν στατιστικές τεχνικές εξαγωγής συμπερασμάτων ή να "συμπιέζουν" με ορθό τρόπο πληροφορίες για να ελέγξουμε τη σειρά της κατανομής απωλειών. Τα Μπεϋζιανά δίκτυα προσφέρουν μια λύση για τις τράπεζες που επιδιώκουν να συνδυάσουν τόσο ποιοτικά όσο και ποσοτικά δεδομένα και να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της AMA για τη μέτρησή της.

Με τη Μπεϋζιανή Στατιστική δεχόμαστε ότι οι αποδεκτές αριθμητικές τιμές της παραμέτρου είναι πολλές, και έχουν μια στατιστική κατανομή, κάτι που στην κλασική στατιστική το δεχόμαστε μόνο για τα δεδομένα, ενώ οι παράμετροι έχουν μια και μόνο τιμή.

Στην πραγματικότητα, η Μπεϋζιανή στατιστική προσέγγιση επιτρέπει να ενσωματωθούν, μέσω του θεωρήματος Bayes, διαφορετικές πηγές των πληροφοριών που προέρχονται από την συλλογή δεδομένων απώλειας, αυτοαξιολόγησης και εξωτερικών, την απώλεια βιομηχανικών δεδομένων (συγκεντρωμένα στοιχεία) και τη γνώμη διευθυντικών στελεχών - διαχειριστών κινδύνου, προκειμένου να προσφέρει ένα ενιαίο υποσύστημα της γνώσης η οποία θα επιτρέπει τη διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου, (δηλαδή, αναγνώρισης, αξιολόγησης, παρακολούθησης και ελέγχου / μετριάσμου) και, ταυτόχρονα, να καθορίσουν το ελάχιστο βέλτιστο κεφάλαιο που απαιτείται και περισσότερο ευαίσθητο στον κίνδυνο μέσω λειτουργικής αξίας σε κίνδυνο (Op VaR). Αυτό δίνει τη δυνατότητα να συνδυάσουν τα ιστορικά δεδομένα του παρελθόντος με τις μελλοντικές προσδοκίες και απόψεις και, την ίδια στιγμή, μέσα από τα Μπεϋζιανά δίκτυα, να μπορούμε επίσης να εξετάσουμε τη συσχέτιση μεταξύ των απωλειών των διαφορετικών επιχειρηματικών τομέων και τους τύπους κινδύνων που μπορούν να αξιολογήσουν τον αντίκτυπο των "αιτιωδών" παραγόντων. [Cornalba Chiara, Giudici Paolo, (2004)]

Ένα Μπεϋζιανό δίκτυο είναι ένα σύνολο κόμβων που αντιπροσωπεύουν τυχαίες μεταβλητές και ένα σύνολο βελών που συνδέουν αυτούς τους κόμβους σε ένα άκυκλο τρόπο²⁰²⁰.

---

²⁰ για ένα πιο ακριβή ορισμό βλ. : P. Giudici, Applied Data Mining: Statistical Methods for Business and Industry, Wiley, Chichester, 2003. και F.V. Jensen, An Introduction to Bayesian Networks, UCL Press, London, 1996.

Είναι αναγνωρισμένο μέσω μιας κατανομής πιθανοτήτων, P , σε ένα τυχαίο διάγραμμα $(X_1, \dots, X_n)$, ορίζεται από το ζεύγος (G, q) . Όπου G είναι ένα κατευθυνόμενο άκυκλο γράφημα του οποίου οι κόμβοι αντιστοιχούν στις μεταβλητές $X_1, \dots, X_n$. Η τοπολογία του γραφήματος ορίζει τις (πιθανολογικές) εξαρτήσεις μεταξύ των μεταβλητών, q είναι ένα σύνολο από την (τοπική) δεσμευμένες κατανομές, $P(X|XP)$, για κάθε μεταβλητή X , δεδομένων των παραγόντων του PX .

Για διδακτικούς σκοπούς, ένα δίκτυο είναι χαρακτηρισμένο από τρεις τύπους κόμβων (αλλά μπορούμε να προσθέσουμε και άλλα), διακριτές τυχαίες μεταβλητές, για κάθε διέλευση Εταιρεία / Επιχειρηματικό τομέα / τύπους συμβάντων / Διαδικασία.

Η Βασιλεία II απαιτεί μια ετήσια περίοδο εκμετάλλευσης, ενώ τα προηγούμενα αποτελέσματα βασίζονται στα ημερήσια δεδομένα. Ως εκ τούτου, το Μπεϋσιανό δίκτυο καθορίζει μία καθημερινή λειτουργικής αξίας σε κίνδυνο ($VaR Op$). Για να υπολογίσουμε την απαιτούμενη κεφαλαιακή κάλυψη για τη σωστή περίοδο συμμετοχής, είναι αναγκαίο να προσομοιώσουμε τις συνολικές απώλειες από κάθε κατανομή των ζημιών ανοίγματος (με καθημερινή άθροιση). Για παράδειγμα, το αποτέλεσμα της προσομοίωσης για τον κόμβο 1/3/7/91 (Εταιρεία / Λιανική Τραπεζική / Εκτέλεση, την παράδοση και διαχείριση διαδικασιών / διαδικασίες) δίνει μια VaR μεταξύ 1324612 and 1360500 Ευρώ, σύμφωνα με διαφορετικά μεγέθη προσομοίωσης.

Η δεσμευμένη κατανομή πιθανοτήτων, καθώς και ο υπολογισμός του μεταγενέστερου μπορεί να ενημερωθεί, από το θεώρημα Bayes, εισάγεται στο μοντέλο δικτύων και διαδίδουμε τα εσωτερικά δεδομένα απωλειών (ή τα εξωτερικά στοιχεία, εάν είναι διαθέσιμα). Η διάδοση των αποδεικτικών στοιχείων παράγει μια νέα δομή του δικτύου και, κατά συνέπεια, ένα νέο $Op VaR$. Η συνολική $Op VaR$, η οποία καθορίζεται από κάθε διασταύρωση των: Εταιρεία / Επιχειρηματικό τομέα / Είδος Εκδήλωσης / διαδικασίας, αντιπροσωπεύει την κεφαλαιακή επιβάρυνση που ικανοποιεί τη Βασιλεία II (πρώτος πυλώνας). [Cornalba Chiara, Giudici Paolo, (2004)]

5.7 Αρχές διαχείρισης λειτουργικού κινδύνου ή αλλιώς Βασικές Πρακτικές για τη διαχείριση και την εποπτεία του Λειτουργικού Κινδύνου (“Sound Practices for the Management and Supervision of Operational Risk”, [BCBS96, 2003])

Για να γίνει κατανοητό το έργο της Επιτροπής, είναι πολύ σημαντικό να γίνει μία παράθεση των αρχών, πάνω στις οποίες στηρίζεται για τη Διαχείριση του Λειτουργικού Κινδύνου των Πιστωτικών Ιδρυμάτων.

Ανάπτυξη του κατάλληλου περιβάλλοντος διαχείρισης των κινδύνων

Αρχή 1: Το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας πρέπει να είναι ενήμερο για τους λειτουργικούς κινδύνους του Ιδρύματος, οι οποίοι αποτελούν διακριτή κατηγορία κινδύνων. Το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας οφείλει να ελέγχει σε τακτά χρονικά διαστήματα το πλαίσιο διαχείρισης των κινδύνων αυτών. Το πλαίσιο θα πρέπει να εξασφαλίζει την αναγνώρισή τους, τη μέτρησή τους και τελικά τον έλεγχο και την άμβλυνσή τους.

Αρχή 2: Το Διοικητικό Συμβούλιο πρέπει να εγγυάται ότι το πλαίσιο διαχείρισης του λειτουργικού κινδύνου, υπόκειται σε αποτελεσματικό και ολοκληρωμένο εσωτερικό έλεγχο, ο οποίος ασκείται από ανεξάρτητη Υπηρεσιακή Μονάδα, με ικανό και κατάλληλα καταρτισμένο προσωπικό. Οι λειτουργίες της Μονάδας αυτής δεν πρέπει να εμπλέκονται άμεσα με τη διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου.

Αρχή 3: Η διοίκηση θα πρέπει να έχει την ευθύνη για την υλοποίηση του πλαισίου διαχείρισης λειτουργικού κινδύνου το οποίο εγκρίθηκε από το διοικητικό συμβούλιο. Όλο το προσωπικό του Ιδρύματος οφείλει να γνωρίζει τα καθήκοντα, τα οποία καλείται να αναλάβει όσον αφορά τη διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου. Ανώτερα διοικητικά στελέχη θα πρέπει επίσης να έχουν ευθύνη για την χάραξη της πολιτικής, διαχείρισης του λειτουργικού κινδύνου και τη θέσπιση κατάλληλων διαδικασιών σε όλα τα προϊόντα, τις διαδικασίες και τα συστήματα της Τράπεζας.

Διαχείριση Κινδύνων: Εντοπισμός, αξιολόγηση, παρακολούθηση, Έλεγχος και άμβλυνση των κινδύνων.

Αρχή 4: Οι τράπεζες οφείλουν να προσδιορίζουν και να αξιολογούν τους επιχειρησιακούς κινδύνους που ενέχουν όλα τα προϊόντα, οι δραστηριότητες, οι διαδικασίες και τα συστήματά τους. Επιπλέον, πριν την εισήγηση νέων προϊόντων, διαδικασιών και συστημάτων πρέπει να έχουν εκτιμήσει και αξιολογήσει επαρκώς το βαθμό επικινδυνότητάς τους.

Αρχή 5: Οι τράπεζες πρέπει να εφαρμόζουν διαδικασίες συστηματικής παρακολούθησης του λειτουργικού κινδύνου και να αναφέρουν σε τακτά χρονικά

διαστήματα, τα σχετικά πορίσματα, όπως για παράδειγμα τα μεγάλα χρηματοδοτικά ανοίγματα, στη διοίκηση και το διοικητικό συμβούλιο.

Αρχή 6: Οι τράπεζες οφείλουν να εφαρμόζουν πολιτικές και διαδικασίες που απώτερο σκοπό έχουν τη μείωση του λειτουργικού κινδύνου. Επίσης, πρέπει να εξετάζουν περιοδικά τη σκοπιμότητα ανάληψης τέτοιου βαθμού κινδύνων που να ανταποκρίνεται στη στρατηγική κερδοφορίας τους.

Αρχή 7: Οι τράπεζες πρέπει να έχουν εκπονήσει κατάλληλα επιχειρηματικά σχέδια απρόσκοπτης συνέχειας της λειτουργίας τους, που να περιορίζει τις ζημιές μετά από σοβαρή διατάραξη των εργασιών τους (contingency και business continuity plans).

Ο ρόλος των Εποπτικών Αρχών

Αρχή 8: Οι Εποπτικές Αρχές πρέπει να απαιτούν από όλες οι τράπεζες, ανεξαρτήτως μεγέθους, να εφαρμόσουν ένα αποτελεσματικό πλαίσιο για τον εντοπισμό, την αξιολόγηση, την παρακολούθηση και τον έλεγχο ή περιορισμό του λειτουργικού κινδύνου, ως μέρος μιας συνολικής στρατηγικής διαχείρισης των κινδύνων.

Αρχή 9: Οι Εποπτικές Αρχές θα πρέπει να διενεργούν ελέγχους, αμέσως ή εμμέσως, όσον αφορά την πολιτική, τις διαδικασίες και τις πρακτικές που εφαρμόζει μια τράπεζα και σχετίζονται με λειτουργικούς κινδύνους. Θα πρέπει να μεριμνούν για την ύπαρξη κατάλληλων μηχανισμών αναφοράς και ενημέρωσης όλων των εξελίξεων στις τράπεζες.

Ο ρόλος της γνωστοποίησης

Αρχή 10: Οι τράπεζες πρέπει να γνωστοποιούν στο κοινό και στους παράγοντες της αγοράς το επίπεδο διαχείρισης του λειτουργικού τους κινδύνου, σε συμμόρφωση με τις επιταγές του Πυλώνα III της Βασιλείας II. Η έγκαιρη και συχνή δημοσιοποίηση είναι μια σοβαρή διαδικασία που αποτελεί ευθύνη του Διοικητικού Συμβουλίου. Ενισχύει την πειθαρχία της αγοράς, ενδυναμώνει τη διαχείριση κινδύνων και στηρίζει τη διαφάνεια στην επιχειρηματική δραστηριότητα. [BCBS96 Φεβρουάριος 2003, <http://www.bis.org/publ/bcbs96.htm>]

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΣΤΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

Παρατηρείται ότι, σε επίπεδο διοίκησης, οι περισσότερες τράπεζες, μικρές ή μεγάλες αναγνωρίζουν ότι η διαχείριση των κινδύνων, άρα και του λειτουργικού, πρέπει να έχει ως στόχο την επιπλέον αξία στους μετόχους της επιχείρησης. Οι μεγαλύτερες σε μέγεθος τράπεζες καταρτίζουν εσωτερικές αναφορές σε όλη την ιεραρχία, ενώ όσες λειτουργούν υπό καθεστώς ομίλου διαχειρίζονται το λειτουργικό κίνδυνο σε επίπεδο ομίλου και επεκτείνουν τις σχετικές δραστηριότητες και στο εξωτερικό, όπου έχουν θυγατρικές. Σχεδόν όλες οι τράπεζες έχουν θεσπίσει διάφορες επιτροπές και διευθύνσεις που ασχολούνται επισταμένα με τη διαχείριση των κινδύνων και δη του λειτουργικού, μέτρηση, αξιολόγηση και θέσπιση ορίων κινδύνου.

Όσον αφορά τη χρήση της τεχνολογίας, αρκετές τράπεζες τηρούν βάση δεδομένων για ζημιές από λειτουργικό κίνδυνο, ενώ ομοίως αρκετές τράπεζες επένδυσαν σε πληροφοριακά συστήματα.

6.1 Ασκήσεις προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης (Stress tests)

Έχοντας ως απώτερο σκοπό την ορθότερη διαχείριση των κινδύνων οι τράπεζες πραγματοποιούν stress tests, σύμφωνα με τις οδηγίες της Τράπεζας της Ελλάδος, Γενικά, τα stress tests είναι ασκήσεις προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης. Συγκεκριμένα, αναφερόμενοι στο τραπεζικό σύστημα, είναι οι δοκιμασίες των οργανωτικών ικανοτήτων των τραπεζών να ανταποκριθούν στις οικονομικές υποχρεώσεις τους σε δυσμενείς οικονομικές συνθήκες. Έτσι, μια δοκιμή άγχους είναι η αξιολόγηση του ισολογισμού της τράπεζας για να διαπιστωθεί εάν είναι βιώσιμη ως επιχείρηση ή ενδέχεται να πτωχεύσει. Η αξιολόγηση του κεφαλαίου έχει σκοπό να συμπεριλάβει όλες τις πτυχές των δραστηριοτήτων ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος που θα μπορούσε να επηρεαστεί στη βάση του από τα πιο δυσμενή σενάρια.

Οι Εποπτικές αρχές θα αξιολογήσουν προσεκτικά τις προβλέψεις που υποβλήθηκαν από κάθε χρηματοπιστωτικό ίδρυμα για να βεβαιωθούν ότι είναι κατάλληλες, σύμφωνα με τις βασικές επιδόσεις του χαρτοφυλακίου της επιχείρησης και αντανακλούν τις επιχειρηματικές δραστηριότητες της κάθε εταιρείας και το προφίλ

κινδύνου. Η αξιολόγηση του κεφαλαίου της επιχείρησης και το μέγεθος της κάθε ενδεχόμενης αναγκαίας προσθήκης στα κεφάλαια θα καθορίζεται από τις εποπτικές αρχές.

Η αξιολόγηση της κεφαλαιακής επάρκειας εκτιμά πολλούς παράγοντες, μεταξύ των οποίων: οι εγγενείς κίνδυνοι των ανοιγμάτων του ιδρύματος και οι επιχειρηματικές δραστηριότητές του, η ποιότητα των στοιχείων του εντός ισολογισμού και των εκτός ισολογισμού δεσμεύσεων, η προοπτική κερδών της εταιρείας, οι προσδοκίες σχετικά με τις οικονομικές συνθήκες και η σύνθεση και η ποιότητα των κεφαλαίων της.

Ειδικούς παράγοντες που εξετάζουν οι εποπτικές αρχές περιλαμβάνουν:

- την αβεβαιότητα για τις πιθανές επιπτώσεις στα κέρδη και το κεφάλαιο από τις τρέχουσες και τις μελλοντικές οικονομικές συνθήκες
- Την ποιότητα του ενεργητικού και των συγκεντρώσεων των πιστωτικών ανοιγμάτων
- Το ενδεχόμενο απρόβλεπτων ζημιών και μείωση της αξίας της περιουσίας
- Τα στοιχεία εκτός ισολογισμού και ενδεχόμενες υποχρεώσεις (π.χ. τις έμμεσες και άμεσες υποχρεώσεις ρευστότητας και πιστωτικές υποχρεώσεις)
- τη σύνθεση, το επίπεδο και την ποιότητα των κεφαλαίων
- την ικανότητα του ιδρύματος για την άντληση πρόσθετων κοινών μετοχών και άλλων μορφών κεφαλαίων στην αγορά
- άλλων κινδύνων που δεν καλύπτονται πλήρως από τους κανονιστικούς υπολογισμούς κεφαλαίου. [[http://en.wiktionary.org/wiki/stress test](http://en.wiktionary.org/wiki/stress_test)].

6.2 Διαχείριση Κινδύνων σε τρεις (3) ελληνικές τράπεζες

Παρακάτω παρουσιάζονται συνοπτικά οι Επιτροπές ή Διευθύνσεις Διαχείρισης Κινδύνων σε τρεις (3) ελληνικές τράπεζες:

6.2.1 ALPHA BANK

Επιτροπή Διαχείρισεως Κινδύνων: Η Επιτροπή Διαχείρισεως Κινδύνων απαρτίζεται από ένα Εκτελεστικό και δύο Μη Εκτελεστικά Μέλη. Ένα εκ των Μελών ορίζεται Πρόεδρος της Επιτροπής ενώ τα υπόλοιπα ορίζονται Μέλη της Επιτροπής. Η σύνθεση της Επιτροπής ορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο.

Η Επιτροπή Διαχείρισεως Κινδύνων εισηγείται στο Διοικητικό Συμβούλιο τη στρατηγική αναλήψεως κινδύνων και διαχείρισεως κεφαλαίων και καθορίζει τις

αρχές που διέπουν τη διαχείριση κινδύνων ως προς την αναγνώριση, πρόβλεψη, μέτρηση, παρακολούθηση, έλεγχο και αντιμετώπισή τους, σε αντιστοιχία με την επάρκεια των διαθεσίμων πόρων. Μεριμνά για την ανάπτυξη εσωτερικού συστήματος διαχείρισεως κινδύνων και αξιολογεί τις υποβαλλόμενες αναφορές από τη Διεύθυνση Διαχειρίσεως Κινδύνων. Προβλέπει τη διενέργεια τουλάχιστον ετησίων ασκήσεων προσομοίωσης καταστάσεων κρίσεως (stress tests) ενώ ενημερώνεται για τα τμήματα της εκθέσεως των Εξωτερικών Ορκωτών Ελεγκτών που αφορούν στη διαχείριση κινδύνων [www.alpha.gr]

6.2.2 ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ της ΕΛΛΑΔΟΣ

Πλαίσιο Διαχείρισης Κινδύνων: Η Τράπεζα, με στόχο την ορθή εκτίμηση, ανάλυση και παρακολούθηση των κινδύνων οι οποίοι απορρέουν από το σύνολο των δραστηριοτήτων της, έχει συστήσει τη Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων της Τράπεζας και του Ομίλου («ΔΔΚΤΟ»).

Η ΔΔΚΤΟ, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στον Κανονισμό Λειτουργίας της, έχει ως αποστολή:

- Την ανάλυση, μέτρηση, παρακολούθηση, έλεγχο και αναφορά προς τη Διοίκηση των αναλαμβανομένων κινδύνων των εντός και εκτός ισολογισμού στοιχείων της Τράπεζας και του Ομίλου
- Την εισήγηση για την πολιτική διαχείρισης των κινδύνων (πιστωτικού, αγοράς, λειτουργικού, κλπ) που αναλαμβάνει η Τράπεζα και ο Όμιλος
- Τον υπολογισμό του Κανονιστικού και Οικονομικού Κεφαλαίου που απαιτείται για την κάλυψη των παραπάνω κινδύνων και τον υπολογισμό των σχετικών Δεικτών
- Τον καθορισμό πλαισίου ευχερειών ανάληψης κινδύνων για όλα τα διοικητικά επίπεδα και Συλλογικά Όργανα της Τράπεζας
- Τον τακτικό χειρισμό, συναφών με κίνδυνο, θεμάτων, στο πλαίσιο των κατευθύνσεων και των ειδικών αποφάσεων των θεσμικών οργάνων της Τράπεζας

Η οργανωτική διάρθρωση της Διεύθυνσης Διαχείρισης Κινδύνων της Τράπεζας και του Ομίλου, περιλαμβάνει τέσσερις Υποδιευθύνσεις, ανάλογα με την κατηγορία του αναλαμβανόμενου κινδύνου. Συγκεκριμένα,

- την Υποδιεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνου Αγοράς
- την Υποδιεύθυνση Διαχείρισης Πιστωτικού Κινδύνου
- την Υποδιεύθυνση Διαχείρισης Λειτουργικού Κινδύνου

- την Υποδιεύθυνση Κεφαλαιακής Ανάλυσης [www.nbg.gr]

6.2.3 ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ:

Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων: Η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων ορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο σύμφωνα με όσα ορίζει η Πράξη του Διοικητή Τράπεζας Ελλάδος 2577/2006 και αποτελείται από μέλη του Δ.Σ. με επαρκείς γνώσεις και εμπειρία στον τομέα διαχείρισης κινδύνων. Η Επιτροπή είναι εξαμελής (6), σε αυτήν προεδρεύει μη Εκτελεστικό Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου και μέλη της είναι ο Διευθύνων Σύμβουλος & Chief Risk Officer (CEO), ο Διευθύνων Σύμβουλος, δύο Αναπληρωτές Διευθύνοντες Σύμβουλοι και ένα μη εκτελεστικό (ανεξάρτητο) μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου. Εκτελεστικός Γραμματέας της Επιτροπής είναι ο Chief Risk Officer του Τομέα Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου. Η Επιτροπή έχει τις αρμοδιότητες που προβλέπει η ΠΔ/ΤΕ 2577/2006 και της ανέθεσε το Δ.Σ., προκειμένου να καλύπτονται αποτελεσματικά όλες οι μορφές κινδύνων, περιλαμβανομένου του λειτουργικού και να διασφαλίζεται ο ενοποιημένος έλεγχός τους, η εξειδικευμένη αντιμετώπισή τους και ο απαιτούμενος συντονισμός σε ατομική και ενοποιημένη βάση. [www.piraeusbank.gr]

Στο επόμενο κεφάλαιο θα μελετηθεί η διαχείριση κινδύνων στην ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ της ΕΛΛΑΔΟΣ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΣΤΗΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ της ΕΛΛΑΔΟΣ

Η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος ιδρύεται το 1929 ως μη κερδοσκοπικός οργανισμός κοινωφελούς χαρακτήρα, με κύριο σκοπό την αποκλειστική χρηματοδότηση με ευνοϊκούς όρους του αγροτικού τομέα και την ενίσχυση της αγροτικής ανάπτυξης.

Το 1950 διευρύνει τις δραστηριότητές της στον αγροτικό τομέα ιδρύοντας μια σειρά εταιριών μεταποίησης αγροτικών προϊόντων και αξιοποίησης των πλουτοπαραγωγικών πόρων διαφόρων περιοχών της χώρας.

Το 1990 διευρύνει τις δραστηριότητές της και στον εξωγεωργικό τομέα, αναπτύσσοντας ένα ευρύ δίκτυο καταστημάτων σε όλη την Ελλάδα καθώς και νέα χρηματοοικονομικά προϊόντα και υπηρεσίες.

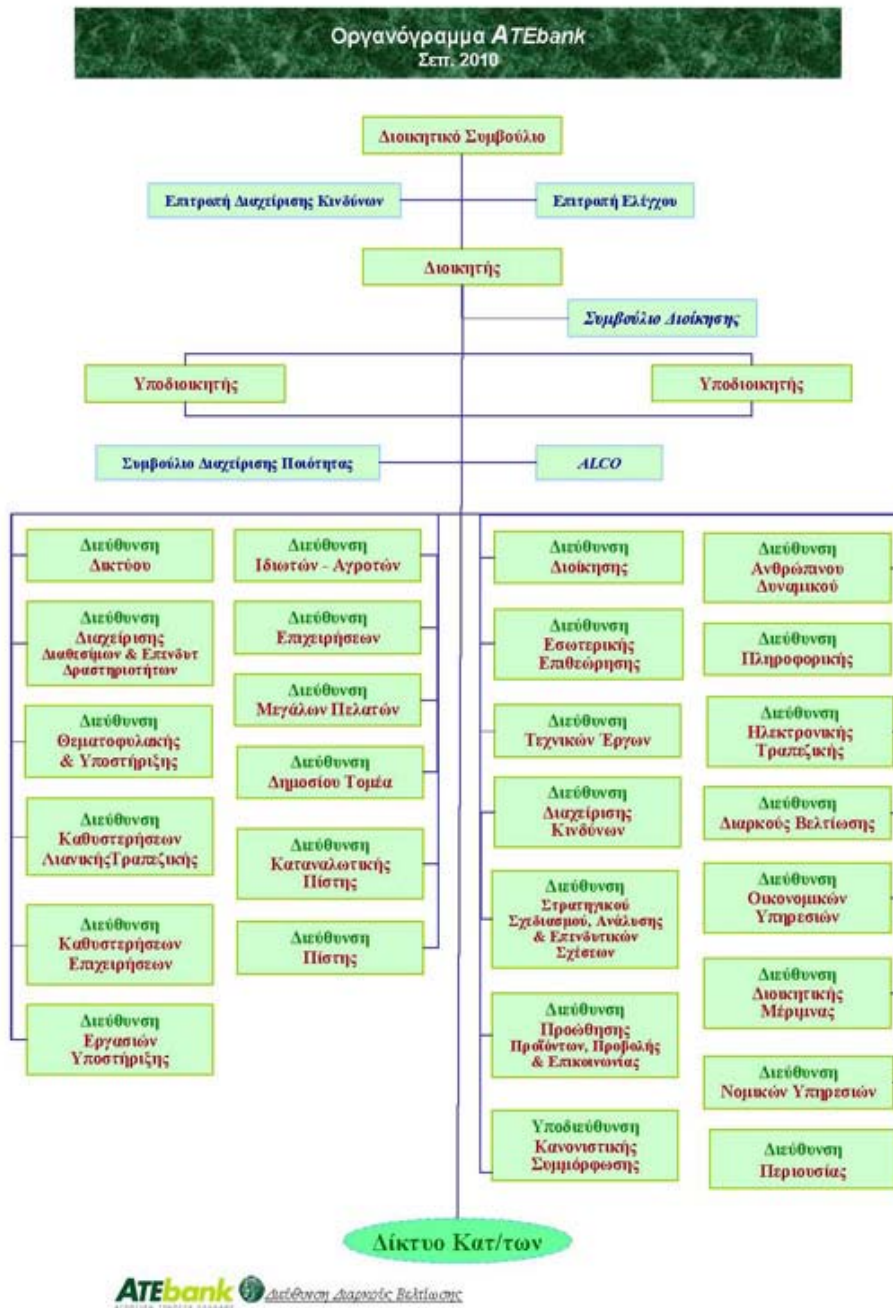
Το 1991 γίνεται ανώνυμη εταιρία ενώ παράλληλα ιδρύει ένα ολοκληρωμένο όμιλο παροχής χρηματοοικονομικών προϊόντων και υπηρεσιών.

Το 2000 πραγματοποιεί αύξηση μετοχικού κεφαλαίου για την εισαγωγή της στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών και από τον Ιανουάριο του 2001 διαπραγματεύεται η μετοχή της στο ΧΑΑ.

Τη χρονική περίοδο 2004-2006 ισχυροποιείται η εταιρική εικόνα και η θέση της τράπεζας ακολουθώντας πολιτικές εξυγίανσης, βελτιώνοντας την ανταγωνιστικότητα και την αποτελεσματικότητα του Δικτύου της, επιτυγχάνει σημαντικούς ρυθμούς ανάπτυξης που απεικονίζονται στις οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας και του Ομίλου.

Παρακάτω παρουσιάζεται το οργανόγραμμα της Τράπεζας.

Σχήμα 7.1: Οργανόγραμμα της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος

Πηγή: www.atebank.gr

7.1 Διαχείριση Κινδύνων

Η Διαχείριση των Κινδύνων στην Τράπεζα είναι μια συνεχής και αναπτυσσόμενη λειτουργία που αποτιμά, αναλύει και αξιολογεί όλους τους χρηματοοικονομικούς και λειτουργικούς κινδύνους στους οποίους εκτίθεται η Τράπεζα με σκοπό να προσθέσει αξία στο σύνολο του Οργανισμού αλλά και ειδικότερα σε όλες τις δραστηριότητές του. Οι κυριότεροι κίνδυνοι τους οποίους καλείται να διαχειριστεί η Τράπεζα είναι:

- Ο Πιστωτικός Κίνδυνος
- Ο Κίνδυνος Αγοράς
- Ο Κίνδυνος Ρευστότητας
- Ο Λειτουργικός Κίνδυνος

7.2 Πιστωτικός Κίνδυνος

Η Τράπεζα, είναι εκτεθειμένη στον πιστωτικό κίνδυνο, ο οποίος σχετίζεται με την πιθανότητα ο αντισυμβαλλόμενος να μην εκπληρώσει στο ακέραιο τις συμβατικές του υποχρεώσεις όταν αυτές γίνονται απαιτητές. Η συνολική έκθεση της Τράπεζας στον πιστωτικό κίνδυνο προέρχεται κατά κύριο λόγο από τα εγκεκριμένα πιστωτικά όρια και τις πιστοδοτήσεις της επιχειρηματικής και ιδιωτικής πίστης, από τις επενδυτικές και συναλλακτικές δραστηριότητες της Τράπεζας, από πράξεις διαπραγμάτευσης στην αγορά παραγώγων και από το διακανονισμό των χρεογράφων²¹.

Για την αποτελεσματικότερη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου εφαρμόζεται η ανάπτυξη τυποποιημένων διαδικασιών, που κατά τη διεθνή πρακτική αναλύονται σε τρία επίπεδα:

- α) Αξιολόγηση και προσδιορισμός του πιστωτικού κινδύνου σε ανώτερο επίπεδο.
- β) Αξιολόγηση και μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου στο στάδιο της αξιολογητικής - εγκριτικής διαδικασίας.
- γ) Παρακολούθηση πιστωτικού κινδύνου κατά τη διάρκεια της πιστοδότησης.

---

²¹ Ο βαθμός του πιστωτικού κινδύνου που εμπεριέχεται σε κάθε πιστωτικό άνοιγμα εξαρτάται μεταξύ άλλων από τις γενικότερες συνθήκες της οικονομίας και της αγοράς, τη χρηματοοικονομική θέση των οφειλετών, το ύψος, το είδος και τη διάρκεια των ανοιγμάτων και την ύπαρξη ή όχι καλυμμάτων και εξασφαλίσεων.

Για τη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου η Τράπεζα έχει θεσπίσει σύστημα πιστοληπτικής διαβάθμισης το οποίο αποτελείται από έντεκα βαθμίδες (για τον υπολογισμό της πιθανότητας αθέτησης) και σε συνδυασμό με την αξία των καλυμμάτων και των τυχόν άλλων εξασφαλίσεων γίνεται εκτίμηση του βαθμού έκθεσης σε πιστωτικό κίνδυνο.

Ο πιστωτικός κίνδυνος των χορηγητικών προϊόντων συνίσταται από τους εξής επιμέρους κινδύνους:

Κίνδυνο αντισυμβαλλόμενου

Κίνδυνο καλυμμάτων / εξασφαλίσεων

Κίνδυνο προϊόντος

Εφαρμόζονται χωριστές μέθοδοι αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας των πιστούχων ανάλογα με την κατηγορία στην οποία ταξινομούνται:

Πιστωτική Βαθμολόγηση Αγροτών (Scoring)

Πιστωτική Βαθμολόγηση Ιδιωτών (Scoring)

Πιστωτική Διαβάθμιση Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (Rating)

Πιστωτική Διαβάθμιση Επιχειρήσεων (Rating)

7.2.1 Λοιπά προϊόντα που ενέχουν πιστωτικό κίνδυνο

Για την εκτίμηση του πιστωτικού κινδύνου των λοιπών χρηματοοικονομικών προϊόντων (εκτός των χορηγητικών), χρησιμοποιούνται κυρίως οι πιστοληπτικές διαβαθμίσεις διεθνώς αναγνωρισμένων εξωτερικών οργανισμών πιστοληπτικής αξιολόγησης. Ανάλογα με τη φύση του προϊόντος λαμβάνονται υπόψη και άλλοι παράγοντες όπως ο κίνδυνος χώρας, η ύπαρξη εγγυήσεων ή εξασφαλίσεων, και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της συναλλαγής.

7.2.2 Τεχνικές μείωσης πιστωτικού κινδύνου

Για τη μείωση του πιστωτικού κινδύνου που αναλαμβάνει, η Τράπεζα επιδιώκει τη λήψη καλυμμάτων/εξασφαλίσεων, ιδιαίτερα όταν η πιστοληπτική ικανότητα του αντισυμβαλλόμενου δεν είναι αρκετά υψηλή ή όταν κρίνεται ότι το ύψος της πιστοδότησης ή του πιστοδοτικού ορίου υπερβαίνει το όριο προσωπικής εγγυήσης που είναι σε ισχύ κάθε φορά.

7.2.3 Ασκήσεις προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης (Stress Test)

Με σκοπό την ορθότερη διαχείριση των κινδύνων πραγματοποιούνται ασκήσεις προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων, για τον υπολογισμό των μεταβολών στην εκτιμώμενη ζημία και στην κεφαλαιακή επάρκεια της Τράπεζας στην περίπτωση δυσμενών συνθηκών ή ακραίων μεταβολών .

Η Τράπεζα, σύμφωνα με τις οδηγίες της Τράπεζας της Ελλάδος, διενεργεί ετήσιες δοκιμές προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης (stress test). Επιπλέον έχουν διενεργηθεί ασκήσεις προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων για τον πιστωτικό κίνδυνο και τα αποτελέσματα έχουν ληφθεί υπόψη κατά τον υπολογισμό του τελικού ποσού των προβλέψεων.

7.3 Κίνδυνος Αγοράς

Η Τράπεζα είναι εκτεθειμένη στον κίνδυνο της αγοράς, λόγω της φύσης των εργασιών της. Ο κίνδυνος αγοράς προκύπτει από την ανοιχτή θέση σε προϊόντα επιτοκίου, συναλλάγματος και χρεόγραφα, τα οποία είναι εκτεθειμένα σε γενικές και συγκεκριμένες κινήσεις της αγοράς. Το σύνολο σχεδόν τέτοιων τοποθετήσεων γίνεται από την μητρική τράπεζα, βάσει καθορισμένης πολιτικής ανάληψης κινδύνων και εφαρμόζοντας σύγχρονες τεχνικές συνεχούς παρακολούθησής τους. Η Τράπεζα εφαρμόζει αποδεκτές μεθόδους για τη μέτρηση του κινδύνου αγοράς, όπως η αποτίμηση της Αξίας σε Κίνδυνο (Value-at-Risk)²².

7.4 Κίνδυνος Ρευστότητας

Ο κίνδυνος ρευστότητας προκύπτει από τη διαδικασία χρηματοδότησης της Τράπεζας και από τη διαχείριση των θέσεών της στην αγορά. Η Τράπεζα αποδέχεται ως κίνδυνο ρευστότητας τον κίνδυνο να μην είναι ικανή να χρηματοδοτήσει την αύξηση του ενεργητικού της, καθώς και να ανταπεξέλθει έγκαιρα στις υποχρεώσεις της καθώς αυτές λήγουν, χωρίς να επηρεάζονται αρνητικά οι καθημερινές της λειτουργίες ή η οικονομική της κατάσταση.

---

²² Η αποτίμηση Αξίας σε Κίνδυνο εκτιμά τη μέγιστη δυνητική μείωση στην καθαρή τρέχουσα αξία του χαρτοφυλακίου που μπορεί να συμβεί σε ένα καθορισμένο χρονικό διάστημα και για ένα συγκεκριμένο επίπεδο εμπιστοσύνης, δεν μπορεί όμως να καλύψει εκτίμηση οικονομικών απωλειών που μπορεί να προκύψει από εξαιρετικά ασυνήθιστες μεταβολές οικονομικής φύσης. Η Τράπεζα υπολογίζει τη Value-at-Risk αποτίμηση με τη μέθοδο Monte Carlo για επίπεδο εμπιστοσύνης 99% και για χρονικό ορίζοντα μιας ημέρας.

Για τη μέτρηση του κινδύνου ρευστότητας η Τράπεζα χρησιμοποιεί το δείκτη Ρευστών Διαθεσίμων, ενώ παράλληλα παρακολουθούνται σε τακτική βάση και άλλοι δείκτες με σκοπό τον έγκαιρο εντοπισμό πιθανών προβλημάτων ρευστότητας²³.

Δείκτης Ρευστών Διαθεσίμων = Άμεσα ρευστοποιήσιμα στοιχεία / {σύνολο καταθέσεων + λοιπών υποχρεώσεων (μέχρι ένα έτος)}.

Η Τράπεζα παρακολουθεί συστηματικά τον κίνδυνο ρευστότητας εξετάζοντας και διαθέτοντας σχέδιο εναλλακτικών δράσεων για την κάλυψή του²⁴.

7.5 Λειτουργικός Κίνδυνος

Για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του Λειτουργικού Κινδύνου και σύμφωνα με την ΠΔ/ΤΕ 2590/07, έχει υιοθετηθεί η προσέγγιση του Βασικού Δείκτη, σύμφωνα με την οποία οι κεφαλαιακές απαιτήσεις ανέρχονται στο 15% του σχετικού δείκτη εισοδήματος. Ο δείκτης αυτός ορίζεται ως ο μέσος όρος των ακαθάριστων λειτουργικών εσόδων των τριών τελευταίων ετών.

Ο εσωτερικός έλεγχος της Τράπεζας επισκοπεί σε περιοδική βάση τα κριτήρια για τη διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου και τα αποτελέσματα της επισκόπησης εξετάζονται με τη διεύθυνση των άμεσα εμπλεκόμενων τμημάτων της Τράπεζας και ταυτόχρονα υποβάλλονται και στη Διοίκηση.

Για τη σωστή μέτρηση, αξιολόγηση, παρακολούθηση και διαχείριση των ανωτέρω κινδύνων η Τράπεζα έχει συστήσει τη Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων, της οποίας ο σκοπός και οι αρμοδιότητες παρουσιάζονται παρακάτω.

7.6 Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων

Η Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων είναι διοικητικά ανεξάρτητη μονάδα από άλλες εκτελεστικές υπηρεσιακές μονάδες και αποτελεί βασικό πυρήνα του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου της Τράπεζας. Το πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων καθορίστηκε σε πλήρη εναρμόνιση με την ΠΔΤΕ 2577/06 και επανεξετάζεται σε ετήσια βάση,

---

²³ Στα ρευστά διαθέσιμα περιλαμβάνεται το ταμείο, τα ταμειακά ισοδύναμα και οι επενδύσεις σε χρεόγραφα για τα οποία υπάρχει ενεργός αγορά καθώς και απαιτήσεις έναντι τραπεζών που λήγουν στον επόμενο μήνα.

²⁴ Στο πλαίσιο αυτό διαθέτει μη εμπορεύσιμους τίτλους οι οποίοι μπορούν να χρησιμοποιηθούν για άντληση ρευστότητας με βάση την 532/2006 Εγκ. της Τράπεζας της Ελλάδος. Χρήση της δυνατότητας αυτής θα αύξανε το δείκτη Ρευστών Διαθεσίμων, κατά την ημερομηνία αναφοράς, επιπλέον κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες.

ώστε να ανταποκρίνεται στις μεταβολές των προσφερόμενων προϊόντων, στη δυναμική των αγορών και στις διεθνείς πρακτικές.

Αποστολή

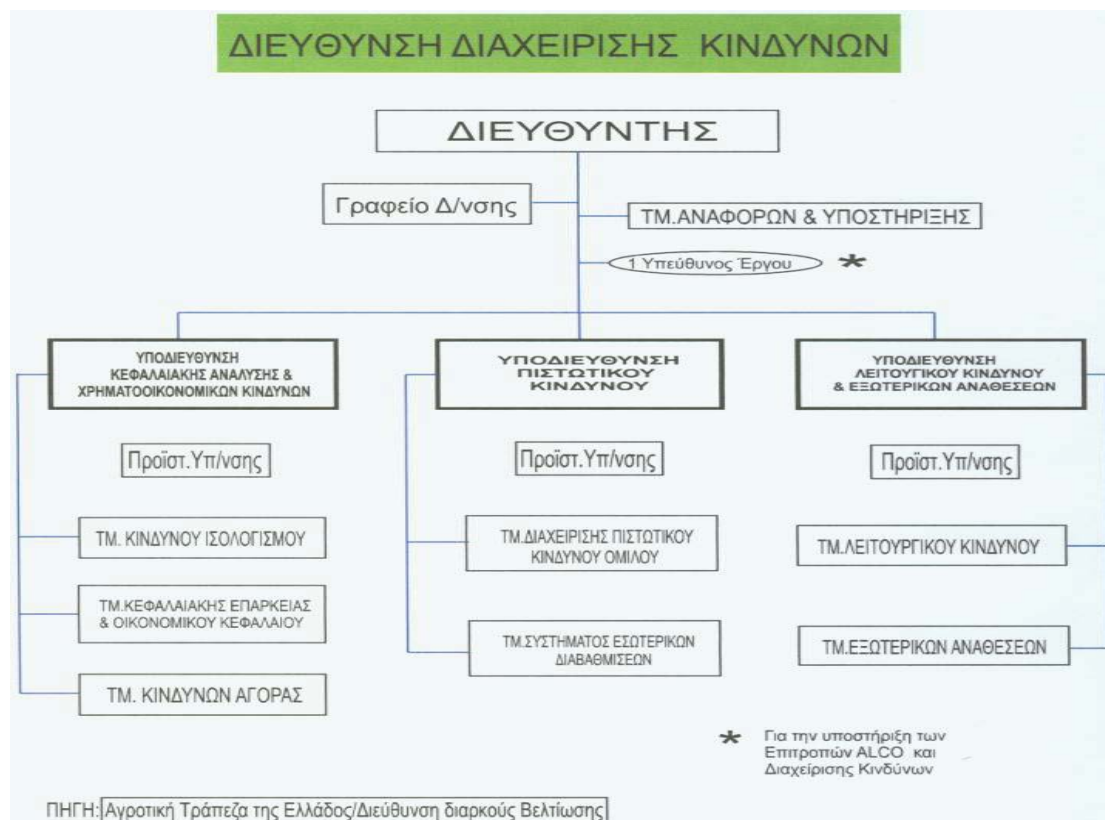
Η Αποστολή της Δ/σης Διαχείρισης Κινδύνων είναι η διαμόρφωση και η εισήγηση της πολιτικής και των διαδικασιών σχετικά με την ανεξάρτητη αναγνώριση, μέτρηση και παρακολούθηση των κινδύνων που συνεπάγονται οι επιχειρηματικές δραστηριότητες (Επιχειρησιακή Στρατηγική) και ο τρόπος λειτουργίας της Τράπεζας και του Ομίλου, που περιλαμβάνει τις εταιρίες του χρηματοπιστωτικού τομέα και την Αγροτική Ασφαλιστική.

Διάρθρωση (σχήμα 7.2)

Η Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων διαρθρώνεται σε τρεις (3) Υποδιευθύνσεις:

- α) Υποδιεύθυνση Κεφαλαιακής Ανάλυσης & Χρηματοοικονομικών Κινδύνων (Κίνδυνος Αγοράς)
- β) Υποδιεύθυνση Πιστωτικού Κινδύνου (Πιστωτικός Κίνδυνος)
- γ) Υποδιεύθυνση Λειτουργικού Κινδύνου & Εξωτερικών Αναθέσεων

Σχήμα 7.2 Οργανόγραμμα Δ/σης Διαχείρισης Κινδύνων

7.6.1 Αρμοδιότητες

Οι αρμοδιότητες της Διεύθυνσης Διαχείρισης Κινδύνων σύμφωνα με όσα προβλέπονται στην ΠΔΤΕ 2577/2006, ανά Υποδιεύθυνση είναι:

Γενικά, η ευθύνη για το σχεδιασμό, εξειδίκευση και υλοποίηση της πολιτικής σε θέματα διαχείρισης κινδύνων και κεφαλαιακής επάρκειας, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του Διοικητικού Συμβουλίου.

α) Υποδιεύθυνση Κεφαλαιακής Ανάλυσης & Χρηματοοικονομικών Κινδύνων

1. Αναγνώριση, ανάλυση, μέτρηση και παρακολούθηση των κινδύνων αγοράς του εμπορικού χαρτοφυλακίου της Τράπεζας καθώς και εισήγηση για την πολιτική διαχείρισης των παραπάνω κινδύνων
2. Θέσπιση ορίων ανάληψης κινδύνων, ανά κατηγορία κινδύνου σε σχέση με τα ίδια κεφάλαια της τράπεζας
3. Καθορισμός κριτηρίων έγκαιρου εντοπισμού κινδύνων (early warning systems)
4. Ο υπολογισμός των ιδίων Εποπτικών Κεφαλαίων της τράπεζας και του ομίλου. Η στάθμιση του Ενεργητικού και του Παθητικού για το Επενδυτικό, Εμπορικό και Τραπεζικό χαρτοφυλάκιο σύμφωνα με τον αναλαμβανόμενο κίνδυνο.
5. Σχεδιασμός, ετήσια διενέργεια και ανάλυση αποτελεσμάτων δοκιμών προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης (stress tests)
6. Μέτρηση, παρακολούθηση και ανάπτυξη μεθοδολογιών εκτίμησης κεφαλαιακής επάρκειας και υπολογισμός Οικονομικού Κεφαλαίου.
7. Αξιολόγηση επάρκειας μεθόδων και συστημάτων αναγνώρισης, μέτρησης και παρακολούθησης κινδύνων και πρόταση διορθωτικών μέτρων
8. Χρήση υποδειγμάτων (models) για την πρόβλεψη, αναγνώριση, μέτρηση, παρακολούθηση, αντιστάθμιση, μείωση και αναφορά κινδύνων.
9. Συλλογή και επεξεργασία στοιχείων για την υποβολή εκθέσεων και αναφορών σχετικά με τους αναλαμβανόμενους κινδύνους αγοράς και των αποτελεσμάτων των stress tests στη διοίκηση και στην Τράπεζα της Ελλάδος

β) Υποδιεύθυνση Πιστωτικού Κινδύνου

1. Αναγνώριση, ανάλυση, μέτρηση και παρακολούθηση του πιστωτικού κινδύνου της Τράπεζας καθώς και εισήγηση για την πολιτική διαχείρισής του
2. Καθορισμός των εκάστοτε αποδεκτών ανωτάτων ορίων ανάληψης Πιστωτικού Κινδύνου, καθώς επίσης και κατανομή των ορίων αυτών κατά πελάτη, κλάδο, υπηρεσιακή μονάδα, χορηγητικό προϊόν κ.λ.π. και η παρακολούθηση των ορίων που έχουν ορισθεί σε επίπεδο Τράπεζας και Ομίλου.
3. Υποβολή στη Διοίκηση και στα αρμόδια όργανα της Τράπεζας εκθέσεων και αναφορών σχετικά με τον αναλαμβανόμενο Πιστωτικό κίνδυνο
4. Σχεδιασμός ή η επιλογή και εφαρμογή των εσωτερικών συστημάτων διαβάθμισης και βαθμολόγησης αντισυμβαλλομένων και μέτρησης πιστωτικού κινδύνου
5. Εποπτεία, έλεγχος της σωστής λειτουργίας του Συστήματος Εσωτερικών Διαβαθμίσεων
6. Προσαρμογή των συστημάτων και των διαδικασιών πιστωτικού κινδύνου και ο υπολογισμός της κεφαλαιακής επάρκειας έναντι του πιστωτικού κινδύνου σύμφωνα με το πλαίσιο της Βασιλείας II
7. Εκτίμηση των αναγκαίων προβλέψεων έναντι απαιτήσεων από πιστοδοτήσεις με βάση το

- Σύστημα Εσωτερικών Διαβαθμίσεων της Τράπεζας σύμφωνα με την ΠΔ/ΤΕ 2442/1999
8. Αναγνώριση, μέτρηση και παρακολούθηση των Μεγάλων Χρηματοδοτικών Ανοιγμάτων
  9. Ετήσια επαναξιολόγηση του Πιστωτικού Κινδύνου

γ) Υποδιεύθυνση Λειτουργικού Κινδύνου & Εξωτερικών Αναθέσεων

1. Αναγνώριση, αξιολόγηση των λειτουργικών κινδύνων, προσπάθεια ποσοτικοποίησής τους και εισήγηση για την αποτελεσματική διαχείρισή τους, ειδικότερα πριν από την επέκταση των δραστηριοτήτων της Τράπεζας και του Ομίλου σε νέα χρηματοπιστωτικά προϊόντα ή υπηρεσίες.
2. Μέτρηση και παρακολούθηση του λειτουργικού κινδύνου που αναλαμβάνει η Τράπεζα και ο Όμιλος σε ενοποιημένη βάση.
3. Διατύπωση προτάσεων και παρακολούθηση μέτρων άμβλυνσης, όπως όρια, δικλείδες ασφαλείας, μέτρα δράσης, ασφαλιστικά προγράμματα και σχέδια αντιμετώπισης εκτάκτων περιστατικών
4. Τακτική κοινοποίηση αναφορών με τα αποτελέσματα των μετρήσεων λειτουργικού κινδύνου στη Διοίκηση και στην Τράπεζα της Ελλάδος
5. Η αναγνώριση και διαχείριση των λειτουργικών κινδύνων που απορρέουν από συγχωνεύσεις, εξαγορές και άλλες σημαντικές αλλαγές, αλλά και από την ανάθεση εργασιών σε τρίτους (outsourcing).

7.7 Υποδιεύθυνση Κανονιστικής Συμμόρφωσης

Οι ραγδαίες και συνεχείς μεταβολές του κανονιστικού πλαισίου σε εθνικό αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο έχουν αναδείξει σε ιδιαίτερα σημαντικό το ρόλο της κανονιστικής συμμόρφωσης, η οποία - ως μία ανεξάρτητη λειτουργία της Τράπεζας αναγνωρίζει, αξιολογεί, συμβουλεύει, παρακολουθεί και υποβάλλει αναφορές σχετικά με τον κίνδυνο μη συμμόρφωσης της Τράπεζας και του Ομίλου της με το εκάστοτε κανονιστικό πλαίσιο.

Η Υποδιεύθυνση Κανονιστικής Συμμόρφωσης (σχήμα 7.3) συστάθηκε στο πλαίσιο της εφαρμογής των κανόνων του εποπτικού πλαισίου ΒΑΣΙΛΕΙΑ II και των διατάξεων της ΠΔΤΕ 2577/2006 ως διοικητικά ανεξάρτητη.

Σχήμα 7.3 Οργανόγραμμα Υποδιεύθυνσης Κανονιστικής Συμμόρφωσης

Αντικειμενικός σκοπός της Υποδ/σης Κανονιστικής Συμμόρφωσης είναι, επίσης, να προσθέτει αξία στον οργανισμό προωθώντας την κουλτούρα κανονιστικής συμμόρφωσης και θέτοντας τα θεμέλια της καλής διακυβέρνησής του.

Ουσιαστικά, διαδραματίζει ρόλο συμβουλευτικό, εκπαιδευτικό και εποπτικό και μεριμνά για την εφαρμογή του γενικότερου κανονιστικού πλαισίου που διακρίνεται σε:

- υποχρεωτικό κανονιστικό πλαίσιο (Νομοθεσία, Πράξεις και αποφάσεις των εποπτικών αρχών κ.α.),
- ήπιο κανονιστικό πλαίσιο (κώδικες δεοντολογίας, βέλτιστες πρακτικές, διεθνή πρότυπα) και
- εσωτερικό κανονιστικό πλαίσιο (εσωτερικές πολιτικές, εγκύκλιες οδηγίες και κώδικες συμπεριφοράς).

Οι κύριες αρμοδιότητες της Υποδιεύθυνσης Κανονιστικής Συμμόρφωσης είναι:

- Η εκπόνηση ετήσιου σχετικού προγράμματος για τα θέματα αρμοδιότητάς της με στόχο την επίτευξη της έγκαιρης, διαρκούς και πλήρους συμμόρφωσης της τράπεζας με το ισχύον ρυθμιστικό πλαίσιο.
- Η υποβολή ετήσιων αναφορών για το επίπεδο κανονιστικής συμμόρφωσης της τράπεζας προς τη Διοίκηση και το Δ.Σ. αλλά και κάθε φορά που διαπιστώνεται σημαντική παράβαση του ισχύοντος ρυθμιστικού πλαισίου ή σημαντικές ελλείψεις που θα μπορούσαν να εκθέσουν την τράπεζα σε κίνδυνο κανονιστικής συμμόρφωσης. Η μέριμνα για τη διαρκή ενημέρωση των στελεχών της Τράπεζας και των εταιριών του Ομίλου της στις εξελίξεις του, σχετικού με τις αρμοδιότητές τους, ρυθμιστικού πλαισίου μέσω κατάλληλων διαδικασιών και εκπαιδευτικών προγραμμάτων.
- Ο συντονισμός του έργου των υπευθύνων κανονιστικής συμμόρφωσης των καταστημάτων της τράπεζας στο εξωτερικό και των θυγατρικών της εταιριών, εσωτερικού και εξωτερικού, με σκοπό την πλήρη συμμόρφωση των αντίστοιχων μονάδων με το ισχύον ρυθμιστικό πλαίσιο.
- Η υποβολή ετήσιας αναφοράς προς την Τράπεζα της Ελλάδος, μέσω του Δ.Σ. της Τράπεζας, με απολογιστικά στοιχεία για όλες τις δραστηριότητες της μονάδας κανονιστικής συμμόρφωσης.
- Η εισήγηση προς το Δ.Σ για τη θέσπιση των κατάλληλων πολιτικών για την έγκαιρη, πλήρη και διαρκή συμμόρφωση της Τράπεζας με το εκάστοτε ισχύον γενικό ρυθμιστικό πλαίσιο (συμπεριλαμβανομένων και των βέλτιστων αρχών της εταιρικής διακυβέρνησης), τους κώδικες τραπεζικής δεοντολογίας και τους εσωτερικούς κανονισμούς. Η μέριμνα για την εφαρμογή των εγκεκριμένων από το Δ.Σ πολιτικών και για την επαναξιολόγησή τους σε ετήσια βάση.
- Η μέριμνα για την εφαρμογή του ισχύοντος ρυθμιστικού πλαισίου από τις εταιρίες στις οποίες έχουν ανατεθεί εργασίες outsourcing.
- Η διασφάλιση της συμμόρφωσης της Τράπεζας και του Ομίλου με το κανονιστικό πλαίσιο που διέπει την πρόληψη και καταστολή νομιμοποίησης παράνομων εσόδων και την καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Η παροχή αναγκαίων σχετικών πληροφοριών προς τις αρμόδιες αρχές και τα αρμόδια όργανα της Τράπεζας της Ελλάδος.
- Η θέσπιση διαδικασιών για τον εντοπισμό, τη διερεύνηση, την αξιολόγηση και την αναφορά με την κατάλληλη τεκμηρίωση και επάρκεια προς τις αρμόδιες αρχές των ύποπτων για ξέπλυμα βρώμικου χρήματος συναλλαγών.
- Η παροχή οδηγιών για μη διενέργεια συναλλαγών που είναι πιθανόν να θέσουν τον οργανισμό σε σχετικούς λειτουργικούς κινδύνους. Η θέσπιση κατάλληλων διαδικασιών για την παροχή αμοιβαίας πληροφόρησης μεταξύ των καταστημάτων εσωτερικού και εξωτερικού της Τράπεζας καθώς και των θυγατρικών της εταιριών για περιπτώσεις ύποπτων για ξέπλυμα βρώμικου χρήματος συναλλαγών.
- Η μέριμνα για την εγκατάσταση αυτοματοποιημένων συστημάτων και εργαλείων για τον εντοπισμό σε πραγματικό χρόνο και την αποτελεσματική διαχείριση των ασυνήθιστων συναλλαγών ηλεκτρονικής τραπεζικής.
- Η ενημέρωση της Τράπεζας της Ελλάδος για τα μέτρα που θα χρειασθεί να λάβει το μητρικό πιστωτικό ίδρυμα για την αντιμετώπιση τυχόν σημαντικής ασυμβατότητας σε επίπεδο ομίλου των εθνικών διατάξεων των χωρών υποδοχής θυγατρικών του εταιριών, ιδίως σε θέματα που αφορούν την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.

7.8 Κεφαλαιακή Επάρκεια και Ανοικτές Θέσεις Τράπεζας ΑΤΕΒΑΝΚ

7.8.1 Κεφαλαιακή Επάρκεια

Ο Όμιλος εφαρμόζει τις οδηγίες της Βασιλείας II για τον υπολογισμό της κεφαλαιακής επάρκειας, όπως έχει θεσμοθετηθεί με τον Ν.3601/2007 και τις σχετικές Πράξεις Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος ως εποπτεύουσας αρχής του ελληνικού τραπεζικού συστήματος²⁵.

Για την κάλυψη των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου και του κινδύνου αντισυμβαλλομένου, τα ανοίγματα του Ομίλου κατηγοριοποιούνται σε 15 βασικές κατηγορίες και υπολογίζονται οι κεφαλαιακές απαιτήσεις για κάθε μία από αυτές. Ο πίνακας παρουσιάζει τις κεφαλαιακές απαιτήσεις που προκύπτουν για κάθε κατηγορία σύμφωνα με τα στοιχεία του Δεκεμβρίου 2009:

Πίνακας 7.4: Κατηγορίες ανοιγμάτων της ΑΤΕΒΑΝΚ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΑΝΟΙΓΜΑΤΩΝ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΕΞΑΙΡΟΥΜΕΝΩΝ ΤΩΝ ΘΕΣΕΩΝ ΣΕ ΤΙΤΛΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ	31/12/2009 (ποσά σε χιλιάδες Ευρώ)
Κεντρικές κυβερνήσεις ή κεντρικές τράπεζες	2.729
Αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης, περιφερειακές κυβερνήσεις και τοπικές αρχές	324
Διοικητικοί φορείς και μη κερδοσκοπικές επιχειρήσεις	0
Πολυμερείς Τράπεζες Ανάπτυξης	139
Διεθνείς οργανισμοί	0
Τράπεζες και χρηματοδοτικά ιδρύματα	101.901
Επιχειρήσεις	181.701
Λιανική Τραπεζική	176.049
Εξασφαλισμένα με ακίνητη περιουσία	232.725
Σε καθυστέρηση	187.462
Στοιχεία που υπάγονται εποπτικά σε κατηγορίες υψηλού κινδύνου	18.534
Ομόλογα που καλύπτονται με εξασφαλίσεις	0
Απαιτήσεις βραχυπρόθεσμου χαρακτήρα έναντι τραπεζών, χρηματοδοτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων	35.723
Μερίδια Οργανισμών Συλλογικών Επενδύσεων Κινητών Αξιών (ΟΣΕΚΑ)	1.209
Λοιπά ανοίγματα	107.016
Σύνολο	1.045.511

Τα μεγέθη που προκύπτουν για την κάλυψη των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι κινδύνου θέσης, συναλλαγματικού και εμπορευμάτων συνοψίζονται στον παρακάτω πίνακα:

²⁵ Η μέθοδος που εφαρμόζεται για τον υπολογισμό του πιστωτικού κινδύνου είναι η τυποποιημένη (ΠΑΤΕ 2588/07), για τον υπολογισμό κινδύνου αγοράς η τυποποιημένη (ΠΑΤΕ 2591/07), για τον κίνδυνο αντισυμβαλλομένου η μέθοδος αποτίμησης με βάση τις τρέχουσες τιμές αγοράς (ΠΑΤΕ 2594/07) και για το λειτουργικό κίνδυνο η μέθοδος του βασικού δείκτη (ΠΑΤΕ 2590/07).

Πίνακας 7.5: Κίνδυνος θέσης της ΑΤΕΒΑΝΚ

ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΘΕΣΗΣ, ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΚΑΙ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΩΝ ΜΕ ΤΗΝ ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΜΕΘΟΔΟ (ποσά σε χιλιάδες Ευρώ)	
Εμπορεύσιμοι πιστωτικοί τίτλοι	25.462
Μετοχές	1.067
Συνάλλαγμα	13.599
Εμπορεύματα	0
Σύνολο	40.128

Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις για την κάλυψη του λειτουργικού κινδύνου αναγράφονται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 7.6: Κεφαλαιακές απαιτήσεις για κάλυψη λειτουργικού κινδύνου

ΣΥΝΟΛΟ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΚΑΛΥΨΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ (ποσά σε χιλιάδες Ευρώ)	
Προσέγγιση Βασικού Δείκτη (ΒΙΑ)	122.284
Σύνολο	122.284

Σύμφωνα με την τυποποιημένη προσέγγιση, το σύνολο των κεφαλαιακών απαιτήσεων για την κάλυψη των κινδύνων του Πυλώνα Ι αποτελεί το άθροισμα των παραπάνω κατηγοριών, δηλαδή €1.208.832,34 χιλ.

7.8.2 Ανοίγματα

Επί των αρχικών ανοιγμάτων κάθε κατηγορίας λαμβάνονται υπόψη οι εγγυήσεις και οι χρηματοοικονομικές εξασφαλίσεις που ορίζονται στην ΠΔΤΕ 2588/07, όπως αυτές εμφανίζονται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 7.7: Κατηγορίες ανοιγμάτων Τυποποιημένης Μεθόδου

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΑΝΟΙΓΜΑΤΟΣ ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ 31/12/2009 (ποσά σε χιλιάδες Ευρώ)	Αρχική Αξία Ανοίγματος	Εγγυήσεις	Χρημ/κές Εξασφαλίσεις
Κεντρικές κυβερνήσεις ή κεντρικές τράπεζες	7.717.969	0	0
Αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης, περιφερειακές κυβερνήσεις και τοπικές αρχές	691.549	668.785	393
Διοικητικοί φορείς και μη κερδοσκοπικές επιχειρήσεις	0	0	0
Πολυμερείς Τράπεζες Ανάπτυξης	3.471	0	0
Διεθνείς οργανισμοί	0	0	0
Τράπεζες και χρηματοδοτικά ιδρύματα	3.184.954	0	152.300
Επιχειρήσεις	3.139.318	598.832	117.016
Λιανική Τραπεζική	4.007.963	1.012.284	42.271
Εξασφαλισμένα με ακίνητη περιουσία	7.675.664	18.368	2
Σε καθυστέρηση	2.122.731	226.245	4.453
Στοιχεία που υπάγονται εποπτικά σε κατηγορίες υψηλού κινδύνου	377.118	165.736	30.102
Ομόλογα που καλύπτονται με εξασφαλίσεις	0	0	0
Απαιτήσεις βραχυπρόθεσμου χαρακτήρα έναντι τραπεζών, χρηματοδοτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων	915.680	0	0
Μερίδια Οργανισμών Συλλογικών Επενδύσεων Κινητών Αξιών (ΟΣΕΚΑ)	14.817	0	0
Λοιπά ανοίγματα	2.544.045	0	0
Σύνολο	32.395.279	2.690.250	346.537

Η εφαρμογή των τεχνικών μείωσης πιστωτικού κινδύνου επιφέρει μεταβολές στα ποσά των αρχικών ανοιγμάτων κάποιων κατηγοριών ανάλογα με τις καθαρές εισροές ή εκροές που παρουσιάζει η συγκεκριμένη κατηγορία. Ο παρακάτω πίνακας

παρουσιάζει τις μεταβολές που αντιστοιχούν σε κάθε κατηγορία, για τον Δεκέμβριο 2009:

Πίνακας 7.8: Κατηγορίες ανοιγμάτων Τυποποιημένης Μεθόδου (με εγγυήσεις)

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΑΝΟΙΓΜΑΤΟΣ ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ (ποσά σε χιλιάδες Ευρώ)	Αρχική Αξία Ανοίγματος	Αξία Ανοίγματος μετά την εφαρμογή τεχνικών μείωσης πιστωτικού κινδύνου
Κεντρικές κυβερνήσεις ή κεντρικές τράπεζες	7.717.969	9.917.069
Αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης, περιφερειακές κυβερνήσεις και τοπικές αρχές	691.549	20.245
Διοικητικοί φορείς και μη κερδοσκοπικές επιχειρήσεις	0	0
Πολυμερείς Τράπεζες Ανάπτυξης	3.471	3.471
Διεθνείς οργανισμοί	0	0
Τράπεζες και χρηματοδοτικά ιδρύματα	3.184.954	3.734.795
Επιχειρήσεις	3.139.318	2.271.268
Λιανική Τραπεζική	4.007.963	2.934.154
Εξασφαλισμένα με ακίνητη περιουσία	7.675.664	7.655.589
Σε καθυστέρηση	2.122.731	1.891.503
Στοιχεία που υπάγονται εποπτικά σε κατηγορίες υψηλού κινδύνου	377.118	181.281
Ομόλογα που καλύπτονται με εξασφαλίσεις	0	0
Απαιτήσεις βραχυπρόθεσμου χαρακτήρα έναντι τραπεζών, χρηματοδοτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων	915.680	915.680
Μερίδια Οργανισμών Συλλογικών Επενδύσεων Κινητών Αξιών (ΟΣΕΚΑ)	14.817	15.111
Λοιπά ανοίγματα	2.544.045	2.670.655
Σύνολο	32.395.279	32.210.821

Η μείωση του τελικού ποσού προς στάθμιση οφείλεται στην εφαρμογή των συντελεστών μετατροπής των εκτός ισολογισμού στοιχείων. Η Τράπεζα δεν έχει συνάψει συμβάσεις αγοράς ή πώλησης πιστωτικής προστασίας μέσω παραγώγων προϊόντων.

Συμψηφισμός μεταξύ προϊόντων αναγνωρίζεται μόνο σε διατραπεζικές πράξεις για τις οποίες υπάρχει σχετική σύμβαση μεταξύ των αντισυμβαλλομένων (Netting Agreement).

Η Τράπεζα παρακολουθεί το βαθμό συγκέντρωσης του κινδύνου ανά γεωγραφικό και επιχειρηματικό τομέα, όπως παρουσιάζεται και στον παρακάτω πίνακα (πριν την αφαίρεση των σχετικών προβλέψεων απομείωσης):

Πίνακας 7.9: Βαθμός συγκέντρωσης κινδύνου της ΑΤΕΒΑΝΚ
(Ποσά σε χιλιάδες Ευρώ)

Δάνεια και προκαταβολές σε πελάτες	Απαιτήσεις κατά άλλων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων				Αξιόγραφα διαθέσιμων προς πώληση επενδύσεων			Αξιόγραφα διακρατούμενων ως τη λήξη επενδύσεων	
	31/12/2010	31/12/2009	31/12/2010	31/12/2009	31/12/2010	31/12/2009	31/12/2010	31/12/2009	
Ανά τομέα									
- Σε νομικά πρόσωπα	6.197.797	6.042.423	0	0	55.194	52.995	0	0	
- Στο Δημόσιο	5.542.848	5.871.228	0	0	959.020	1.922.924	3.347.006	827.555	
- Σε Τράπεζες	209.775	332.278	1.042.668	2.429.149	578.090	734.462	10.000	21.861	
- Σε ιδιώτες	10.961.375	10.947.986	0	0	0	0	0	0	
22.911.795	23.193.915	1.042.668	2.429.149	1.592.304	2.710.381	3.357.006	849.416		
Ανά γεωγραφική περιοχή									

- Ελλάδα	22.286.004	22.614.160	322.901	1.240.105	1.389.127	2.437.327	3.316.976	816.851
- Λοιπές χώρες Ευρώπης	494.434	300.738	655.661	1.081.102	97.058	137.390	40.030	32.565
- Αμερική	115.625	111.253	60.101	88.242	106.119	118.499	0	0
- Λοιπές χώρες	15.732	167.764	4.005	19.700	0	17.165	0	0
22.911.795	23.193.915	1.042.668	2.429.149	1.592.304	2.710.381	3.357.006	849.416	

Όσον αφορά στα δάνεια σε πελάτες και πιστωτικά ιδρύματα, η μέτρηση της συγκέντρωσης του κινδύνου ανά γεωγραφική περιοχή γίνεται βάση της περιοχής στην οποία δραστηριοποιείται ο Όμιλος και έχει υψηλό βαθμό συσχέτισης με την έδρα του αντισυμβαλλόμενου. Όσον αφορά στις επενδύσεις σε χρεόγραφα η μέτρηση γίνεται ανάλογα με την έδρα του εκδότη του χρεογράφου.

7.9 Άσκηση προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης (Stress Test)

Όνομα Τράπεζας ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΕ

Στοιχεία 31 Δεκεμβρίου 2009

Εκατ. ευρώ

Συνολικά Βασικά Ίδια Κεφάλαια (Tier 1)	1.263
Συνολικά Εποπτικά Κεφάλαια	1.385
Συνολικό Σταθμισμένο Ενεργητικό	15.100
Κέρδη προ φόρων και προβλέψεων (συμπεριλαμβανομένων και των λειτουργικών δαπανών)	408
Ζημιές απομείωσης έτους 2009 των στοιχείων ενεργητικού του τραπεζικού χαρτοφυλακίου	-825
Ετήσιο Ποσοστό Ζημιών Απομείωσης των ανοιγμάτων έναντι επιχειρήσεων (%) ²⁶	13,10%
Ετήσιο Ποσοστό Ζημιών Απομείωσης των ανοιγμάτων λιανικής τραπεζικής (%) ²⁶	4,00%
Δείκτης Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων (Tier 1) (%)	8,40%

Αποτελέσματα των δοκιμών προσομοίωσης των καταστάσεων κρίσης:

Το σενάριο προσομοίωσης κατάστασης κρίσης διενεργήθηκε σύμφωνα με μια σειρά απλουστευτικών παραδοχών (πχ. Δεν υπάρχει μεταβολή του ισολογισμού, ομοιόμορφος χειρισμός των θέσεων σε τιλοποίηση). Συνεπώς, η πληροφορία σχετικά με το Σενάριο Αναφοράς παρέχεται μόνο για λόγους σύγκρισης. Τόσο το

Σενάριο Αναφοράς όσο και το Δυσμενές Σενάριο δεν θα πρέπει σε καμία περίπτωση να ερμηνευθούν ως πρόβλεψη.

Σενάριο Αναφοράς στις 31 Δεκεμβρίου 2011

Συνολικά Βασικά Ίδια Κεφάλαια (Tier 1) μετά το Σενάριο Αναφοράς	1.701
Συνολικά Εποπτικά Κεφάλαια μετά το Σενάριο Αναφοράς.	1.823
Συνολικό σταθμισμένο Ενεργητικό μετά το Σενάριο Αναφοράς.	15.850
Δείκτης Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων (Tier 1) (%) μετά το Σενάριο Αναφοράς.	10,7%

Δυσμενές Σενάριο στις 31 Δεκεμβρίου 2011

Εκατ. ευρώ

Συνολικά Βασικά Ίδια Κεφάλαια (Tier 1) μετά το Δυσμενές Σενάριο	1.319
Συνολικά Εποπτικά Κεφάλαιο μετά το Δυσμενές Σενάριο	1.441
Συνολικό σταθμισμένο Ενεργητικό μετά το Δυσμενές Σενάριο	14.794
Αθροιστικά 2-ετή κέρδη προ προβλέψεων (συμπεριλαμβανομένων και των λειτουργικών δαπανών) ²⁷ μετά το Δυσμενές Σενάριο	856
Αθροιστικές 2-ετείς Ζημιές Απομείωσης των στοιχείων ενεργητικού του τραπεζικού χαρτοφυλακίου μετά το Δυσμενές Σενάριο ²⁷	-771
Αθροιστικές 2-ετείς Ζημιές Απομείωσης του χαρτοφυλακίου συναλλαγών μετά το Δυσμενές Σενάριο ²⁷	-16
Ζετές ποσοστό Ζημιών Απομείωσης των ανοιγμάτων έναντι επιχειρήσεων μετά το Δυσμενές Σενάριο (%) ^{26,27}	4,77%

2ετές ποσοστό Ζημιών Απομείωσης επί των ανοιγμάτων λιανικής τραπεζικής μετά το Δυσμενές Σενάριο (%) ^{26,27} 3,55%

Δείκτης Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων (Tier 1) μετά το Δυσμενές Σενάριο (%) 8,90%

Πρόσθετη επίπτωση μετά την εφαρμογή του σεναρίου δημοσιονομικής αναταραχής στις 31 Δεκεμβρίου 2011 **Εκατ. ευρώ**

Επιπλέον αθροιστικές 2-ετείς Ζημιές Απομείωσης των στοιχείων ενεργητικού του τραπεζικού χαρτοφυλακίου μετά την εφαρμογή του σεναρίου δημοσιονομικής αναταραχής²⁷ -534

Επιπλέον αθροιστικές 2-ετείς Ζημιές Απομείωσης στα ανοίγματα έναντι κεντρικών κυβερνήσεων του χαρτοφυλακίου συναλλαγών μετά την εφαρμογή του σεναρίου της δημοσιονομικής αναταραχής ²⁷ -154

2ετές ποσοστό Ζημιών Απομείωσης των ανοιγμάτων έναντι επιχειρήσεων μετά το δυσμενές σενάριο και την εφαρμογή του σεναρίου της δημοσιονομικής αναταραχής(%) ^{26,27,28} 5,02%

2ετές ποσοστό Ζημιών Απομείωσης των ανοιγμάτων λιανικής τραπεζικής μετά το δυσμενές σενάριο και την εφαρμογή του σεναρίου της δημοσιονομικής 9,24%

αναταραχής (%) ^{26,27,28}

Δείκτης Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων (Tier 1) μετά το
δυσμενές σενάριο και την εφαρμογή του σεναρίου
δημοσιονομικής αναταραχής (%) 4,36%

Απαιτούμενο κεφάλαιο για την επαναφορά του
δείκτη Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων (Tier 1) στο 6%
λαμβάνοντας υπόψη το Δυσμενές Σενάριο και το
σενάριο της δημοσιονομικής αναταραχής, στο τέλος
του 2011 242,6

• **Η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.** συμμετείχε στην άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων που διενεργήθηκε σε πανευρωπαϊκό επίπεδο (2010 EU Wide Stress Testing Exercise of European Banks), την οποία συντόνισε η Επιτροπή Ευρωπαϊκών Αρχών Εποπτείας των Τραπεζών (CEBS), σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, και υπό την εποπτεία της Τράπεζας της Ελλάδος Α.Ε.

• Η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε. αναγνωρίζει και αποδέχεται τα αποτελέσματα της ανωτέρω άσκησης προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων.

• Η άσκηση αυτή συμπληρώνει τις διαδικασίες διαχείρισης κινδύνων και την τακτική διενέργεια σεναρίων προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων, που έχουν αναπτυχθεί από Η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε. βάσει του θεσμικού πλαισίου για τον Πυλώνα 2 της Βασιλείας II και ειδικότερα τα προβλεπόμενα στις ΠΔ/ΤΕ 2577/2006 και 2595/2007 όπως και τις απαιτήσεις του ν. 3601/2007, όπως ισχύει (αποτελεί ενσωμάτωση στο ελληνικό δίκαιο των διατάξεων της CRD).

• Η άσκηση διενεργήθηκε με τη χρήση των σεναρίων, τη μεθοδολογία και τις βασικές παραδοχές που παρείχε η CEBS (βλ. την συνολική έκθεση όπως δημοσιεύθηκε στην

---

²⁶ Ποσοστό Ζημιών απομείωσης επί τοις % των ανοιγμάτων έναντι επιχειρήσεων / λιανικής τραπεζικής στα χαρτοφυλάκια AFS, HTM, δανείων και LaR

²⁷ Αθροιστικά για τα έτη 2010 και 2011

²⁸ Στη βάση των εκτιμώμενων ζημιών λαμβάνοντας υπόψη το Δυσμενές Σενάριο + την Πρόσθετη αιφνίδια δημοσιονομική αναταραχή, στο τέλος του 2011 (πτώχευση χώρας)

ιστοσελίδα της CEBS). Η επίπτωση των υποθέσεων του δυσμενούς σεναρίου διαμορφώνει τον εκτιμώμενο δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας Tier 1 (σε ενοποιημένη βάση) σε 8,9% το 2011 έναντι 8,4% στο τέλος του 2009. Επιπρόσθετη επίπτωση της τάξης των 4,54 ποσοστιαίων μονάδων προκύπτει από την εφαρμογή του δυσμενούς σεναρίου που λαμβάνει υπόψη τον δημοσιονομικό κίνδυνο των Ευρωπαϊκών χωρών, με αποτέλεσμα ο εκτιμώμενος δείκτης Tier 1 να διαμορφώνεται στο 4,36% στο τέλος του 2011, συγκριτικά με το ελάχιστο εποπτικό όριο του 4%.

• Τα αποτελέσματα της άσκησης υποδηλώνουν έλλειμμα ύψους 242,6 εκ. επί των κεφαλαίων Tier 1, σε σχέση με το όριο του 6% του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας Tier 1, όπως ορίστηκε αποκλειστικά για τους σκοπούς της παρούσας άσκησης. Αυτό το όριο δεν θα πρέπει σε καμία περίπτωση να ερμηνευθεί ως ένα ελάχιστο εποπτικό όριο (σημειώνεται ότι το ελάχιστο όριο του δείκτη Tier 1 έχει καθοριστεί εποπτικά στο 4%), ούτε ως ο εξατομικευμένος δείκτης που αντανακλά το προφίλ κινδύνου του ιδρύματος και διαμορφώνεται με βάση την διαδικασία εποπτικής αξιολόγησης στο πλαίσιο του Πυλώνα II της Ευρωπαϊκής οδηγίας 48 (Capital Requirements Directive –CRD).

Η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε. συζήτησε διεξοδικά με την ΤτΕ τα αποτελέσματα της άσκησης. Ως αποτέλεσμα συμφωνήθηκαν τα εξής:

- Η Τράπεζα να προχωρήσει σε αύξηση μετοχικού κεφαλαίου ώστε να υπερκαλύψει τις μελλοντικές ανάγκες κεφαλαιακής επάρκειας
- Η Τράπεζα να ενισχύσει τα εποπτικά ίδια κεφάλαια μέσω σταδιακής απεμπλοκής από συμμετοχές σε εταιρίες χρηματοπιστωτικού τομέα που κατέχει
- Να προβεί σε κινήσεις μείωσης του λειτουργικού κόστους και αύξησης των πηγών εσόδων.

Επίσης συμφωνήθηκαν τα εξής:

- Το σενάριο προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων διενεργήθηκε σύμφωνα με μια σειρά απλουστευτικών παραδοχών (πχ. Δεν υπάρχει μεταβολή του ισολογισμού). Συνεπώς, η πληροφορία σχετικά με το Σενάριο Αναφοράς παρέχεται μόνο για λόγους σύγκρισης και δεν θα πρέπει σε καμία περίπτωση να θεωρηθεί ως πρόβλεψη.
- Είναι επιτακτική ανάγκη κατά την ερμηνεία των αποτελεσμάτων της άσκησης, να γίνει διάκριση μεταξύ των αποτελεσμάτων που προκύπτουν από την εφαρμογή των διαφορετικών σεναρίων που αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο της άσκησης.

Ειδικότερα τα αποτελέσματα των δυσμενών σεναρίων δεν θα πρέπει να θεωρηθούν αντιπροσωπευτικά της τρέχουσας κατάστασης, ούτε να χρησιμοποιούνται για την εκτίμηση πιθανών αναγκών ενίσχυσης των υπαρχόντων κεφαλαίων. Μια άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων δεν εκτιμά προβλέψεις αναμενόμενων αποτελεσμάτων. Τούτο διότι τα δυσμενή σενάρια έχουν σχεδιαστεί για να παρέχουν μία ανάλυση ευαισθησίας στην περίπτωση που οι εύλογες αλλά ακραίες παραδοχές τους πραγματοποιηθούν (what-if analysis). Οι υποθέσεις των σεναρίων επομένως δεν είναι πολύ πιθανό να πραγματοποιηθούν. Οι επίπτωση των σεναρίων ενδέχεται να είναι διαφορετική για κάθε πιστωτικό ίδρυμα, λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του κάθε ιδρύματος²⁹.

---

²⁹ Βασικός μέτοχος της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος Α.Ε. είναι το δημόσιο, το οποίο αυτή τη χρονική περίοδο «βάλλεται» από την οικονομική κρίση που επικρατεί στη χώρα μας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο διαμεσολαβητικός ρόλος του τραπεζικού συστήματος ανάμεσα στις πλεονασματικές και τις ελλειμματικές μονάδες καταδεικνύει την αδιαμφισβήτητη σημαντικότητα του στην εξέλιξη της ιστορίας και στην ανάπτυξη των οικονομιών όλων των χωρών.

Ωστόσο υπήρχαν περιπτώσεις εμφάνισης κυρίως χρηματιστηριακών κρίσεων όπου συνέβαλε το τραπεζικό σύστημα και διαμόρφωσε ριζικά τις οικονομίες διαφόρων κρατών ανά τον πλανήτη.

Στον τραπεζικό κόσμο η εμπιστοσύνη αποτελεί πολύτιμο αγαθό καθώς όλο το τραπεζικό σύστημα έχει κτιστεί πάνω σε σχέσεις εμπιστοσύνης. Από τη στιγμή που η σχέση εμπιστοσύνης διαταραχθεί, η κατάρρευση του όλου συστήματος είναι θέμα χρόνου.

Η σχέση εμπιστοσύνης φάνηκε να διαταράσσεται στην πρόσφατη χρηματοοικονομική κρίση. Άμεση συνέπεια αυτής της μεγάλης χρηματοπιστωτικής κρίσης είναι η ανατροπή του οικονομικού μοντέλου της «ελευθερίας των αγορών» που κυριάρχησε τα τελευταία χρόνια. Η προσδοκία ότι η αγορά θα ισορροπήσει από μόνη της έχει πια εξανεμιστεί και όλοι προσδοκούν την κρατική παρέμβαση.

Η κρίση έδειξε σαφώς ότι οι καταστάσεις δυσχέρειας δεν μπορούν να περιορισθούν σε μία και μόνη χώρα, αλλά διαδίδονται σε παγκόσμιο επίπεδο. Είναι σημαντικό να τονισθεί ότι όλες οι χώρες πρέπει να υποχρεωθούν να τηρήσουν τους κανόνες που συμφωνήθηκαν στη Βασιλεία για την εξάλειψη της καταχρηστικής επιλογής του ευνοϊκότερου καθεστώτος εποπτείας.

Η παρούσα κρίση αποτελεί μοναδική ευκαιρία για τη μεταρρύθμιση του κανονιστικού και εποπτικού πλαισίου του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Παρέχει μια ώθηση την οποία, οι υπεύθυνοι για τη χάραξη της πολιτικής στην ΕΕ αλλά και σε όλα τα κράτη, πρέπει να αξιοποιήσουν, προκειμένου να παρουσιάσουν το νέο μοντέλο ρύθμισης και εποπτείας του χρηματοπιστωτικού συστήματος, έχοντας ως απώτερο σκοπό την προώθηση χρηματοπιστωτικής σταθερότητας σε παγκόσμιο επίπεδο. **[Jensen Anne E., Berès Pervenche, <http://www.europarl.europa.eu>]**

Η παγκόσμια οικονομία χρειάζεται μια ισχυρότερη αρχιτεκτονική εποπτείας και ρύθμιση της προληπτικής εποπτείας, η οποία θα μπορέσει να ενισχύσει τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα.

Έτσι, τα τελευταία 25 χρόνια, κατέστη αναγκαία η σύσταση της επιτροπής της Βασιλείας το έργο της οποίας αποβλέπει:

- στη διασφάλιση της σταθερότητας και ισορροπίας του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος μέσα από την ανάπτυξη πιστωτικών υποδειγμάτων για τον υπολογισμό προβλέψεων, που θα στηρίζονται στην ανάλυση τόσο ποσοτικών όσο και ποιοτικών χαρακτηριστικών των πιστούχων. Τα υποδείγματα αυτά περιορίζουν το βαθμό αυθαιρεσίας και υποκειμενικότητας των δανειστών, κατανέμουν αποτελεσματικότερα το κεφάλαιο, εμπεριέχουν απαιτήσεις για διαφορετικούς τύπους κινδύνου, ενώ προσδιορίζουν τον κίνδυνο που πιθανόν να εμπεριέχει η συναλλαγή με τον αντισυμβαλλόμενο και κατά συνέπεια το κόστος δανεισμού και το επιτόκιο.
- στη διαμόρφωση ισοδύναμων όρων ανταγωνισμού, κυρίως σε διεθνές επίπεδο, αφενός μεν μεταξύ των διεθνώς δραστηριοποιούμενων τραπεζών και, αφετέρου, μεταξύ των τραπεζών και των εταιρειών παροχής επενδυτικών υπηρεσιών.
- στην ενίσχυση της ικανότητας απορρόφησης ζημιών, σε περίπτωση που εκδηλωθούν οι μη προβλέψιμοι κίνδυνοι, στους οποίους εκτίθενται με τη λειτουργία τους. [Γκόρτσος, 2007]

Η κριτική που δέχθηκε τα προηγούμενα χρόνια το σύμφωνο του 1988 για την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών, σε συνδυασμό με την απελευθέρωση των αγορών, την καινοτομία στον τομέα των τραπεζικών εργασιών και τη βελτίωση των τεχνικών διαχείρισης κινδύνων, οδήγησαν στην αναθεώρησή του. Η “Βασιλεία II” είχε στόχο την αποτελεσματικότερη διαχείριση των κινδύνων στις τράπεζες και τη χρήση εργαλείων εποπτείας φιλικότερων προς την αγορά. Κάθε ένας από τους πυλώνες στους οποίους στηρίζεται το νέο πλαίσιο, έχει πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα, ο αποτελεσματικός συνδυασμός όμως και των τριών μπορεί να εκπληρώσει το στόχο της σταθερότητας του χρηματοοικονομικού συστήματος. Ο 1^{ος} πυλώνας, που αφορά τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων, περιλαμβάνει αρκετά ξεκάθαρους κανόνες, οι πραγματικές προκλήσεις όμως βρίσκονται στην εφαρμογή του 2^{ου} πυλώνα για τον εποπτικό έλεγχο και του 3^{ου} πυλώνα για την πειθαρχία της αγοράς [Llewellyn & Mayes, 2004]. Ο 2^{ος} πυλώνας βασίζεται, κυρίως, σε αρχές, και αρκετά ζητήματα εξαρτώνται από τον τρόπο που θα τα προσεγγίσουν οι εποπτικές αρχές κάθε χώρας. Αυτό απαιτεί συντονισμό και συνεργασία μεταξύ των εποπτικών αρχών, προκειμένου να διασφαλίζονται ίσοι όροι ανταγωνισμού μεταξύ

των διεθνώς δραστηριοποιούμενων τραπεζών. Επίσης, από το κείμενο της συνθήκης γίνεται σαφές ότι ο 3^{ος} πυλώνας της νέας συνθήκης, η πειθαρχία στην αγορά, αποτελεί συμπληρωματικό μηχανισμό εποπτείας [BCBS, 2004]. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να μπορούν να γίνουν αντιληπτά από τις εποπτικές αρχές τα «σήματα» των αγορών, αλλά και να «μεταφράζονται» σωστά, προκειμένου να μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τους σκοπούς της προληπτικής εποπτείας. Είναι σαφές λοιπόν, ότι τα καθήκοντα των εποπτικών αρχών είναι ιδιαίτερα απαιτητικά στα πλαίσια του 2^{ου} και του 3^{ου} πυλώνα και η εφαρμογή τους απαιτεί επαρκές και εξειδικευμένο προσωπικό, με εμπειρία και αντίληψη για τις ιδιαιτερότητες της αγοράς μέσα στην οποία λειτουργεί η εποπτική αρχή [Resti and Sironi, 2004]. Το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο Βασιλεία III, συμπλήρωση-αναθεώρηση των προηγούμενων, καθιέρωσε νέες ρυθμίσεις για την αύξηση των κεφαλαιακών απαιτήσεων για το χαρτοφυλάκιο συναλλαγών έναντι του κινδύνου της ρευστότητας και την αντιμετώπιση της «προκυκλικότητας».

Ο τρόπος με τον οποίο θα εφαρμοστεί η πειθαρχία της αγοράς στην εποπτεία των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων ίσως να μην γίνεται ξεκάθαρος από το κείμενο της συνθήκης, αλλά η απόφαση να αποτελέσει συμπληρωματικό μηχανισμό δε φαίνεται λανθασμένη, αφού οι έως τώρα εμπειρικές μελέτες δείχνουν ότι η πειθαρχία στην αγορά μπορεί να παίξει ρόλο ως συμπληρωματικό και ενισχυτικό στοιχείο της εποπτείας αλλά δεν μπορεί να την υποκαταστήσει [Llewellyn & Mayes, 2004]. Δεν πρέπει να αγνοείται ότι οι αγορές και οι εποπτικές αρχές έχουν διαφορετική προοπτική. Οι εποπτικές αρχές θέλουν να περιορίσουν τον κίνδυνο και είναι υποχρεωμένες από το ρόλο τους να λαμβάνουν υπόψη τη συνολική εικόνα της αγοράς, ενώ η προοπτική των αναλύσεών τους είναι σαφέστατα πιο μακροπρόθεσμη από αυτήν των άλλων παραγόντων της αγοράς.

Οι πληροφορίες που διαθέτουν οι εποπτικές αρχές τις βοηθούν να έχουν εικόνα για τις προοπτικές κάθε εταιρείας, που μπορεί να είναι διαφορετική από αυτήν που έχουν οι συμμετέχοντες στην αγορά [Tsatsaronis, Claudio Borio, William Curt Hunter, George Kaufman, 2004]. Προς το παρόν, ο ρόλος της πειθαρχίας στην αγορά είναι περιορισμένος και η επέκτασή του εξαρτάται από την ύπαρξη των κατωτέρω βασικών προϋποθέσεων, οι οποίες είναι:

- Η ύπαρξη παραγόντων στην αγορά, με εμπειρία και ικανότητα στην ανάλυση των παρεχομένων πληροφοριών. Επίσης, οι αντιδράσεις των ομάδων που παρακολουθούν τα «μηνύματα» των αγορών που αφορούν τις τράπεζες, πρέπει να είναι ορθολογικές.

Εάν όμως για οποιοδήποτε λόγο τα μηνύματα είτε δεν γίνονται αντιληπτά είτε δεν γίνονται σαφώς κατανοητά είτε ακόμα και παραβλέπονται, το βάρος για την πειθαρχία της αγοράς πρέπει να το επωμιστούν με υπευθυνότητα οι εποπτικές αρχές.

- Η έγκαιρη και ουσιαστική ευαισθητοποίηση όλων των εμπλεκόμενων φορέων –των τραπεζών και της ένωσης τους, των εποπτικών αρχών και των φορέων εκπροσώπησης της πελατείας των τραπεζών– είναι απόλυτα ενδεδειγμένη. Οι αυξημένες υποχρεώσεις γνωστοποίησης στοιχείων του 3^{ου} πυλώνα διαμορφώνουν τα κατάλληλα κίνητρα για τη βελτίωση των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων που αναπτύσσουν οι τράπεζες.

- Επίσης, πολλές προσεγγίσεις μπορούν να βοηθήσουν εδώ, που έχουν ενσωματωθεί από την Επιτροπή της Βασιλείας. Πρώτον, οι ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις είναι μόνο αυτό –ΕΛΑΧΙΣΤΕΣ απαιτήσεις. Οι τράπεζες θα πρέπει να έχουν επαρκή κεφάλαια για κάθε περίπτωση. Αναμένεται λοιπόν να δημιουργήσουν ένα απόθεμα κεφαλαίου τις καλές οικονομικές περιόδους το οποίο να χρησιμοποιήσουν ως απόθεμα ασφαλείας στις κακές οικονομικές περιόδους. Δεύτερον, δεν θα πρέπει οι κεφαλαιακές απαιτήσεις κάτω από τον πυλώνα 1 να εφαρμόζονται τυφλά ή μηχανικά. Ο πυλώνας 2, η Εποπτική Επίβλεψη και ο πυλώνας 3, η πειθαρχία της αγοράς, είναι εξίσου σημαντικά για να εκτιμήσουμε την κεφαλαιακή θέση μιας τράπεζας ενισχύοντας το κίνητρο να διατηρούν ένα απόθεμα κεφαλαίου πάνω από το ελάχιστο. Τρίτον, είναι επιθυμητό να χρησιμοποιούνται μέτρα μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου που δεν είναι εξαιρετικά «ευάλωτα» σε βραχυπρόθεσμες αναθεωρήσεις [Crockett A, 2002].

- Επιπρόσθετα, προκειμένου να αποδειχθεί επιτυχημένη, η ρύθμιση της προληπτικής εποπτείας πρέπει να βασίζεται σε γενικές αρχές, όπως η απλότητα, η σαφήνεια, η συνεκτικότητα και η διαφάνεια.

Εν κατακλείδι, η πρόκληση που πρέπει να αντιμετωπιστεί είναι πώς να αναδιαμορφωθεί το χρηματοπιστωτικό σύστημα ώστε να γίνει πιο εύρωστο, εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα ότι θα διατηρήσει τις δυνατότητές του όσον αφορά την καινοτομία και την υποστήριξη της οικονομικής ανάπτυξης. Με άλλα λόγια: ένα χρηματοπιστωτικό σύστημα, το οποίο δεν θα λειτουργεί εις βάρος των πολιτών, αλλά θα τους εξυπηρετεί. [Jensen Anne E., Berès Pervenche, <http://www.europarl.europa.eu>]

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1:

Έκθεση De Larosière.

Στο πλαίσιο πρωτοβουλιών για την παρακολούθηση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, το Νοέμβριο του 2008 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανέθεσε σε ειδική επιτροπή υπό την προεδρία του πρώην "Διοικητή της Τράπεζας της Γαλλίας και Γενικού "Διευθυντή του "Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου κ. Jacques de Larosière να διερευνήσει τις αιτίες που οδήγησαν στη χρηματοπιστωτική κρίση και να υποβάλει προτάσεις για τη βελτίωση του εποπτικού και ρυθμιστικού πλαισίου του χρηματοπιστωτικού συστήματος στα κράτη – μέλη της Ένωσης με στόχο την αποτροπή ανάλογων κρίσεων στο μέλλον. Η έκθεση παραδόθηκε στα τέλη Φεβρουαρίου του 2009 και ως βασικά αίτια της κρίσης εντόπισε κυρίως τα εξής :

- Την ανεπαρκή αντιμετώπιση του κινδύνου ρευστότητας των αγορών.
- Τη μη ορθή αποτύπωση και τιμολόγηση του κινδύνου σύνθετων προϊόντων.
- Τις χαμηλές κεφαλαιακές απαιτήσεις του χαρτοφυλακίου συναλλαγών.
- Την ανεπάρκεια στα συστήματα διαχείρισης κινδύνων όσον αφορά τη σύνδεσή τους με τις αμοιβές των διευθυντικών στελεχών και την εταιρική διακυβέρνηση.
- Την υπερκυκλικότητα που ενδεχομένως δημιουργούν ορισμένες διατάξεις του πλαισίου “ Βασιλεία II “.
- Την υψηλή πιστωτική επέκταση, που δεν υποστηριζόταν επαρκώς από καλής ποιότητας ίδια κεφάλαια.

Η τελική έκθεση την οποία παρουσίασε η ομάδα de Larosière στις 25 Φεβρουαρίου 2009 παραθέτει μια ισορροπημένη και ρεαλιστική εικόνα ενός νέου συστήματος ευρωπαϊκής χρηματοπιστωτικής εποπτείας. Επίκεντρο των προτάσεών της αποτελεί η ενίσχυση της συνεργασίας και του συντονισμού μεταξύ των εθνικών εποπτικών αρχών μέσω, μεταξύ άλλων, της δημιουργίας νέων ευρωπαϊκών εποπτικών αρχών και, για πρώτη φορά, ενός φορέα σε ευρωπαϊκό επίπεδο επιφορτισμένου με την παρακολούθηση του κινδύνου για ολόκληρο το χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Στην ανακοίνωση «Η υλοποίηση της ευρωπαϊκής ανάκαμψης» της 4ης Μαρτίου 2009, η Επιτροπή επικρότησε και υποστήριξε τον βασικό προσανατολισμό των συστάσεων αυτών. Στηριζόμενη τις συστάσεις της έκθεσης de Larosière, η ανακοίνωση καθορίζει ένα σχέδιο δράσης για την αναμόρφωση του τρόπου με τον οποίο ρυθμίζονται και εποπτεύονται οι χρηματοπιστωτικές αγορές. Η Επιτροπή έχει ήδη λάβει σειρά μέτρων για την υλοποίηση της κανονιστικής μεταρρύθμισης, μεταξύ

των οποίων συγκαταλέγονται σημαντικές πρωτοβουλίες για τα εναλλακτικά επενδυτικά κεφάλαια, συμπεριλαμβανομένων των κεφαλαίων αντιστάθμισης κινδύνου, και τις αποδοχές των διευθυντικών στελεχών.

"Δεδομένης της επείγουσας ανάγκης για παράλληλη δράση στον τομέα της εποπτείας, η Επιτροπή πρότεινε συντομότερο χρονοδιάγραμμα για την υλοποίηση της μεταρρύθμισης της χρηματοπιστωτικής εποπτείας στην ΕΕ. Οι συζητήσεις στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, καθώς και η δημόσια διαβούλευση, κατέδειξαν ευρεία συναίνεση αναφορικά με την ανάγκη μεταρρύθμισης και τους στόχους που πρέπει να επιτευχθούν σε συμφωνία με την έκθεση de Larosière και τις προτάσεις της Επιτροπής για τη συνέχεια που πρέπει να δοθεί.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2:

Τα κριτήρια που έχουν θεσπιστεί από την Τράπεζα για τη διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου σε επίπεδο τραπεζικού καταστήματος περιλαμβάνουν:

- πιστή τήρηση του θεσμικού και κανονιστικού πλαισίου λειτουργίας της τραπεζικής αγοράς
- Αποτελεσματική διαχείριση διαθέσιμων πόρων: Κεφάλαια (ίδια και ξένα), Πελάτες, εκπαίδευση και συνεχής επαγγελματική κατάρτιση προσωπικού
- Εφαρμογή Κανόνων Δικαίου που διέπουν τις συναλλαγές
- Κανονιστική συμμόρφωση, επαγγελματική εχεμύθεια, τραπεζικό απόρρητο, προστασία προσωπικών δεδομένων
- Ύπαρξη Κώδικα τραπεζικής δεοντολογίας και θεσμοί προστασίας του πελάτη
- Ενημέρωση των συναλλασσομένων για τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες
- Σωστή λειτουργία των Αρχών παρακολούθησης, μεσολάβησης και επίλυσης διαφορών μεταξύ τραπεζών και πελατών τους
- Διασφάλιση τραπεζικών συναλλαγών μέσω ανεξάρτητων εξουσιοδοτήσεων, κατάλληλος διαχωρισμός καθηκόντων στελεχών και υπαλλήλων ανά τομέα εργασίας και κλιμάκιο ευθύνης τους
- Πιστή τήρηση Κανονισμών, οργανογραμμάτων, εγχειριδίων διαδικασιών
- Καλή χρήση μυστικών συνθηματικών για την αναγνώριση των χρηστών στο μηχανογραφικό σύστημα
- Εγκυρότητα συναλλαγών (με μετρητά, συμψηφιστικά, με πλαστικό χρήμα)
- Εγκυρότητα εγγράφων, τα βασικά έγγραφα στις καθημερινές συναλλαγές
- Διενέργεια Προληπτικών και κατασταλτικών ελέγχων, συναλλαγές που απαιτούν ιδιαίτερη προσοχή
- Εξεύρεση Τρόπων και μέτρων αποφυγής «ξεπλύματος» βρώμικου χρήματος
- Ταυτοποίηση συναλλασσομένων και εφαρμογή μέτρων «δέουσας επιμέλειας»
- Εφαρμογή Μέτρων διασφάλισης εργασιών με επιταγές που χρησιμοποιούνται είτε ως μέσο πληρωμής είτε ως μέσο πίστης (ασφάλειας πιστοδοτήσεων), (π.χ. προσκόμιση τιμολογίων αγορών)
- κατάλληλη Διαχείριση παραπόνων πελατείας
- περιοδική αξιολόγηση του λειτουργικού κινδύνου και της επάρκειας των ελέγχων και διαδικασιών για την αντιμετώπισή του
- αναφορά των ζημιών από το λειτουργικό κίνδυνο και προτεινόμενων διορθωτικών ενεργειών
- ανάπτυξη σχεδίων αντιμετώπισης έκτακτων περιπτώσεων
- περιορισμός του κινδύνου περιλαμβανομένων και ασφαλιστικών μέτρων στις περιπτώσεις που αυτά είναι αποτελεσματικά
- θέσπιση ορίων διακράτησης μετρητών διαθέσιμων στα Ταμεία, τις χρηματοποστολές, και τις Αυτόματες Ταμειολογιστικές Μηχανές (ATM)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3:

ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ 31 Δεκεμβρίου 2010, 2009, 2008 της ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ Της ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.

Βάσει των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς

Ενοποιημένη κατάσταση οικονομικής θέσης				
Στις 31 Δεκεμβρίου				
(Ποσά σε χιλιάδες Ευρώ)				
	Σημ.	2010	2009	2008
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ				
Ταμείο και Διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα	18	873.905	1.029.928	1.277.038
Απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	19	1.042.668	2.429.149	957.446
Χρεόγραφα εμπορικής εκμετάλλευσης	20	209.542	901.782	342.661
Παράγωγα Χρηματοοικονομικά μέσα	21	20.953	25.838	25.786
Δάνεια και προκαταβολές σε πελάτες	22	21.202.815	21.943.088	20.853.981
Επενδυτικό χαρτοφυλάκιο	23	5.389.146	3.995.379	2.515.084
Συμμετοχές σε συγγενείς επιχειρήσεις	25	174.341	188.147	204.700
Επενδύσεις σε ακίνητα	26	229.240	197.386	187.985
Ενσώματα πάγια στοιχεία	27	479.804	506.908	498.748
Άυλα περιουσιακά στοιχεία	28	14.102	26.698	29.082
Αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση	29	441.920	429.774	440.589
Λοιπά περιουσιακά στοιχεία	30	1.142.217	1.114.281	1.140.746
Σύνολο ενεργητικού		31.220.653	32.788.358	28.473.846
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ				
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	31	9.246.982	6.478.819	4.971.653
Καταθέσεις πελατών	32	19.682.635	22.595.987	20.965.347
Υποχρεώσεις στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	33	53.414	931.587	0
Παράγωγα Χρηματοοικονομικά μέσα	21	145.276	84.242	62.405
Υποχρεώσεις καθορισμένων παροχών	34	37.531	40.121	54.629
Άλλες υποχρεώσεις	35	402.687	454.044	422.776
Δάνεια μειωμένης εξασφάλισης	36	249.196	248.794	444.156
Ασφαλιστικές Προβλέψεις	37	653.522	643.690	622.224
Σύνολο υποχρεώσεων		30.471.243	31.477.284	27.543.190
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ				
Μετοχικό Κεφάλαιο	38	1.326.920	1.326.920	651.920
Ίδιες Μετοχές		(8.282)	(8.338)	(8.338)
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο		92.678	92.711	93.748
Αποθεματικά	39	(194.631)	(86.607)	(252.626)
Σωρευμένα κέρδη / (ζημιές)		(517.616)	(72.110)	382.008
Καθαρή Θέση Μετόχων		699.069	1.252.576	866.712
Δικαιώματα Μειοψηφίας		50.341	58.498	63.944
Σύνολο Καθαρής Θέσης		749.410	1.311.074	930.656
Σύνολο Καθαρής Θέσης & Υποχρεώσεων		31.220.653	32.788.358	28.473.846

Ενοποιημένη κατάσταση αποτελεσμάτων				
Για τη χρήση που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου				
(Ποσά σε χιλιάδες Ευρώ)				
Σημ.	2010	2009	2008	
Τόκοι και συναφή έσοδα	1.208.377	1.169.768	1.220.102	
Τόκοι και συναφή έξοδα	(384.634)	(419.486)	(594.671)	

Καθαρά έσοδα από τόκους	7	823.743	750.282	625.431
Έσοδα από αμοιβές και προμήθειες		106.995	116.096	120.839
Έξοδα από αμοιβές και προμήθειες		(35.074)	(39.281)	(31.427)
Καθαρά έσοδα από αμοιβές και προμήθειες	8	71.921	76.815	89.412
Καθαρά έσοδα εμπορικού χαρτοφυλακίου	9	(193.363)	52.098	(27.924)
Καθαρά έσοδα επενδυτικού χαρτοφυλακίου	10	9.053	17.245	9.301
Έσοδα από Μερίσματα	11	7.529	17.175	24.167
Άλλα λειτουργικά έσοδα	12	87.610	62.237	86.502
Σύνολο λοιπών εσόδων		(89.171)	148.755	92.046
Λειτουργικά Έσοδα		806.493	975.852	806.889
Αμοιβές και έξοδα προσωπικού	13	(439.202)	(432.085)	(398.530)
Λοιπά έξοδα	14	(119.070)	(157.853)	(164.803)
Αποσβέσεις	26,27,28	(39.500)	(41.223)	(37.079)
Απομείωση περιουσιακών στοιχείων	15	(603.993)	(825.329)	(204.196)
Λειτουργικά Κέρδη/(ζημιές)		(395.272)	(480.638)	2.281
Αναλογία αποτελεσμάτων συγγενών εταιριών		1.010	(2.575)	13.069
Κέρδη/(ζημιές) προ φόρων		(394.262)	(483.213)	15.350
Φόρος	16	(46.340)	27.963	14.419
Κέρδη/(ζημιές) μετά από φόρους		(440.602)	(455.250)	29.769
Κατανέμονται σε:				
Μετόχους της Τράπεζας		(438.034)	(451.718)	27.849
Μετόχους μειοψηφίας		(2.568)	(3.532)	1.920
Κέρδη/(ζημιές) χρήσεως		(440.602)	(455.250)	29.769
Βασικά και προσαρμοσμένα κέρδη/(ζημιές) ανά μετοχή (Ευρώ ανά μετοχή):	17	(0,5417)	(0,5345)	0,0308

Ενοποιημένη κατάσταση συγκεντρωτικών συνολικών εσόδων			
Για τη χρήση που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου			
(Ποσά σε χιλιάδες Ευρώ)			
2010	2009	2008	
Κέρδη/(ζημιές) μετά από φόρους	(440.602)	(455.250)	29.769
Λοιπά Έσοδα			
Συναλλαγματικές διαφορές	(19.507)	(15.995)	(35.671)
Αποθεματικό χρεογράφων διαθέσιμων προς πώληση:			
- Αποτίμηση περιόδου	(250.933)	29.045	(608.256)

- (Κέρδη) / Ζημίες από την πώληση των διαθέσιμων προς πώληση χρεογράφων	41.530	26.478	(350)
- Απομείωση περιόδου	107.079	168.518	0
- Φόρος που αναλογεί	11.881	(45.512)	91.910
Αναλογία λοιπών συνολικών εισοδημάτων συγγενών εταιριών	(41)	(26)	(186)
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	(109.991)	162.508	(552.553)
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	(550.593)	(292.742)	(522.784)
Κατανέμονται σε:			
Μετόχους της Τράπεζας	(546.110)	(288.099)	(517.043)
Μετόχους μειοψηφίας	(4.483)	(4.643)	(5.741)
Σύνολο αναγνωρισμένων εσόδων και εξόδων	(550.593)	(292.742)	(522.784)

Ενοποιημένη κατάσταση μεταβολών ιδίων κεφαλαίων										
(Ποσά σε χιλιάδες Ευρώ)										
Μετοχικό κεφάλαιο	Ίδιες Μετοχές	Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	Αποθεματικό χρεογράφων διαθέσιμων προς πώληση	Αποθεματικό συναλλαγματικών διαφορών	Λοιπά αποθεματικά	Σωρευμένα κέρδη / (ζημίες)	Σύνολο	Δικαιώματα μειοψηφίας	Σύνολο ιδίων Κεφαλαίων	
Υπόλοιπα 1 Ιανουαρίου 2008	651.920	(8.319)	94.231	165.594	(4.934)	122.891	439.112	1.460.495	60.563	1.521.058
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα:										
Κέρδη/(ζημίες) χρήσης 1/1 - 31/12/2008	0	0	0	0	0	0	27.849	27.849	1.920	29.769
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	0	0	0	(513.387)	(31.319)	0	(186)	(544.892)	(7.661)	(552.553)
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	0	0	0	(513.387)	(31.319)	0	27.663	(517.043)	(5.741)	(522.784)
Συναλλαγές με μετόχους που καταχωρούνται απευθείας στα Ίδια Κεφάλαια:										
Μεταφορές στα αποθεματικά λόγω διανομής	0	0	0	0	0	9.273	(9.273)	0	0	0
Αναβαλλόμενος φόρος που αναλογεί σε εγγραφές που καταχωρούνται απ' ευθείας στα Ίδια Κεφάλαια	0	0	(483)	0	0	0	0	(483)	0	(483)
Μερίσματα πληρωτέα	0	0	0	0	0	0	(90.544)	(90.544)	(1.788)	(92.332)
(Αγορές) / Πωλήσεις ιδίων μετοχών	0	(56)	0	0	0	0	0	(56)	0	(56)
Μεταβολές συμμετοχών Ομίλου	0	37	0	0	0	(744)	15.050	14.343	10.910	25.253
Σύνολο συναλλαγών με μετόχους	0	(19)	(483)	0	0	8.529	(84.767)	(76.740)	9.122	(67.618)

Υπόλοιπα 31 Δεκεμβρίου 2008	651.920	(8.338)	93.748	(347.793)	(36.253)	131.420	382.008	866.712	63.944	930.656
Υπόλοιπα 1 Ιανουαρίου 2009	651.920	(8.338)	93.748	(347.793)	(36.253)	131.420	382.008	866.712	63.944	930.656
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα:										
Ζημιές χρήσης 2009	0	0	0	0	0	0	(451.718)	(451.718)	(3.532)	(455.250)
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	0	0	0	177.960	(14.315)	0	(26)	163.619	(1.111)	162.508
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	0	0	0	177.960	(14.315)	0	(451.744)	(288.099)	(4.643)	(292.742)
Συναλλαγές με μετόχους που καταχωρούνται απευθείας στα Ίδια Κεφάλαια:										
Αύξηση Μετοχικού Κεφαλαίου	675.000	0	(675)	0	0	0	0	674.325	0	674.325
Μεταφορές στα αποθεματικά λόγω διανομής	0	0	0	0	0	2.374	(2.374)	0	0	0
Αναβαλλόμενος φόρος που αναλογεί σε εγγραφές που καταχωρούνται απ' ευθείας στα Ίδια Κεφάλαια	0	0	(362)	0	0	0	0	(362)	0	(362)
Μερίσματα πληρωτέα	0	0	0	0	0	0	0	0	(803)	(803)
Σύνολο συναλλαγών με μετόχους	675.000	0	(1.037)	0	0	2.374	(2.374)	673.963	(803)	673.160
Υπόλοιπα 31 Δεκεμβρίου 2009	1.326.920	(8.338)	92.711	(169.833)	(50.568)	133.794	(72.110)	1.252.576	58.498	1.311.074

Ιανουαρίου 2010	1.326.920	(8.338)	92.711	(169.833)	(50.568)	133.794	(72.110)	1.252.576	58.498	1.311.074
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα:										
Ζημιές χρήσης 2010	0	0	0	0	0	0	(438.034)	(438.034)	(2.568)	(440.602)
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	0	0	0	(90.443)	(17.592)	0	(41)	(108.076)	(1.915)	(109.991)
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	0	0	0	(90.443)	(17.592)	0	(438.075)	(546.110)	(4.483)	(550.593)
Συναλλαγές με μετόχους που καταχωρούνται απευθείας στα Ίδια Κεφάλαια:										
Αύξηση Μετοχικού Κεφαλαίου	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Μεταφορές στα αποθεματικά λόγω διανομής	0	0	0	0	0	148	(148)	0	0	0
Αναβαλλόμενος φόρος που αναλογεί σε εγγραφές που καταχωρούνται απ' ευθείας στα Ίδια Κεφάλαια	0	0	(33)	0	0	0	0	(33)	0	(33)
Μεταβολές συμμετοχών ομίλου	0	56	0	0	0	(137)	(7.283)	(7.364)	(2.876)	(10.240)
Μερίσματα πληρωτέα	0	0	0	0	0	0	0	0	(798)	(798)
Σύνολο συναλλαγών με μετόχους	0	56	(33)	0	0	11	(7.431)	(7.397)	(3.674)	(11.071)
Υπόλοιπα 31 Δεκεμβρίου 2010	1.326.920	(8.282)	92.678	(260.276)	(68.160)	133.805	(517.616)	699.069	50.341	749.410

Ενοποιημένη κατάσταση ταμειακών ροών			
Για τη χρήση που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου			
(Ποσά σε χιλιάδες Ευρώ)			
Σημ.	31/12/2010	31/12/2009	31/12/2008
Λειτουργικές δραστηριότητες			
Κέρδη / (Ζημιές) προ φόρων	(394.262)	(483.213)	15.350
Προσαρμογές για:			
Αποσβέσεις παγίων και άυλων στοιχείων	26,27,28	39.500	41.223
Ζημιές απομείωσης	15	603.993	825.329
Μεταβολή στις προβλέψεις (δεδ/να έσοδα - έξοδα)	(28.469)	(39.429)	(11.775)
Μεταβολή στην εύλογη αξία του εμπορικού χαρτοφυλακίου	68.380	2.123	25.500
(Κέρδη) / ζημιές από την πώληση χρεογράφων, ενσώματων παγίων και επενδυτικών ακινήτων	12.710	(113.129)	(59.724)
Μεταβολές σε λειτουργικά στοιχεία ισολογισμού			
Καθαρή (αύξηση) / μείωση απαιτήσεων κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	141.763	(214.308)	(220.868)
Καθαρή (αύξηση) / μείωση χρεογράφων εμπορικού χαρτοφυλακίου	80.130	(504.993)	(99.595)
Καθαρή (αύξηση) / μείωση δανείων και προκαταβολών πελατών	267.778	(1.630.337)	(4.161.756)
Καθαρή (αύξηση) / μείωση λοιπων περιουσιακών στοιχείων	(45.939)	(38.493)	(53.777)
Καθαρή αύξηση / (μείωση) καταθέσεων από πιστωτικά ιδρύματα	2.768.652	1.509.674	4.121.108
Καθαρή αύξηση / (μείωση) καταθέσεων πελατών	(2.912.652)	1.633.136	335.308
Καθαρή αύξηση / (μείωση) άλλων υποχρεώσεων	(380.445)	991.231	(22.416)
Ταμειακές ροές από λειτουργικές δραστηριότητες	221.139	1.978.814	108.630
Επενδυτικές δραστηριότητες			
Αγορές άυλων και ενσώματων παγίων περιουσιακών στοιχείων	(41.963)	(71.829)	(58.738)
Εισπράξεις από πώληση άυλων και ενσώματων παγίων περιουσιακών στοιχείων	25.985	26.574	38.705
(Αγορές) / Εισπράξεις επενδυτικών χρεογράφων διακρατούμενων ως τη λήξη	(650.565)	0	1.041.637
(Αγορές) / Πωλήσεις χρεογράφων χαρτοφυλακίου διαθέσιμων προς πώληση	(952.263)	(739.673)	(1.235.430)
Εισπραχθέντα μερίσματα	6.926	16.407	20.615
Αγορές θυγατρικών και συγγενών εταιρειών	(8.759)	(28)	(24.858)

Πώληση θυγατρικών και συγγενών εταιρειών	0	0	4.049
Ταμειακές ροές από επενδυτικές δραστηριότητες	(1.620.639)	(768.549)	(214.020)
Χρηματοδοτικές δραστηριότητες			
Επιστροφή κεφαλαίου - Πληρωθέντα μερίσματα	(798)	(803)	(45.272)
Έξοδα αύξησης μετοχικού κεφαλαίου	0	(675)	0
Πωλήσεις / (Αγορές) ιδίων μετοχών	0	0	(19)
Είσπραξη / (Εξαγορά) έκδοσης ομολόγων	0	(195.500)	248.392
Ταμειακές ροές από χρηματοδοτικές δραστηριότητες	(798)	(196.978)	203.101
Επίδραση των χρηματικών διαθεσίμων από συναλλαγματικές μεταβολές	(400)	(3.002)	(2.194)
Καθαρή αύξηση / (μείωση) ταμειακών ροών	(1.400.698)	1.010.285	95.517
Χρηματικά διαθέσιμα την 1η Ιανουαρίου	2.980.609	1.970.324	1.874.807
Χρηματικά διαθέσιμα την 31η Δεκεμβρίου	18	1.579.911	2.980.609
			1.970.324

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

* **Γκαργκάνας Νικόλαος**, (2007), Ομιλία του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος στο Ελληνοβρετανικό Επιμελητήριο Αθήνα, 11 Ιουλίου 2007, «Διεθνές Πιστωτικό Σύστημα: Προκλήσεις και Προοπτικές» WWW.BANKOFGREECE.GR

* **Γκαργκάνας Νικόλαος**, (2006), Ομιλία του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος στο συνέδριο “Greek, Bulgarian and Romanian Business & Investment Summit” του περιοδικού ECONOMIST με θέμα «Εξελίξεις και προοπτικές του τραπεζικού τομέα» http://www.bankofgreece.gr/announcements/text_speech.asp?speechid=104

* **Γκόρτσος Χρ.**, (2008), «Το νέο Πλαίσιο για την Κεφαλαιακή Επάρκεια (BASEL II), Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο.
www.hcmc.gr/photos/.../Basel%20II_Gortsos_EPEY_2008.pdf

* **Γκόρτσος Χρ.**, Δελτίο Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, Ιανουάριος-Φεβρουάριος-Μάρτιος 2003.

* **Γκόρτσος Χρ.**, (2007), Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις και Βασιλεία II, CITY PRESS.

* **Γκόρτσος Χρ.**, ΕΕΤ 2006, «Το νέο πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων (Βασιλεία II) - Το Διεθνές και Ευρωπαϊκό Κανονιστικό Πλαίσιο της Κεφαλαιακής Επάρκειας».

* **Ζάκκα Βασ.**, (2010), «Η Βασιλεία III θέτει τους νέους όρους στην τραπεζική αγορά», <http://www.bankersreview.gr>

* **Ζοπουνίδης Κων/νος**, (2003), «Βασικές Αρχές και Σύγχρονα Θέματα του Χρηματοοικονομικού Μάνατζμεντ»

* **Ζοπουνίδης Κων/νος και Λιαδάκη Αγγ.**, (2006) Banking and Finance «Κεφαλαιακή Επάρκεια και το νέο Πλαίσιο Εποπτείας των Τραπεζών» <http://www.epistimonikomarketing.gr>

* **Καλφάογλου Φαίδων**, (2006), Banking and Finance «Η επίπτωση του Νέου Πλαισίου Υπολογισμού των Κεφαλαιακών Απαιτήσεων Τραπεζών (Βασιλεία II) στην αποτελεσματικότητα και τη σταθερότητα του Τραπεζικού Συστήματος», <http://www.epistimonikomarketing.gr>

- * **Κολλίντζας Τρ. & Ψαλιδόπουλος Μιχ.,** (2009), «Οι Κρίσεις του 1929 και του 2008 και οι πολιτικές αντιμετώπισής τους» (Παρουσίαση στην Ημερίδα του Ιδρύματος της Βουλής των Ελλήνων με θέμα: «Από την Κρίση του 1929 στην Κρίση του 2009», Αθήνα 12/11/2009.)
- * **Παπαδογιάννης Γιάννης,** (2007), «Βασιλεία ΙΙ: Κατακλυσμιαίες αλλαγές στη λειτουργία των τραπεζών», <http://www.enthesis.net>
- * **Προβόπουλος Γεώργιος,** (2009), «Ενδιάμεση Έκθεση για τη Χρηματοπιστωτική Σταθερότητα», <http://www.bankofgreece.gr>
- * **Σταϊκούρας Χρήστος, Ξηρογιάννης Γεώργιος, Γλύκας Μιχαήλ,** (2006), Οργάνωση και διοίκηση χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων
- * **Τασάκος Κων/νος** - Δελτίο Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών 2003 – Η Χρηματοδότηση Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων και το νέο Σύμφωνο της Επιτροπής της Βασιλείας. <http://www.hcmc.gr/photos/cmc/files/BASEL%20II.pdf>
- * **Τήνιος Πλάτων** - Σημειώσεις – Κρίση και αβεβαιότητα - Σημειώσεις - Ρίσκο, Αβεβαιότητα και η Οικονομική κρίση 2010
- * **Φύλιππας Διον.** (2008), «Λειτουργικός Κίνδυνος, Τρόποι εκδήλωσης του λειτουργικού κινδύνου, δέκα βασικές αρχές διαχείρισης του λειτουργικού κινδύνου» <http://www.inath.gr>
- * **Χαρδούβελης Γκίκας,** (2009), «Η κρίση του 2007-2009: τα αίτια, η αντιμετώπιση και οι προοπτικές», http://www.hardouvelis.gr/FILES/PROFESSIONAL%20WORK/Economy%20and%20Markets%20IV_8_DEC2009.pdf
- * **Χαρδούβελης Γκίκας,** «Διεθνής Χρηματοοικονομική Κρίση 2007», Ομιλία στο Κ.Ε.Π.Π. - 1 - 16/1/2008
- * **Χαρδούβελης Γκίκας,** (2009) «Η χρηματοοικονομική κρίση και το μέλλον της παγκόσμιας οικονομίας»
- * **Χριστοδουλάκης Νίκος,** (2003), «Ελληνική Οικονομία και ο Ρόλος των Τραπεζών» Ομιλία Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών στην Ένωση Ελληνικών Τραπεζών,

Ξένη

- * **Crockett Andrew,** (2002), «Institutions for stability-current and past experience». <http://www.bis.org/speeches/sp021206.htm>

- * **Golin Jonathan**, (2001), The Bank Credit Analysis Handbook by, Jonathan L
- * **Heffernan Shelagh** (1996), Modern Banking in Theory and Practice,
- * **Heffernan Shelagh**, (2005), Modern Banking,
- * **IMF Country Report No. 06/6**, (2006), Greece: «Financial System Stability Assessment, including Reports on the Observance of Standards and Codes on the following topics, Banking Supervision, Insurance Supervision, Securities Regulation, and Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism», International Monetary Fund January 2006, <http://www1.worldbank.org>
- * **Jensen Anne & Pervenche Berès**, (2010), έγγραφο εργασίας 3, Σχετικά με τη χρηματοπιστωτική εποπτεία και ρύθμιση – το μελλοντικό μοντέλο, ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ 2009 – 2014 Ειδική Επιτροπή για τη Χρηματοπιστωτική, Οικονομική και Κοινωνική Κρίση
http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/cris/dt/807/807009/807009e1.pdf
- * **Knight Frank**, (1921), Risk Uncertainty & Profit
- * **Lamandini Marco**, (2010), «To What Extent Did Financial Regulation and Supervision Fail in Preventing the Crisis? », PE 433.435, p.7
- * **de Larosière Έκθεση** (της ομάδας υψηλού επιπέδου για την χρηματοπιστωτική εποπτεία στην ΕΕ), 25 Φεβρουαρίου 2009, σ. 10.
- * **Llewellyn David T. & Mayes David G. (2004)**. «Getting the Best out of Basel II for the European Banking System, The New Basel Capital Accord and the Future of the European Financial System», (CEPS Task Force Report No. 51): 64-70.
- * **Papademos Lucas**, (2006) «Price stability, financial stability and efficiency, and monetary policy» Speech at the Third conference of the Monetary Stability Foundation on “Challenges to the financial system – ageing and low growth”
- * **Resti Andrea** (2004). «The Architecture of the New Basel Capital Accord: From Basel I to Basel II, The New Basel Capital Accord and the Future of the European Financial System» (CEPS Task Force Report No. 51): 3-15.
- * **Tanaka M.**, (2007), «The macroeconomic implications of the new Basel accord». <http://www.cesifoeconomicstudies.de>
- * **Tsatsaronis, Kostas, Claudio Borio, William Curt Hunter, George Kaufman**, (2004), «Comments on the Theory of Market Discipline», p.79-84.
- * **Turner**, (2009), «The Turner Review, A regulatory Response», FSA

* **Verhofstadt Guy**, (2009), «The financial crisis – how Europe can save the world», 2009, σ. 91.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

* <http://www.atebank.gr> Κώδικας Εταιρικής Διακυβέρνησης & Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας, (2011), Ενοποιημένες καταστάσεις ετών 2008, 2009, 2010.

* <http://www.bankofgreece.gr>, **Τράπεζα της Ελλάδος**, (2005), έγγραφο Διαβούλευσης VI, Λειτουργικός Κίνδυνος Μέθοδοι του βασικού δείκτη και τυποποιημένα

* <http://www.capital.gr>, 04-05-2010

* <http://www.economia.gr>

* <http://www.euretirio.com/2010/07/systimikos-kindynos.html#ixzz1JCZzjuo1>

* <http://www.eurobank.gr> ΠΡΟ-ΣΥΜΒΑΤΙΚΟ ΠΑΚΕΤΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΠΕΛΑΤΩΝ Eurobank EFG Telesis Finance ΑΕΠΕΥ

* <http://www.hba.gr> Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα το 2009

* <http://www.hba.gr/main/Ereunes-meletes/EllinikoTrapeziko2010-FullForWeb.pdf>

* <http://www.ine.otoe.gr>

* <http://www.kathimerini.gr>, 24-03-2009

* <http://www.marketoracle.co.uk/images/BIS-building>, Φωτογραφία του BIS TOWER BUILDING

* http://www.northsec.gr/Files/MiFID/MiFID_1.pdf

* <http://www.solidus.gr>

* <http://www.tovima.gr> «Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Να γίνει μόνιμος χρηματοδοτικός μηχανισμός υποστηρίζουν οικονομολόγοι», (2010)

* <http://www.voxeu.org>

ΚΕΙΜΕΝΑ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΕΣ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ:

- * Τράπεζα της Ελλάδος, Νομισματική Πολιτική, Ενδιάμεση Έκθεση 2009, Οκτώβριος 2009
- * Τράπεζα της Ελλάδος, Ετήσια Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2009, Απρίλιος 2010
- * Τράπεζα της Ελλάδος, Ετήσια Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2008, Απρίλιος 2009
- * Τράπεζα της Ελλάδος, Τραπεζική χρηματοδότηση των εγχώριων επιχειρήσεων και νοικοκυριών (διάφορα δελτία τύπου)
- * Τράπεζα της Ελλάδος, Έκθεση για τη Χρηματοπιστωτική Σταθερότητα, Ιούνιος και Δεκέμβριος 2009
- * Ελληνική Ένωση Τραπεζών, Η συμβολή του τραπεζικού συστήματος στην ελληνική οικονομία, Ιούλιος 2008
- * European Central Bank, Structural Indicators for the EU Banking Sector, January 2010
- * European Commission, State aid Scoreboard, Report on recent developments on crisis aid to the financial sector, May 2010

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ:

- * **Ανδρεάδου Ελπ., Κολιός Κων/νος, Συμεωνίδου Παρθ.** (2009) – Οι Επιπτώσεις της Βασιλείας II στη Σταθερότητα και την Αποτελεσματικότητα του Τραπεζικού Συστήματος,
- * **Γεωργούτσος Δημήτρης** CASE STUDY «Κριτική επισκόπηση των νέων οδηγιών της Επιτροπής της Βασιλείας για τη κεφαλαιακή επάρκεια των Τραπεζών»
- * **Γιανκάκης Γεωργ.,** (2009) - Η χρηματοπιστωτική κρίση και η Εποπτεία των χρηματαγορών (2009)
- * **Γκοργκόλης Άρης-Νικ.** (2007) – Μεθοδολογία Αξιολόγησης Τραπεζικών Συστημάτων με την μέθοδο της Περιβάλλουσας Ανάλυσης Δεδομένων,
- * **Καλαϊτζής Απόστ.** , (2009) - «Η εφαρμογή του Συμφώνου της Επιτροπής της Βασιλείας II (Basel II) στην Ελληνική πραγματικότητα»
dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/13527/1/KalaitzisMsc2009.pdf
- * **Καρναμπίτη Ευαγγ.** (2010) - “Απόδοση Ελληνικών Τραπεζών – Εφαρμογή Δυναμικών Υποδειγμάτων/Υποδείγματα ARIMA”

- * **Κεσούλη Σταυρ.** (2010) – Στρατηγική Διοίκηση Κινδύνων Θεωρία και Πράξη στα Πλαίσια των Ελληνικών τραπεζών
- * **Κωνσταντινίδου Ευδοξία,** (2009) - Βασιλεία II και Τραπεζικό Σύστημα, <http://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/13548/1/KonstantinidouMsc2009.pdf>
- * **Μαυρομάτη Μαρία** - Ανάλυση των επιπτώσεων των κανόνων της Βασιλείας II www.econ.uoi.gr/metaptixiakies_spoudes/.../mavromath.pdf
- * **Μερκούρη Σπυρ.** – **Ναυσικά,** (2008) - Ανάλυση Επιπτώσεων της Εκτίμησης της Πιθανότητας Αθέτησης σε πιστωτικές κάρτες: Μία Εναλλακτική Προσέγγιση
- * **Μπουγκά Άννα, Σφίγγα Ιωάννα,** (2009) - Ο Πιστωτικός Κίνδυνος και οι Απαιτήσεις της Βασιλείας II
- * **Ξανθόπουλος Στέλιος** - Θέματα στη Διαχείριση Τραπεζικού Κινδύνου http://www.actuar.aegean.gr/notes/metri_diaxe_i_kindinou_sim.pdf
- * **Οικονομοπούλου Χρυσή,** (2009) - Ρυθμιστικό Πλαίσιο Χρηματαγορών http://nemertes.lis.upatras.gr/dspace/bitstream/123456789/2671/1/PanepistimioPatrwn_Diplwmatiki.pdf
- * **Σπανού Μαρία – Βασιλεία,** (2008), Ο γρηγορότερος δρόμος προς την κεφαλαιακή επάρκεια. http://www.iraj.gr/IRAJ/Capital_Adequacy_Research_Paper.pdf
- * **Στράντζαλης Δημήτρης,** (2010) - Η Παγκόσμια Χρηματοοικονομική Κρίση και η Επίδρασή της στις Ελληνικές Τράπεζες,
- * **Φωκάς Γεώργιος,** (2009) – Εσωτερικός Έλεγχος και Επιχειρηματικοί κίνδυνοι

